UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Probationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

* CLAV. DE SEISS. ¶ L.ſi ex toto. Quatenus dixit tex. quod
dixi ſatiſfiet tibi a me, vel ab illo, perſona illius eſt ſuperflua, intelli-
ge vbi de herede dixiſſet quia tunc operatur, vt in vita ſua conue-
niri non poſſit vt not. Imol. in l. qui Ro. §. flauius. ff. de verb. oblig.
ꝛ ibi Alex. quod eſt notabile ad limitationem l. eum qui ita. §. j. illo
eo. titu. vbi not. per Barto.
b ALEX. ¶ Promittentis. Idem dicas ex parte libellantis, vt ſi
quis dicat, domine iudex, petitur a vobis. ſecũdum Bal. in l. edita.
C. de eden. per Bart. l. competit. §. in ſumma. quod vi aut clam.

ALIA LECTVRA.

1 **SI quando.** Ex iſta auth. † nota quod quando
profertur verbum prime perſone in-
telligitur ſuppoſitum ego, vel nos. ¶ Secũdo nota, quod
impersonalitas ex parte promiſſoris vitiat obligationem. ¶ Ter-
tio nota quod ſi plures ſunt promittentes alternatiue, quilibet te-
netur in ſolidum. Simile in l. ſi ex toto. §. fi. ff. de leg. j. ꝛ de lega. ij. l. ſi
quis Titio aut Seio. ¶ † Vltimo nota quod imperſonalitas [a] vi-
5 a tiat obligationem. intellige quando imperſonalitas [a] eſt ex parte
promittentis, ſecus ſi ex parte ſtipulantis. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis
ita. ff. de verb. obliga. Item hoc eſt verum, quando imperſonalitas
eſt in verbo obligatiuo, ſeu obligationis inductiuo. ſecus ſi eſſet in
verbo obligationis executiuo. l. fin. §. fi. ff. ſi cert. peta. l. illa. §. j. ff. de
verborum obligationibus.

ADDITIO.

a ¶ Imperſonalitas. Adde tu quando imperſonalitas vitiat, ꝛ vi-
de per Alex. de Imo. in l. fin. ꝛ ibi Moder. ff. ſi cert. pet. quod non
vitiet libellum, adde eundem Alex. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita.
ff. de verb. obliga. ꝛ ibi etiam de materia. ꝛ in §. ſicut. ꝛ in l. quoties. ꝛ
in l. in illa. §. j. ff. eod. titu. ꝛ in libello. Adde Bald. in l. licet. ff. naute.
caupo. ſtabu. ꝛ Rom. in conſi. clxxxvj. incip. in caſu propoſito reſe-
catis ſuperfluis.

LEX II.

RECEPTITIA. Receptitia actio eſt ſublata, ꝛ o-
mnis res poteſt in conſtitutum
deduci. ꝛ actio de conſtituta eſt perſonalis ꝛ perpetua.
hoc dicit tota iſta lex. Vide glo. que eſt hic in fin. ¶ No.
caſum expreſſum, quia negotiatores poſſunt facere ſtatuta inter
ſe, quod tene menti, ꝛc.

ALIA LECTVRA.

RECEPTITIA. Actio receptitia eſt ſublata, ꝛ o-
mne debitũ, ꝛ omnes res poſſunt
in conſtitutum deduci, hec actio eſt perpetua, ꝛ compe-
tit heredibus, ꝛ cõtra heredes. h. d. Primo tollit actio-
nem receptitiam, Secundo ponit tria vitia circa actionem de con
ſtituta, que per ordinem tollit Tertio ſtatuit eam tranſire ad he-
redes, ꝛ cõtra heredes. Quarto ponit que impediunt conſtitutũ.
Quinto reſpondet cuidam obiectioni. Vltimo confirmat ſtatuta
campſorum. Secunda ibi, cum igitur. Tertia ibi, ſed ꝛ heredibus.
Quarta ibi, ita tamen. Quinta ibi, ꝛ neminem. Vltima ibi, in his.
1 ¶ Not. † quod actiones perſonales durant triginta annis, fallit in
2 caſibus, vt dicit gl. ¶ No. † quod actio de conſtituta habet ſua pri
uilegia, que ſunt duo ſecundum glo. Primo quod ex nudo pacto
oritur actio. Secundo de ſpatio decem dierum, vt l. promiſſor. §. j.
ff. eo. Poſtea dicit glo. quod illud eſt de iure communi, vt l. quod di
cimus. ff. de ſolutio. quod non eſt verum, quia in l. quod dicimus,
tempus eſt arbitrio iudicis, ſed in conſtituto eſt limitatum. ¶ Not.
3 † quod nomen pecunie accipitur largiſſime, quandoq; large, quan-
4 doq; ſtricte, vt in glo. ¶ Vlti. no. † quod campſores, ꝛ alij negotia-
tores poſſunt facere ſtatuta, que ſeruantur, ꝛ valida ſunt, vt hic, ꝛ
§. de iuriſ. omn. iud. l. fin. ꝛ plene dixi in l. omnes populi. ff. de iuſti. ꝛ
5 iur. que ſtatuta ſeruabuntur inter eos tantum, vt gloſ. dicit. † Sed
an ſeruarentur in curia aliorum. Bl. hic videtur dicere quod non.
Doct. dicunt contrarium. Nam in his, que pertinent ad litis deci-
a ſionem, ſi litigium eſſet inter campſores, [a] ſeruantur eorum iura co
ram omni iudice. l. ſi fundus. ff. de euictio.

ADDITIO.

a ¶ Inter campſores. Adde quod idem eſſet, ſi eſſet inter campſo-
rem, ꝛ nõ campſorem, ꝛ ſtatuta fuiſſent approbata a ſuperiore. Ita
Sal. hic, ꝛ in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iudi. refert, ꝛ ſequitur do. Ioan.
Bapt. Caccialupus in repeti. l. omnes populi. verſicul. deinde. ff. de
iuſti. ꝛ iure.

LEX III.

DIVIADRIANI Exceptio diuiſionis, que oritur
ex epiſtola diui Adriani, habet
locum etiam inter plures conſtituentes. h. d. ꝛc.

ALIA LECTVRA.

DIVIADRIANI Beneficiũ diuiſionis, ex epi-
ſtola diui Adriani habet lo-
cum inter plures, alienum debitum conſtituentes. h. d.
¶ Oppo. ff. rem pup. ſal. fo. l. fi. Solu. Speciale eſt ibi, ꝛ
eſt caſus, in quo plures fideiuſſores nõ habẽt beneficiũ diuiſionis.

De probationibus. Rubr. XIX.

LEX I.

2 ☞ Quando animus iudicis ad fidem, vel credulitatem deduci-
tur, dicitur fieri oſtenſio.
3 Argumentorum appellatione, veniunt teſtes ꝛ inſtrumenta.
1 *Continua vt in glo. † Querit gl. quid eſt probatio? ꝛ reſpondet, ꝙ
eſt rei dubie per argumentum oſtenſio. Et aduerte, oſtenſio iſta di-
2 citur fieri † quando animus iudicis ad fidẽ ꝛ credulitatem deduci-
tur, vt l. quinquaginta. ꝛ ibi not. ff. de probatio. ꝛ l. cum de etate. eo.
3 tit. Item ꝙ dicit argumenta, † nõ intelligas de argumentis tantũ,
ꝛ rationibus ſillogiſticis. ſed etiam de teſtibus, ꝛ inſtrumentis, ad
inducendum iudicem ad fidem, vt per totum hunc titulum. ꝛ ſeq.
Querit glo. vnde dicitur probatio. Et dicitur a verbo probo.

VT creditor. Actor ſuam intẽtionem. ꝛ reus
ſuam exceptionem debet proba
re. h. d. Quero vtrum eo ipſo ꝙ debitor dicit ſe ſoluiſſe
fundata ſit intentio creditoris, quaſi videatur ille confi-
teri debitum. dom. Dyn. videtur dicere quod ſic in c. nullus pluri-
bus. de re. iu. li. vj. Ego dico contrarium in l. non vtique. ff. de excep.
Videtur text. in l. cum de indebito. ff. de prob. ꝛc.

ALIA LECTVRA.

1 ☞ Quando aduerſarius negat, vel dubitat reſpondendo, onus
probationis transfertur in alium.
2 Intẽtio actoris, an ſit fundata ex eo, ꝙ reus opponit ſolutionem.

VT creditor. Sicut actor debet probare ſuã
intentionem, ita reus ſuã exce-
1 ptionem. h. d. ¶ Quero, † quando alicui infertur onus
probandi. Reſpondet gloſ. quando aduerſarius negat,
ſiue dubitat. Si ergo petitioni per aduerſarium reſponſum eſt, ꝙ
dubitat, ita mihi onus probationis incũbit ac ſi negaret. An autẽ
admittatur reſponſio ſic. Iſta videbitis j. de iur. calum. l. ij. §. ꝙ ob-
ſeruari. no. ff. de pet. hered. l. ſi debitor. ꝛ de iureiu. l. iuſiurandũ ꝛ ad
pecunias. in princ. ¶ Quero, que eſt ratio huius l. ꝙ creditor de-
bet probare numerationem, debitor ſolutionẽ? Dic vt in gl. Que-
2 ro circa l. iſtam, † vtrum eo ipſo ꝙ reus opponit exceptionem ſolu-
tionis, ſit fundata intẽtio actoris, ita ꝙ nihil habeat actor proba-
re. Quidam dicunt ꝙ caſus eſt hic, ꝙ reo incumbit onus proban-
di. Certe in contrarium eſt veritas, nam ſi reus negat ſol. illa ſol. al-
a legata preſumptionem [a] debiti nõ inducit. Caſus eſt in l. cũ deinde.
ff. eo. Vnde iudex debet dare terminum ad probandũ vtriq; parti.
Caſus eſt ſecundum vnam lec. ff. de condi. inde. l. Iul. licet Dyn. di-
xerit contrarium, ꝛ male, in c. nullus pluribus. extra de re. iu. in vj. ꝛ
idem. Cyn. ꝛ ita debet intelligi hec lex. licet vtrique parti detur ter-
minus ad probandum. Dixi late in l. non vtique. ff. de except.

ADDITIO.

a ¶ Preſumptionẽ. Et quando reus recipiens [?] videatur fateri intẽ
tionem agentis, vide late per d. Fel in c. cum venerabilis. de excep.
ꝛ ibi ponit regulam cum ſex fallẽtijs, ꝛ vide aliquid per Lamfran.
de Brixia in repet. c. quõ contra falſam. in verſi. excep. de probatio.

LEX II.

2 ☞ Actor ſuccumbens in rei vendicatione, agit Publiciana.

POSSESSIONES. In re poſſeſſa debet proba
re petitor, nõ poſſeſſor. h. d.
1 Iſtam l. inducebat Plac. † ꝙ poſſeſſor, dominus preſu-
a matur, ꝙ falſum eſt, [a] vt in gl. videbitis j. eo. l. cũ. res, ꝛc.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Falſum eſt, Contra Plac. eſt caſus recte intuenti, in
l. qui vas. ff. de furtis.

ALIA LECTVRA.

POSSESSIONES. Actori incumbit onus pro
bandi dominium, alias poſ-
ſeſſor abſoluitur. h. d. Vel ſic, In reali debet probare pe
titor, non poſſeſſor. ¶ Not. quod actore non probante
poſſeſſor abſoluitur, vt l. qui accuſare. §. de edẽ. ¶ Op. quod apud
reum abſolutum non remanet dominium, vt ff. de iureiur. l. ſed ꝛ ſi
poſſeſſori. ꝛ ff. eod. l. circa. de excep. rei iudi. l. excepti. Huius timore
exponit gl. ꝛ Ioan. hic dominium, id eſt, poſſeſſio. Simile in l. inter-
dũ. ff. de verb. ſig. ꝛ hec eſt vera. alie nõ ſunt vere. Dic vt in gl. ꝛ dicã
2 in l. cum res. j. eod. ¶ Quero, † ſi actor ſuccumbit in rei vendica-
tione an poſſit agere publiciana. Do. ꝛ gl. dicunt quod ſic. ff. de eui
ctio. l. minor. §. j. dic vt ibi plene dixi.

LEX III.

EX persona Ex perſona tutoris, qui fuit ſol-
uendo tẽpore depoſiti officij, non
poteſt alius conueniri. h. d. Et materiam huius. l. habui
ſtis. §. de tranſactio. l. j. ꝛ ibi dixi. ꝛ j. argum. tu. l. j. videtur
ergo quod ego debeam probare ipſum tunc non fuiſſe ſoluendo,
a quaſi de iure preſumatur contrarium, Reſpon. hic eſt de caſibus,

a in quibus iure pꝛeſenti pꝛeſumimus in pꝛeteritum.[a] Qui enim mo do ſoluendo non eſt, retro pꝛeſumitur non ſoluendo, niſi pobetur contrarium, ⁊ econuerſo in iudicijs. Et de hoc conſueui dare quan dam diſtinctionem dom. Oldr. quam ipſe ponit in l. j. §. ſi magiſtra tus. de magi. conue. Non ſunt alia hic, ⁊c.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ In pꝛeteritum. Qui nunc eſt ſoluendo, pꝛeſu mitur ita fuiſſe in pꝛeteritum, ⁊ econtra, vide etiam per Bal. in l. non ignoꝛa bit. ſ. ad exhib. ⁊ per Bart. in l. ſi pꝛius. de oper. nou. nun. ⁊ in l. ſi is cui. §. ijſdem. de accuſ. ⁊ in l. ſi quis. ⁊ ibi Bar. de adult. Uide tamen quod habetur in l. matrem. j. eod. Et adde quod ſi pꝛobo te non eſ ſe ſoluendo, pꝛeſumitur etiam in futurum, ſecundum. Bald. in l. iij. C. ſi vend. pig. aga.

ALIA LECTVRA.

1 ☞ Qui non eſt modo ſoluendo, pꝛeſumitur retro non fuiſſe ſol uendo. ⁊ nu. 5.
2 Tutoꝛ quando conueniatur ex perſona alterius.
3 Tutoꝛ excuſatur, ſi contutoꝛ tempoꝛe finite tutele erat ſoluendo.
6 Ex pꝛeſenti pꝛeſumitur in pꝛeteritum.

Ex perſona. Qui aliquid dicit certo tempoꝛe fuiſſe, illud debet pꝛobare. h. d. Uel
1 aliter. † Non pꝛeſumitur quē diuitem fuiſſe, niſi pꝛobetur. Uel ſic. Ex perſona tutoꝛis, qui ſoluit ſoluendo tempoꝛe depoſiti
2 officij, non poteſt alius conueniri. ¶ Not. tria. Pꝛimo † quod quan doque vnus tutoꝛ conuenitur ex perſona alterius, de quo in l. j. ſ. de tranſac. Gl. hic tangit, tamen non curo referre. ¶ Secundo no.
3 † quod excuſatur tutoꝛ, ſi contutoꝛ erat ſoluendo tempoꝛe finite tu
4 tele. ¶ Tertio nota † ꝙ ille, qui dicit ſe fuiſſe diuitem, ⁊ ſoluendo, debet pꝛobare. Ad ſecundum not. oppo. ⁊ videtur quod ſufficiat quem nō eſſe ſoluendo tempoꝛe quo agitur, vt l. inter fideiuſſoꝛes. ff. de fideiuſ. Sol. ſecundum Pet. ibi in fideiuſ. qui ſpōte intercedit, ⁊ ideo plus grauatur, hic in tutoꝛibus, quoꝛū officium eſt neceſſa rium, ideo ad eoꝛū excuſationem ſufficit tēpoꝛe finite tutele quem eſſe ſoluendo. ¶ Ad aliud opp. ⁊ videtur ꝙ actoꝛi incumbat onus pꝛobandi, non reo, vt in l. fruſtra. j. eo. ⁊ ſ. l. pꝛoxi. Sol. Actoꝛi incū bit onus pꝛobandi ſuam intentionem. reo ſuam exceptionē, vt ſ. l. j. ſed hic reus dicit, ideo pꝛobat. ¶ Contra hoc opp. quilibet pꝛe ſumitur idoneus, ⁊ bonus, niſi pꝛobetur cōtrarium, vt j. de teſt a. l. omni. ergo debemus pꝛeſumere iſtum fuiſſe diuitem, niſi pꝛobetur
5 contrariū. Sol. Dicit gl. hoc ideo, qꝛ † ex pꝛeſenti pꝛeſumitur in pꝛe teritum. Uult ergo, qui hodie non eſt ſoluendo, retro pꝛeſumatur non ſoluendo. Idē. no. in l. cum qui. ff. eo. ⁊ in l. nō eſt neceſſe. de ma
6 gi. conue. l. j. §. ſi magiſtratus. ¶ Iſtud examinemus, † quomodo ex pꝛeſenti pꝛeſumatur in pꝛeteritum. ⁊ opp. de l. iiij. ff. eo. vbi qui ho die fugit, non pꝛeſumitur retro fugiſſe. Sed Old. in ſua quadā di ſputatione dicit, quandoqʒ pꝛeſens ſtatus rei, eſt connexus tēpoꝛi pꝛeterito, ⁊ tūc de pꝛeſenti pꝛeſumit in pꝛeteritum, vt in aut. de reſt. ⁊ ea que parit. in §. vnum ſi quidem. Quandoqʒ non eſt connexus, ⁊ tunc aut pꝛeſens ſtatus habet in pꝛeteritum contrariam neceſſa riam veritatem. Exemplū, licet ſeruus fugerit, tamē in pꝛeteritum ponitur de neceſſitate tempoꝛis, quo verum eſt ipſum non fugiſſe, quādo erat puer, ⁊ tunc de pꝛeſenti nō pꝛeſumimus in pꝛeteritum, vt d. l. iiij. ff. eo. Quandoqʒ nō habet in pꝛeteritum neceſſariam ve ritatem contrariā, vt in paupertate, ⁊ diuitijs. Poteſt enim eſſe, ꝙ quis ſemper fuit diues, vel ſemper fuit pauper, ⁊ tunc de pꝛeſenti pꝛeſumitur in pꝛeteritum, vt hic, cū ſimil. Et pꝛo hoc dicit ipſe, con trarium dixi in l. j. §. ſi magiſtratus. Et eſt in argumētum, quod qui hodie condemnatur vt hereticus, pꝛeſumitur heri hereticus, quia hoc eſt falſum, cū hoc habeat in pꝛeteritum neceſſariam veritatem contrariā. Iſta verba non ſunt perfecta, neqʒ in omni parte ſui ve ra, vt j. videbitis. Ideo aduertendū, nam quandoqʒ ex eo quod eſt in pꝛeſenti, volumus pꝛeſumere in pꝛeteritum illud idem, quādoqʒ ex eo quod eſt in pꝛeſenti, volumus pꝛeſumere aliud. Pꝛimo caſu, aut pꝛeſens tempus ſe habet ad pꝛeteritum, ad quod volo pꝛeſu mere ſicut finis ad initium, tunc de pꝛeſenti pꝛeſumimus in pꝛete ritum, vt l. ſed ⁊ Iud. §. pꝛoinde. ff. ad Maced. vbi ſi filius vertit in rē patris, pꝛeſumitur a pꝛincipio illo animo accepiſſe, vt j. de agri co. ⁊ cenſi. l. litibus, vbi ſi colonus mihi reſpondet de fructibus pꝛe ſumitur retro meo nomine coluiſſe, ⁊ idem in ſimi. Quandoqʒ pꝛe ſens ſtatus non habet ſe ad pꝛeteritum eo modo, ⁊ tunc aut illud, quod eſt in pꝛeſenti, habet in pꝛeteritum neceſſariam contrariam veritatem, ⁊ non pꝛeſumimus in pꝛeteritū, vt d. l. iiij. ff. eo. Aut non habet, ⁊ tunc aut pꝛeſens ſtatus habet ſe ad non eſſe, aut ad eſſe. Pꝛimo caſu ex pꝛeſenti pꝛeſumimus in pꝛeteritū vt d. l. non eſt ne ceſſe. ⁊ l. j. §. ſi magiſtratus. ff. de mag. conue. Secundo caſu, ⁊ tunc ex pꝛeſenti non pꝛeſumimus in pꝛeteritum. Exemplū ſi hodie poſ ſideo in pꝛeteritum non pꝛeſumoꝛ poſſediſſe, vt j. de pꝛeſcrip. long. temp. l. ſuper longi. Et ſi hodie ſum dominus non pꝛeſumoꝛ retro fuiſſe dominus, vt l. ſi mater. §. ea. ff. de excep. rei iudi. cū ſimil. ¶ Et quod ſ. dixi quando ſe habet ad non eſſe, intellige ſimpliciter. Nam ſi haberet ſe ad non eſſe per modum pꝛiuationis, vt ſi dicerem liberatum, non pꝛeſumeretur in pꝛeteritū, imo infertur cōtrari qꝛ ad poſitionē pꝛiuationis ſequitur reſciſſio habitus. l. decem verb. ob. Secundo quando ex pꝛeſenti volo aliud pꝛeſumere in pꝛe teritum, ⁊ tunc quandoqʒ pꝛeſens infertur in pꝛeteritum de nece ſitate, vt aliqua peperit hodie, ex hoc infertur, quod intra vnde cim menſium pꝛeteritoꝛum tempus ipſa cognouit hominem. vt aut. de reſtit. ⁊ ea que parit. §. vnde ſi quidem, ⁊ idem in ſimilib. q fructus induſtriales ſunt recollecti, induſtria fuit adhibita tem re congruo. Eadem ratione ſi vinea facit fructus de neceſſitate quitur quod vinea fuit tribus annis in pꝛeteritum laboꝛata, qu doqʒ pꝛeſens non infert in pꝛeteritum de neceſſitate ⁊ tunc de pꝛe ſenti non pꝛeſumitur in pꝛeteritum regulariter vt faciat plenā pꝛo bationem, vt j. l. matrem, ⁊ l. neque natales. Fallit in l. ſi hi qui ad terij. j. de adult. Poteſt tamen quandoqne contingere quod fa aliquam pꝛeſumptionem in pꝛeteritum, vt l. inciuilem. j. de furt

LEX IIII.

1 ☞ Pꝛobationes legitime que dicautur. ⁊ nu. 5.
2 Fama non pꝛobat dominium, ſed pꝛobationem coadiuuat. nu
3 Fama inducit iuſtam cauſam credendi.
4 Titulus putatiuus ſufficit ad pꝛeſcriptionem, ⁊ nu. 7.

a Pꝛopꝛietatis.[a] Dominium poteſt pꝛo ri per inſtrumenta, ⁊
b gitimas pꝛobationes.[b] h. d. ¶ † Quero, que ſunt
1 gitime pꝛobationes. Dicit[c] gl. per famā conſequ
c vel teſtes, vel per alia, non intelligatis † quod per famam pꝛob
2 dominium ſed pꝛobationem coadiuuat. l. iij. §. eiuſdem quoqʒ pꝛin
3 cipis. ff. de teſt. Uel poſſumus dicere † quod fama operetur[d] ho
d quod inducat iuſtam cauſam credendi, ⁊ ſic induceret titulum pu
4 tatiuum, qui ſufficit ad pꝛeſcriptionem, vt l. celſus. de vſuc. Et ho
e modo foꝛte debet intelligi glo. que eſt in l. ſed an vltro.[e] circa pꝛin ff. de neg. geſt. ⁊c.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Pꝛopꝛietatis. Debuit allegare l. at qui. §. cum me abſente. ff. de neg. geſt. Uide Ang. in d. §. cum me abſente.
b ALEX. ¶ Pꝛobationes. Not. quod ſi teſtis deponat quod talis tenebat pꝛo ſuo, tanquam rem ſuam, non per hoc pꝛobatur domi nium niſi oſtendat titulum. Ita dixit d. Abba. in c. cum ad ſedem. de reſti. ſpo. alleg. dictum Inno. in c. illud de pꝛeſum. ⁊ dominos de Rot. in dec. cccxxv. Adde ⁊ ibi plene ſcriptis in l. j. ff. pꝛo ſuo. po Bar. ⁊ Angel. vbi ad hoc alleg. alias concoꝛd.
c ALEX. ¶ Dicit gl. An iſta gl. ſit vera vide Bar. in l. de mino toꝛmenta de queſtio. ⁊ ita ſoluit Bart. in l. cum ſuper rei vend
d ALEX. ¶ Fama operetur. Poſſes dicere in hoc articulo fama recens ⁊ tunc non plene pꝛobat, ſeu adminiculatur. Itaq cedat iſta gl. hic per quam dicunt Cyn. ⁊ Bar. ⁊ omnes ꝙ qua pꝛocuratoꝛes articulant quod de hoc eſt publica vox, ⁊ fama, ideo faciunt quia ſi pꝛobationes erunt hincinde pares, defertu ramentum ſemiplene pꝛobanti pꝛopter famam, Aut pꝛima eſt tiqua, ⁊ tunc plene pꝛobat dominium. Ita dicit Ang. in l. Ti ff. quibus modis pigno. vel hypp. ſol. ⁊ d. l. at qui natnra. §. cum abſente. ff. de neg. geſt. licet gloſ. ibi tenuerit contrarium, ⁊ not. ibi Angel. quod ita fuit de facto obtentum in ciuitate Padua Idem Bal. in aut. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccl. ⁊ in l. conue cula. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ in l. cum ſuper de rei vend. ⁊ hic. ⁊ Imol. in c niens. de verb. ſig. Iuxta hoc not. ꝙ fama antiqua eſt illa que ex dit hominum memoꝛiam. Excedere enim dicitur memoꝛiam ho num ſi per. xl. ann. viguit. Dictum eſt ſing. d. Ant. in c. veniens de teſt. Qualiter pꝛobatur ſtare memoꝛia, vide que ſcripſi p Bart. in l. ij. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arc. Adde quid ope tur fama autiqua. Bald. conſi. lxxiij. iij. lib. ⁊ conſi. ccccxliiij. eod Et qualiter pꝛobetur poſſeſſio, ⁊ qualiter dominium. vide Ba conſi. cccxxvj. cum duobus ſeq. iij. lib.
e ALEX. ¶ Sed an vltro. Uoluit Allegare l. at qui natura. §. cu me abſente. ita glo. de neg. geſt.

ALIA LECTVRA.

Pꝛopꝛietatis. Dominium poteſt pꝛoba quolibet genere pꝛobatio h. d. ¶ Not. hic iſtud quod dicit pꝛopꝛietatis do ⁊c. Not. etiam hic cum gloſ. ſua quod quicunque ha aliquod ius, dominium illius iuris dicitur habere. De hoc
5 tur l. naturaliter. ff. de acquir. poſſeſſ. ¶ † Quero que ſunt legitime pꝛobationes. Gloſſ. dicit, per famam conſequentem, vel teſtes, vel
6 alia non intelligas ꝙ † per famā pꝛobetur dominiū, ſed coadiuua pꝛobationē de dominio, vt ff. de teſt. l. iij. §. eiuſdem quoqʒ in pꝛin
7 † Dico etiam quod fama facit ad pꝛobationem dominij. nam a vſucapionem, ⁊ pꝛeſcriptionem ſufficit titulus putatiuus erro pꝛobabili, vt l. Ceiſus. ff. de vſucapio. Unde ſi eſſet fama ꝙ pat meu

meus acquiſiuiſſet aliquid aliquo titulo, hec fama induceret iuſtū
errorem, ⁊ illo titulo preſcriberem, ⁊ hoc forte voluit ſentire gl. de
neg. geſtis. l. at qui natura. §. cum me abſente. in glo. magna. Poſ-
ſunt etiam alie probationes de dominio eſſe. Ideo poteſt eſſe in
reb. mobilibus probatio multum clara, vt ſi inueni lapillum in li-
tore maris, vel feci vnam ſpeciem ex multis rebus bona fide, vt ff.
de acqui. rerum domi. l. adeo. §. cum quis.

LEX V.

1 Scriptura priuata quando probet.
2 Que ſunt adminicula, que adiuuant ſcripturā priuatā, vt probet.

Inſtrumenta. [a]Legitur duobus modis, vno modo ſecundum gloſ.
ſecundum quam breuiter h. d. Priuata † ſcriptura non
inducit probationem ſi ibi non eſt cauſa. h. d. Vides er-
go ſecundum gl. quod illa priuata ſcriptura facit fidem, quantum
eſt in ſe, ſed non ſufficit propter defectum eorum, que in ea continē-
tur ſed ipſa de ſe probat illud qd dicit, ſed non ſufficit, qꝛ non con-
tinet cauſam. Hec lec. videtur contra tex. qui dicit, quod non facit
probationem. Unde Ultramon. legunt aliter, ⁊ ſecundū eos breui-
ter dicit. Priuata ſcriptura non facit fidem, niſi cum alijs admini-
culis, vt puta literarum comparationibus adiuuetur. h. d. Lectu.
glo. procedit quando priuata ſcriptura ſit confeſſa quod ſit facta
eius manu, contra quem producitur. lec. Ultramon. procedit quā-
do ſcriptura negatur.

ADDITIO.

a ALEX. Inſtrumēta. Allegaui tibi in l. nuda. de do. AD DE
Que poſui poſt Alex. in d. l. nuda.

ALIA LECTURA.

1 **Inſtrumenta.** † Legitur duob⁹ modis. Primo ſecundū glo. ſcri-
2 ptura priuata non facit fidem ſine cauſa. † Quero
que ſunt iſta alia adminicula. Dicit gl. cauſa vt gl. nu-
da ratio. ff. de dona. ⁊ de acqui. rer. do. l. nūquam nuda. Videte, pri-
uata ſcriptura ſi nō habet cauſam probat ſicut cū cauſa, ſed pro-
batum non releuat, ⁊ ideo iſta lec. non videtur vera, qꝛ text. querit
vtrum ſufficiat ad probationem. Ideo Ultramontani legunt iſtā
legem alio modo, ⁊ ſecūdum eos breuiter h. d. Priuata ſcriptura
non probat, niſi teſtibus, vel comparatione adiuuetur. h. d. Se-
cundū hoc quero, que ſint adminicula, de quibus loquit hic? Re-
ſpondeo, comparatio, ⁊ teſtes ſecundū formam l. comparationes.
j. tit. ij. ⁊ in aut. ibi poſita. Lec. gl. poteſt eſſe vera in priuata ſcriptu-
ra confeſſata, que nō ſufficit ad probationē eius, qd in ea continet,
3 niſi adiuuet adminiculis ſupradictis. Ultimo gl. colligit, † que
non proſunt ſingula, multa iuuant. Op. gl. j. qui nume. tu. l. j. in fin.
Sol. in vno verbo. Quandoqꝫ plura, que nō proſunt, ſingula ten-
dunt ad perficiendum vnum totum, tunc que non proſunt ſingu-
la, multa iuuant, vt hic cum ſimi. Omnia enim iſta tendunt ad fa-
4 ciendum iudici fidem. Si vero tendunt ad diuerſa † tunc que non
proſunt ſingula, nec multa iuuant vt in l. contraria, ibi enim tende-
bant ad diuerſas ſpecies executionum.

LEX VI.

Rationes. Duas partes habet. Prima loq-
tur in ratione. Secunda in vltima
voluntate. Prima pars h. d. Rōnes defuncti non pro-
bant alium fuiſſe debitorē defuncti. h. d. Secunda pars
ſecundum gl. breuiter dicit. Verba enunciatiua defuncti in vltima
voluntate, debitores non liberant. h. d. ſecundum gl. Vel aliter de-
bitoribus non preiudicatur ſecundum alios. Secunda pars inci-
pit ibi, eiuſdem iuris eſt, videtur quod in reſiduo debitor liberet.
Unde oppo. de l. j. j. de fal. cau. adie. Sol. ibi aſſeruit ſibi ſolutum,
hic vero dicit certam quantitatem ſibi deberi, licet enim dixerit de
minori, non propter hoc negabit, quin deberetur maior quanti-
tas. Sed ſi dixiſſet ſibi deberi centum tantum per hoc quod dixit
tantum, videtur negare ꝙ plus debeatur, ⁊ tunc ſufficeret debito-
a ribus ſecūdum Azo. ⁊ bene. [a] Probatur in l. iij. §. cum Titio. ff. de
adimen. lega. Tetigi vobis ſ. de tranſactioni. l. ſiquidem.

ADDITIO.

a ALEX. Et bene. Adde Bar. in l. ſi cum dos. in prin. rerū amo.
⁊ ſic no. hic gl. qd in ſententia affirmatiua concepta non ſubintelli-
gitur dictio taxatiua tantum, pro hoc videtur text. in l. cū furti. ff.
de in litem iuran. vbi ſi ſubintelligeretur, iurans fuiſſet periurus, ꝙ
tamen ibi negatur. Et de iſta dictione tantum, vide Bal. in l. cum
mulier ſolu. matrimo.

ALIA LECTURA.

1 Rationes defuncti, quando faciant preſumptionem, vel indi-
cium.
2 Enunciatiua verba defuncti quam probationem faciant. ⁊ nu. 5.
3 Iuramentum erroneum an noceat, ſicut nec confeſſio.

Rationes. Rationes defuncti nō probāt con-
tra extraneos. Itē per aſſertionem
minoris quantitatis, nō inducitur liberatio a maiori.
1 hoc dicit. Circa primam partem quero † vtrum ra-
tiones defuncti faciant aliqualem preſumptionem, ſeu indicium.
Et gloſſ. aliquando tenet quod ex ea debet deferri iuſiurandum vt
dixi in l. admonendi. ff. de iureiur. ⁊ hoc probat cum dicit, ſolam ſuf-
ficere non poſſe, ⁊c. quaſi dicat: cum egeat aliquibus adminiculis,
ipſa ſola non ſufficit, ſed adminiculatur, ſicut non probaret teſtis
vnicus. Ratio eſt, nam tunc dicitur fieri probatio. ⁊ communis ſit
preſumptio, cum iudex adducitur ad fidem. ⁊ credulitatem. vt dixi
ſuper rub. Sed cum iudex vidit librum rationum. aliqualiter inci-
pit ſuſpicari quia non eſt veriſimile quod defunctus ſcripſerit ibi
2 falſum. Ad ſecūdam partem quero pro declaratione tex. † quid
ſi teſtator vſus eſſet verbo taxatiuo tantum, vel ſolummodo, vel
duntaxat, vt puta Titius debet mihi centum tantum, Azo dicit
tunc eſſe aliud. Hugo dicit idem. Iſte opi. non contradicunt ſibi.
Nam quod Azo dixit tunc eſſe aliud. verū eſt ex ſignificatione ver-
borū. Caſus eſt not. ff. de adimen. leg. l. iij. §. cum Titio. ⁊ quod Hu-
go dixit quod ipſe non negat dictum Azo. eſſe verum, ſed dicit, li-
cet verba hoc importent, tamen non preiudicat, ſi per heredē con-
trarium probetur niſi in duobus caſibus quos ſtatim examinabo.
Poteſt ergo probari contrarium ſecundum Hug. ⁊ bene, vt l. j. de
fal. cauſa adie. Fallit in duob⁹ caſibus. Primo ſi iurauit, vt in aut.
3 hic poſita. Hoc non videtur verum, † quia iuramentum erroneum
non debet nocere ſicut nec confeſſio, vt l. ſi. ff. qui ſatiſd. cog. ⁊ l. ſi. de
4 non num. pecu. Suſtinendo dico hoc ideo, † qꝛ iuramentum impor-
tat in ſe, vt ſi non valet quod ago, vt ago, valeat vt. ⁊c. ⁊ l. cū pater.
§. filius matrem. de leg. ij. Ualebit ergo tunc iure liberationis reli-
cte. Item fallit ſi fuit ſciens, qꝛ tunc non errauit. ⁊ dictum hoc eſt,
quando per heredem probatur error. Ultimo gl. ſumit hic arg.
5 quod † verba enunciatiua non inducunt diſpoſitionem. Poſtea in
contrarium arguit. Breuiter ad ſol. l. que hic alleg. ⁊ ad declaratio-
nem huius, ſcias quod verba enunciatiua nunquam inducunt di-
ſpoſitionem vltra id quod eorum ſignificatio importat. Hic eſt ca-
ſus, ⁊ in l. Titia. §. Caius. ff. de l. ij. Item verba enunciatiua non in-
ducunt diſpoſitionem contra eum. quem teſtator non potuit gra-
uare. Hic eſt caſus, ⁊ in l. iij. §. j. ad Syllania. ⁊ j. de teſt. l. verba. Item
verba enunciatiua non inducunt diſpoſitionem eius quod per te-
ſtatorem non poteſt induci, vt j. arbi. tut. l. j. ſ. communia vtriuſque
iudi. l. ſcriptura. Alia regula eſt. Verba enunciatiua eius, ꝙ per te-
ſtatorem poteſt induci diſponūt contra eum, quē teſtator grauare
pōt, vt l. ex hac ſcriptura. de don. ff. ad Syllania. l. j. in ſi. ⁊ l. ij. ⁊ l. Lu-
cius. §. quiſquis. de leg. ij. ⁊ j. de fal. cau. adi. leg. l. j. in prin. cum ſimil.

AUTHENT.

Quod obtinet. Verba enunciatiua teſtato-
ris non preiudicant heredi-
a bus niſi teſtator iurauerit. [a] hoc dicit. De materia hu-
ius auth. dic plene, vt in l. ex hac ſcriptura. ff. de dona.

ADDITIO.

a ALEX Iurauerit. Quando iuramentum tranſit ad heredes
dixi in authen. ſacramenta. ⁊ quod ibi Bald. no. C. ſi aduer. vendi. ⁊
Bald. in l. fin. C. de pact. ⁊ in l. ſi quando. C. de inoffi. teſt. ⁊ Bald. in
authen. principales. C. de iureiu. propter cal. ⁊ Bar. ⁊ Ang. in l. ge-
generaliter, in princ. de re. credi. ⁊ not. Bal. in l. iij. j. plus vale. quod
agi. Cardi. Flo. in cle. Rom. §. porro. in vj. q. de iureiur. Feder. conſi.
ccliij. glo. lxiiij. diſt. tibi domino. Inno. in c. veritatis. de iureiur. Hoſt.
⁊ Joan. And. in c. ſi. de ſepult.

ALIA LECTURA.

2 Heres non ſeruans iuramentum defuncti, non efficitur periu-
rus.
4 Teſtator iurando non poteſt extraneis preiudicare, prodeſſe ſic.
numero 5.

Quod obtinet. Verba enūciatiua teſtato-
ris non preiudicāt heredi-
bus niſi teſtator iurauerit, vel pone caſum ſecundum ꝙ
1 colligitur ex lec. Hugolini poſita ſuper l. C. † Not. qd
heres tenetur ſeruare iuramentum defuncti, non tamen eſſet per-
iurus ſi non ſeruaret, quia iuramentum non ligat niſi animam iu-
2 rantis, † nec tranſit ad heredes, [a] vt. ſ. de reb. cred. l. generaliter. in
a princip. ⁊ extra de iureiur. ca. veritatis. Secundo not. quod te-
3 ſtator † etiam iureiurando non poteſt preiudicare extraneis. Que-
4 rit gloſſ. an poſſit prodeſſe extraneis. Et determinat † quod ſic, ⁊
bene. De materia huius authen. dic plene, vt dixi in l. ex hac ſcri-
ptura. ff. de dona.

ADDITIO.

a Heredes. Adde quod licet non poſſit adiri iudex eccleſiaſticus
principaliter contra heredem pro obſeruantia iuramēti defuncti,

pꝛout tenet Jo. And. in c. fi. de iureiu. in vj. ꝛ ſequitur Bal. in l. j. de iureiur. tamen poterit per indirectum adiri, vel vt compellat heredem ad transferendum, ꝛ exonerandum animam defuncti. ar. no. in c. a nobis, de ſentẽ. excom. Jta Abb. ꝛ ibi d. Maria. Soc. in c. cum ſit generale, de foꝛo compe.

LEX VII.

a Exemplo. [a] Scriptura pꝛopꝛia non facit fidem pꝛo pꝛoducente. h. d.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Exemplo. Jſte tex. poteſt allegari qꝛ ſimplici pꝛoteſtationi alicuius credi non debet. Pꝛo quo tamen vide Bart. ꝛ que ibi dixi poſt eum in l. ſi quis inficiatus. ff. depoſi.

1 Exemplo. Scriptura pꝛopꝛia ſcribenti non pꝛodeſt. ¶ No. † qd non debet permitti id,
quod eſt mali exempli cauſa, vt ff. de penis l. ſi quis aliqd.
2 §. qui aboꝛtionis. ¶ Secundo not. quod † liber rationum nõ pꝛobat pꝛo ſcribente, vt hic, vel pꝛo herede eius, vt ſ. l. pꝛoxi. ſed contra ſcribentem ſic, vt l. quedam. §. numularios. ff. de eden. ꝛ contra heredes eius, vt l. inter chartulas, ꝛ ibi no. j. de conue. fiſc. debit.

LEX VIII.

Fruſtra. Reus nõ debet pꝛobare, ſed actoꝛ. Hoc dicit.

LEX IX.

Cum te minoꝛem. Ei, qui etatẽ allegat, incũbit onus pꝛobãdi eam. h. d. De hoc habuiſtis ſ. de in integrum reſtitutio. l. ſi minoꝛem, ꝛc.

ALIA LECTVRA.

2 ☞ Aetas per quem pꝛobetur, ꝛ quis debet eam pꝛobare.
4 Quod ſemel fuit tale, quando pꝛeſumatur ipſum fuiſſe tale.

Cum te minoꝛem. Qui etatẽ dicit, eã pꝛobare dꝫ. Hic eſ-
1 ſet videndũ pꝛincipaliter † an poſſum adire iudicem, ad
hoc vt pꝛobem de etate mea, qd hec lex velle videtur,
quod examinaui plene in l. de etate. ff. de minoꝛi. ¶ Secundo eſſet
2 videndũ † cui incumbit onus pꝛobandi etatẽ. Et iſte tex. dicit, ꝙ ei,
qui dicit. Clarius ei, cui etas eſt fundamentum intentionis, vt d. l.
de etate. ff. de mino. ꝛ ſ. de in integ. reſtitu. l. ſi minoꝛem. ꝛ ibi melius
3 quam alibi. Jtem eſſet videndum † qualiter pꝛobetur etas. Dic, vt
4 d. l. de etate. ꝛ de pꝛobationis effectu ibi plene dixi. ¶ Op. † quod
ſemel fuit tale, ſemper pꝛeſumitur tale, niſi pꝛobetur contrarium, vt j. eod. l. ſiue. Sol. Jllud eſt verum in his, que ſolo curſu tempoꝛis non mutantur, ſed etas ſolo curſu tempoꝛis mutatur: ergo, ꝛc. vide gl. ꝛ eam not.

LEX X.

1 ☞ Articulus, qui de neceſſitate non concludit, quando debeat admitti.

Neque natales. Non pꝛobat hoc eſſe, ꝙ ad hoc contingit abeſſe. h. d.
a Vel aliter. Articulus[a] impertinens nõ debet admitti. h.
1 d. ¶ Opp. de l. matrem, ꝛ de l. ſiue poſſidetis. j. eod. vbi † articulus,
qui non concludit de neceſſitate, debet admitti. Sol. quidã eſt articulus, qui de neceſſitate cõcludit, ꝛ de iſto non eſt dubiũ. Quidam eſt articulus qui pꝛeſumptiue concludit, ꝛ tunc quandoqꝫ inducit talem pꝛeſumptionem que trãſfert onus pꝛobãdi in aliam partẽ, ꝛ tunc debet admitti, vt l. contraria. Quandoqꝫ inducit talem pꝛeſumptionem, que facit ſemiplenã pꝛobationem, ꝛ tũc idem, vt l. in bone fidei. ſ. de iureiu. Quandoqꝫ neutrum iſtoꝛum facit, nec aliã pꝛobationem coadiuuat, ꝛ tunc non debet admitti, ita loquitur hic, ꝛc.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Articulus. Articulus non concludens an debeat admitti in petitiõe vide Bal. in l. ſiue poſſidetis. in pꝛin. Et ad Bar. hic vide quod not. Jnn. in c. ex parte Abbatiſſe. de pꝛiuil. vide per Jo. And. in c. literas. de pꝛeſump.

LEX XI.

Si ſcriptum. Jn dubio pꝛeſumitur pꝛo teſtamento, niſi pꝛobetur contrariũ. hoc dicit.

ALIA LECTVRA.

1 ☞ Qui dicit teſtamentum ſolenne quando debet id pꝛobare.
2 Teſtamentum an poſſit dici nullum pꝛincipaliter agendo.

Si ſcriptum. De conditione alterius non põt ali9 agere pꝛincipaliter, ſed incidenter ſic. Vel aliter ꝛ hoc ſemper allegatur. Teſtamentũ pꝛeſumitur ſolenne, niſi pꝛobet̃ contrarium.
1 ¶ Op. ꝙ ille qui dicit teſtamentum ſolẽne, debet pꝛobare l. quecunqꝫ. in fi. ff. de pub. Sol. bꝛeuiter. Quedam eſt ſolẽnitas que requiritur ad teſtamẽtum ſimpliciter, vt numerus teſtium, ꝛ ſimilia, ꝛ tunc qui teſtamentum allegat, debet hoc pꝛobare, vt ſic in pꝛopꝛia eius figura appareat, vt j. de edicto diui Adri. tollen. l. fi. Quedam requiruntur in teſtamento ad effectum, nõ ſimpliciter, ſed aliquo pꝛeſuppoſito, vt inſtitutio vel exheredatio filij requirit in teſtamento quod pꝛeſupponatur quod filius ſit. Jdem ꝛ in ſimili inſtitutione, ꝛ pꝛo teſtamento pꝛeſumitur, niſi pꝛobetur contrarium, vt hic, ꝛ ſ. de iur. ꝛ fac. igno. l. ſi poſt diuiſionem. j. de codicillis ne codicillos, ꝛ. ff. eo l. quidam, licet gl. alleget hic alias pꝛo contrarijs, tamen ſunt pꝛo. ¶ Oppon. quod quis poſſit dicere heredem non capacem pꝛincipaliter, vt ſupꝛa eodem. l. cum te. So. Jbi quis volebat agere de conditione perſone ſue, hic de conditione alte-
2 rius. † An autem quis poſſit dicere teſtamentum nullum pꝛincipaliter agendo. Videtur hic tex. quod non, vt in l. j. ſ. de oꝛdi. iud. Dixi in l. ꝛ eleganter. in pꝛin. de do. ꝛ in l. que ſub conditione. §. fin. ff. de condi. inſtit.

LEX XII.

1 ☞ Dominium, vt transferatur, an requiratur quod fiat miſſio in poſſeſſionem rei vacue, ꝛ nu. 15.
3 Dominium, vt pꝛobetur, quid requiratur, ꝛ nu. 5. ꝛ nu. 10. ꝛ nu. [illegible]
4 Dominium non transfertur per vendentem, ꝛ tradentem non dominium.
14 Poſſeſſoꝛ quando pꝛeſumatur dominus.

Cum res. Res per inſtrumenta nõ geritur per inſtrumẽta pꝛobatur, poteſt modis etiam legitimis compꝛobari. h. d. ¶ Contrarium opp. de l. contractus. j. de fi. inſtr. Solu. Quod dicitur, fallit quando hic agitur, quod contractus celebꝛetur in ſcri-
a ptis. ¶ Circa ſecundam partem queruntur aliqua.[a] Pꝛimo † an ſit
1 neceſſe ad tranſlationem dominij,[b] quod fiat miſſio in poſſeſſionem
b vacuam? Quidam dicunt quod ſic, per hanc legem. doct. noſtri tenent vbique contrarium. per l. ſi fundum. ff. de fun. dota. ꝛ l. ij. §. j. de
2 actio. empt. ¶ Secundo queritur extra glo. † vtrum ad publicianam requiratur quod quis mittatur in poſſeſſionem vacuam quidam dicunt quod ſic, quia alias non poteſt pꝛeſcribere, ergo nec
* publiciana competit, vt l. eum qui. in pꝛinc. ff. de pub. dic plene * de hoc vt dixi vobis. in l. Celſus. ff. de vſucap. ¶ Tertio querit gloſſ.
3 † quot requirãtur ad pꝛobationem dominij. Placen. dicebat quod tria que in hac l. ponuntur, ſcilicet, emptionem factã, traditionem,
4 ꝛ pꝛetium numeratum, quod gl. noſtre non placet. ¶ † Quid enim ſi ille qui vendidit, ꝛ tradidit, non erat dominus? Certe non poteſt
5 transferre dominium, vt l. traditio. ff. de acqui. re do. † Et ideo addit
c glo. quod debet pꝛobare tradentem fuiſſe dominum.[c] Sed qualiter pꝛobabitur? Reſpondet gloſſ. pꝛobatur per modos traditos Inſtit. de re. diui. §. ſinguloꝛum. Poterit etiam pꝛobari quod pꝛeſcripſit, ꝛ vſucepit. Sed qualiter reſpondebis ad iſtam legem, que videtur velle quod tria ſufficiant. Gloſſ. reſpondet, quod hec ſup-
d pletur[d] per illas. Vel, dic, ꝛ iſtud eſt not. dicit gloſſ. quod agebat contra venditoꝛem, vel eius heredem, qui non negat venditoꝛem fuiſſe dominum, quia ſic ſuam, ꝛ ſui authoꝛis turpitudinem allega-
6 ret, quod non poſſet. quod not. † quia ſecundum hoc ille, a quo cauſam habeo, non poteſt mihi obijcere, quod ipſe non fuerit do-
e minus, an autem econuerſo, ille qui habet cauſam a me[e] poſſit mihi referre queſtionem dominij. Dic vt l. ita vt ſi fur. ff. commodati. Tangetur j. eod. l. ſiue poſſidetis, ꝛ j. loca. l. ſi quis conductionis. Non habetis hic alia, ꝛc.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Aliqua. Adde Bal. hic, ꝛ in l. ij. j. de acqui. poſſeſſ. ꝛ gl. ꝛ Bar. in l. Celſus. ff. de vſucap.
b ALEX. ¶ Dominij. Vide in l. rem que nobis. de acqui. poſſeſſ.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Dic plene. Vide concoꝛd. per Alex. l. iij. §. ex contrario. ꝛ in l. rem que nobis. ff. de acqui. poſſeſſ.
c ALEX. ¶ Dominum. Quod non poteſt melioꝛis conditionis eſſe ille, qui habet cauſam ab aliquo, quam fuiſſet ille, a quo cauſam habet. Et pꝛobatur hoc not. in l. j. §. j. ad Treb. ꝛ Paul. de Caſt. hic tractat allegando hic not. in conſi. xviij. quod incipit, in Chꝛiſti nomine amen. in cauſa que vertitur Parme, ꝛc.
d ALEX. ¶ Suppletur. Hunc §. ꝛ hanc gloſſ. not. ſequitur Bal. hic. adde eundem in l. rem alienam. ff. de pigno. actio. ꝛ vide Pau. de Caſtr. in conſil. iij. quod incipit in Chꝛiſti nomine amen. in facto iſto quatuoꝛ ſunt videnda, ꝛc. vbi allegat not. per gloſ. hic ꝛ vide Bart. in l. ita ꝛ ſi fur. ff. commo. hic alleg.
e P. PAV. P. ¶ A me. An ille, qui emit a me, vel alias cauſam habuit, videatur fateri rem ad me ſpectare taliter quod non poſſit poſtea negare, vide Ang. ſingulariter dicentem quod nõ, in l. j. poſt pꝛin. ff. de publica. Sed contrarium dicit Bal. in l. ſiue autem. §. in eo. tit. vbi etiã idem Ang. in pꝛin. tenet, ꝛ idem videtur velle Pau. de Caſtr. hic. Jtem vide in materia Pau. de Caſtr. conſi. iij. ꝛ conſ. xciiij. qui vult quod vbi deducerent poſtea dñium pꝛincipaliter ab eo, a quo cauſam habent, non pꝛobaretur etiam contra me ex ipſo

contract

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

contractu,vide Paul.de Caſtr,in l.pe.ff.de condi.inſer. qui in hoc
videtur velle contrarium,vide ad Bart.in l.legata.de adimen.leg.
Item pro deciſione Pau.de Caſt.in d.l.j.Sali.qui loquitur in for-
tiorib.terminis,in l.matrem.ſ.eod.⁊ vult quod licet fateatur reus
conuentus hypothecatam rem fuiſſe debitoris, ſed negat fuiſſe
ſuam tempore hypothece facte,quod debet hoc probare.Et dictũ
Angel.in d.l.j.ſequitur ſimpliciter. Alex.in conſil.xcij.in j.volum.et
conſil.clxxxv.in ij.vol.vide ⁊ pondera Bal.in c.ij.de noua for.fideli.
vide late in ſecundo repertorio in verbo emptor. vbi habes qua-
tuor limitationes ad dictum Ang.⁊ alios cõcordant. Item quod
non videatur fateri qui dicit ſe emiſſe vel permutaſſe,vide Alex.in
apoſt.ad Barto.in l.Julianus verum debitorem,de condi.inde.in
apoſt.ſuper verb.l.cum de indebito.facit quod ſcripſi ad Bar.in l.
ab emptore,ff.de pact.ꝙ per conſtitutum probatur poſſeſſio con-
tra illum,qui conſtituit pro eo verſus quem conſtituit.

ALIA LECTVRA.

Omnes res. Non ſolum inſtrumentis ſed quibuſcun-
que alijs probationib.poteſt probari do
minium. ¶ Not.quod contractus non fiunt per inſtrumen
ta,ſed facta per inſtrumenta probantur. Simile.ff.de pig.l.contra-
hitur. ¶ Oppo.ad primum de l.contractus.j.de fide inſtru. Solu.
vt in j.glo. ¶ Veniamus ad ſecundam gloſ.que tractat materiam
valde vtilem. Hic dicitur in vacuam poſſeſſionem,quero an requi-
ratur,quod quis mittatur in vacuam poſſ.ad dominij tranſlatio-
nem.Quidam quod ſic,per iſtum tex.glo.determinat contrarium,
7 ⁊ bene,per l.ſi fundum.ff.de fun. dota. ¶ †Quero vtrum ad Pu-
blicianam ſufficiat traditio poſſeſſionis non vacue. Iſtam queſtio-
nem format hic Cyn.⁊ Jac.But.Inſti.de act. §. alie.⁊ determinat
quod non ſufficit,nam publiciana non competit ei, qui non poteſt
vſucapere,vt l.eum qui.in princ.ff.de publi. Sed inductus in poſ-
ſeſſionem non vacuam,poſſeſſionem non acquirit,ergo non vſuca-
pit,ergo nec publicianam habet. Credo quod habeat ſanum intel
lectum. Tamen aduertendum eſt,†quia poſſeſſio non vacua, dici-
tur duob.mod.vt hic dicit glo.⁊ probatur in l.ij.§.j.ff.de act.empt.
primo quando aliquis poſſidet naturaliter,⁊ ciuiliter:vel ciuiliter
tantum ⁊ tradens naturaliter, tunc verum dicunt predicti docto.
ſed quando aliquis poſſidet naturaliter tantum, ⁊ tradens ciuili-
ter tantum,tunc licet fiat miſſio in poſſeſſionem nõ vacuam,tamen
acquiritur publiciana,q2 miſſiõe acquiritur ciuilis, que erat apud
mittentem,que ſola ſufficit ad vſucapionem,vt l. j. §. per ſeruũ qui
in fuga.ff.de acq.poſſ.⁊ l.qui poſſ.⁊ l.qui fundum.in prin. pro empt.
Quandoque dicitur poſſeſſio non vacua quando quis eſt in poſ-
ſeſſione cauſa rei ſeruande,vendens vero,ſeu tradens poſſidet ciui
liter, ⁊ naturaliter, tunc etiam ſufficit ad publicianam, vt ff. pro.
emp.l.miſſo.⁊ ff.pro herede.l.qui legatorum.§.j. licet tamen predi-
cta ſufficiant ad publicianam,† non tamen liberatur venditor, niſi
tradat poſſeſſionem vacuã omnimodo,vt dicit l.ij.§.j.⁊ l.iij.in prin.
10 ff.de act.emp. ¶ Quero,⁊ ſum in glo.in ſecunda parte,†vtrum ſuf-
ficiat probare iſta tria ad probandum dominium. Placen.dicit ꝙ
ſic,per hanc legem.glo.dicit contra,quia iſta tria de neceſſitate nõ
inferunt emptorem dominum,quia poteſt eſſe quod venditor non
fuit dominus,vt l.traditio.de acqui.re.dom. Dico quod non infert
de neceſſitate,neque probabiliter,ſecundum dicta.ſ.eo.l. neque na
tales. Unde oportet quod probet quod venditor fuerit hic domi-
11 nus,⁊ illud communiter tenetur per omnes. ¶ †Querit gloſſ.qua-
liter probabitur venditorem fuiſſe dominum. Glo.dicit hic in reb.
mobilib.multum clare, vt q2 cepit feram beſtiam vel aliquam ſpe-
cialem ſpecificauit.Sed in re immobili qualiter probabo vendito-
rem fuiſſe dominum? Certe per preſcriptionem, quia poſſederat
tanto tempore, iuſto titulo, ⁊ bona fide quod preſcripſerat. Sed
tunc ſecundum gl.non probatur directum dominium, ſed vtile, vt
12 in auth.niſi.⁊ ibi not.j.de bon.mat. ¶ †Qualiter autem poteſt pro
bari directum? Dubium eſt finaliter alias ego dixi, ⁊ credo dicere
verum,regula iuris gentium eſt, quod in nullius bonis eſt, occu-
panti conceditur,⁊ ideo puto quod ſi facta ſolenni inueſtigatione,
⁊ diſcuſſione, non reperiatur aliquis, qui dicat ſe dominum illius
fundi quẽ author meus poſſidebat,dico probari ipſum directum
13 dominum,vt l.rem que nobis.ff.de acqui.poſſ. ⁊ ibi dixi. ¶ †Que-
ro, quia modus probandi per preſcriptionem eſt ceteris commu-
nior,qualiter ſit formandus articulus ad probandum preſcriptio-
nem longi temporis. Quidam formabant ſic,dico quod poſſedit a
decem annis citra,⁊ iſte articulus non concludit,quia potuit poſ-
ſidere vna die a decem annis citra,vt l.j.§.quod autem.ff. de aqua
quotid.⁊ eſtiua. Sed ſi diceret,quod poſſedit a decem annis ⁊ citra
tunc adiectio ipſius dictionis ⁊,operatur,vt dicta oratio verifice-
tur,quod initium poſſeſſionis fuerit iam ſunt decem anni, ⁊ poſtea
ſemper poſſedit,vt extra eod c.licet cauſam,⁊ ibi per Hoſti.⁊ Joã.
Andre. Eſt ergo [a] modus communis,⁊ magis clarus hodie,vt di-
catur, poſſedit a decem annis, ⁊ citra, ⁊ per ipſum tempus. Item
aduerte,quod ſi tu facis articulum de decem annis tantum,vel de
illo tempore tantum quod requiritur ad preſcriptionem, debes di
cere a decem annis ⁊ citra,finitis tali tempore. Et eſt ratio, q2 te-
ſtis examinatur poſt litem conteſtatam,vnde diceret teſtis,verum
eſt quod continetur in articulo quod poſſedit a decem annis, ⁊ ci-
tra,⁊ intelligeretur dictum teſtis citra,vſq; ad diem lati teſtimonij,
⁊ ſic non eſſet probata preſcriptio,quia tempus,quo currit poſt li-
tem conteſtatam,non ſufficit ad preſumptionem,vt l.more litis,de
14 rei vendicat. Quero, † vtrum ille, qui poſſidet preſumatur domi-
nus? Placen.dicit quod ſic. Gl.hic videtur dicere cõtrarium. Not.
in l.ij.ſ.eo.opinio. Placen.videtur tenere glo.in l.quidam in ſuo.ff.
de condi.inſtitut. Jacob.de Areti.ibi diſtinguit duo,vel tria mem-
bra. Ego latius dico ſic. Quandoque dominium deducitur in iudi
cium per modum actionis. Quandoque per modum exceptionis.
Primo caſu,aut dominium deducitur in iudicium principaliter, ⁊
tunc poſſeſſor nõ preſumitur dominus regulariter,imo debet pro-
bare dominium,vt l.in rem.ff.de rei ven.not.in l.ita vt ſi fur.ff.com-
moda.⁊ infra de non num.pecu.l.prima.⁊ de pigno.actio.l.nec cre-
ditores. Fallit in l.quis emptionis.§. ſed hec contra ſuper illis. in-
fra de preſcrip.xxx.ann.quod examinabo in l.vis eius.j.eo. Quan-
doq; dominium deducitur in iudicium incidenter,⁊ tunc aut quis
allegat poſſeſſionem preſentem,aut preteritam, Si preſentem pre-
ſumitur dominus,vt l.j.ff.fami.erciſ. No.glo. in l.ſicuti.§.ſed ſi que-
ratur.ff.ſi ſer.vendi. Facit quod not.doct.in l. conſuetudinis. infra
que ſit long.conſuetu.in iiij.q.principali.⁊ probatur in l.nõ nudis.
prout infra dicam,⁊ ideo puto,quod qui agit actione legis Aqui-
lie eo ipſo quod poſſidet, preſumitur dominus,niſi probetur con-
trarium. Et ita intelligo ad legẽ Aquiliam.l.item Mela.§.penult.
quia ibi conſtabat quod non dominus,⁊ hoc caſu puto eſſe veram
opi. Placen. Si autem allegat poſſeſſionem preteritam, tunc non
ſufficit ad probationem dominij,vt l.⁊ que nondum ſunt.§.ꝙ dici-
tur.ff.de pign.not.j.de Saluia.interdi.l.j. Si vero dominium dedu
citur in iudicium per modum exceptionis,⁊ tunc aut quis allegat
poſſeſſionem, poſt fundatam intentionem aduerſarij, ⁊ tunc non
preſumitur dominus,vt l.ſi de poſſeſſione.j.eod. Aut ante funda-
tam intentionem aduerſarij, ⁊ tunc preſumitur dominus, vt l. ob
maritorum.ſ.ne vxor pro mari.⁊ facit quod not.in l.j.j.de priuil.fiſ.
15 ⁊ l.Titia.ff.de ſolu. ¶ Sed quero,†que requirantur ad tranſlatio
nem dominij. Placen.dixit tria, ſcilicet, venditio,⁊ traditio,⁊ pre-
tium numeratum,quod gl.non placet. Quid enim ſi ille,qui vendi
dit,⁊ tradidit,non erat dominus,nam non poterat transferre do-
minium.l.traditio.ff.de acqui.rer.do.ideo addit gl.quod debet pro
bare tradentem fuiſſe dominum. Sed qualiter probabitur: Dicit
glo.per modos traditos Juſt.de re diui.§.ſingulorũ. Poſſet etiam
probari quod preſcripſit,⁊ vſucepit. Sed qualiter reſpondebis ad
iſtam l.que videtur velle quod tria ſufficiant? Gl.reſpondet quod
iſta ſuppletur per illas. Vel dic,⁊ iſtud eſt not. quod agebatur con
tra venditorem,vel eius heredem,qui non negabit venditorem eſſe
dominum,quia ſic ſuam turpitudinem allegaret,quod non poteſt,
quod not.

ADDITIO.

a ¶ Eſt ergo. Adde eundem Bart.⁊ ibi late Alexan.in l.Celſus. de
vſucapio.⁊ eundem Alexand.in conſi.lxxxviij.in fin.⁊ conſi. xcvj.in
fin.in v.volu.

LEX XIIII.

1 Epiſtola quando probationem inducat.⁊ nu.4.
2 Practica ad probandum filiationem.
3 Conſanguinitas probatur per auditum.

Non epiſtolis. Per verba enunciatiua in
epiſtolis,vel libellis prola-
ta conſanguinitas non probatur,hoc dicit. ¶ Opp. de
l.quidam,in fi.ff.eo. Solu. Ibi fratres erant in poſſeſſio-
ne filiationis. ¶ Item oppo.de l.ſi.ff.eo. Solu. Dico quod epiſto-
le non probant plene,vt hic,ſed adminiculantur aliqualiter,vt ibi.
¶ Quero ergo,⁊ reuoco in dubium,vtrum epiſtola probat. Et in-
telligo de epiſtola quam pars confitetur a ſe amiſſam. Circa quod
dic, Aut in epiſtola continentur verba diſpoſitiua,aut verba enun
ciatiua,ſi verba diſpoſitiua,ſi quidem ſuper eo,quod poterat per
epiſtolam induci, vt in contractibus,qui contrahuntur conſenſu,
a tunc epiſtola probat,⁊ inducit [a] vt l.conſenſus.ſ.de actio.⁊ obliga.
l.j.in fin.j.de contrahen.empt.⁊ inſtitut.de obliga.que ex conſenſu.
Si vero illud non poterat induci per epiſtolam, tunc non probat,
vt l.j.ff.de verb.obli. Si vero epiſtola continet verba enunciatiua,
tunc ſi quidem ſit enunciatio ſuper eo,quod partes facere potuiſ-
ſent,inducit probationem,vt l.j.j.de contrah.⁊ commit ſtip. Si ve
ro ſuper eo, quod partes inducere non potuiſſent, vt fraternita-
tem,tunc dicta epiſtola nihil probat, vt hic, adminiculatur tamen
aliqualiter,vt dixi.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ADDITIO.

a ¶ Inducit.not.quod probat epiſtola,per Bart. in l.nuda. ad fin.
ff.de donatio.⁊ hic per Bal.⁊ Bar.in l.admonendi.de iureiur.⁊ ꝙ
not.Bal.in rub.C.de fid.inſt.in verſi.quero quid de literis. ⁊ Bar.
in aut.contractus.in fi.de fid.inſtr.⁊ dicta.Bar.hic approbata ſe-
quitur Petr.de Anch.in Cle.ſi ſumus.de ſent.excommunica.

ALIA LECTVRA.

NOn epiſtolis. Verba enunciatiua in iu-
diciis, vel epiſtolis prola-
ta,ius ſanguinis non inducunt:ſed poteſt probari con
trariũ. ¶ Opp.quod ex epiſtola inducatur illud quod
continetur in epiſtola,vt l.j.in fi.de contrahen.emp.de act.⁊ oblig.
l.conſenſu. Sol.Hic in his, que per epiſtolam induci non poſſunt.
ibi in his que poſſunt per epiſtolam induci,vt contractus qui cele
1 brantur conſenſu. ¶ † Contra hoc opp.quod ſaltem per epiſtolam
inducatur probatio,vt j.de cõtrah.ſtip.l.j.ff.depoſi.l. Publia.in fi.
Quidam,vt Iac.antiquus gloſſator,hoc fatebantur. Sl.videtur
dicere contrarium.Hec eſt veritas,quod per iſtas epiſtolas indu-
citur quaſi poſſeſſio fraternitatis,⁊ ideo quando ius fraternitatis
venit in iudicio incidenter,vt puta qꝛ principaliter agitur de diui-
denda hereditate,vt in l.noſtra, tũc preſumitur frater, donec pro-
betur contrarium, vt hic, ⁊ l. proxi. ita debet intelligi. ff.eod.l.fin.
2 ¶ Quero,qualiter † probetur filiatio vel fraternitas.Domini cir-
ca filiationem ſunt faciendi duo articuli. Primus de filiatione di-
recto. ſecundus de quaſi poſſeſſione filiationis. In primo dicam,
quod talis eſt natus ex tali vxore , in eius domo,vicinis ſciẽtibus,
ſecundum formam l.filium.ff.de his qui ſunt ſui vel alien.iur.⁊ j.de
nupt.l.ſi vicinis. Secundo ponam,quomodo aliquis pater,⁊ ma-
ter tractauerunt eum,vt filium. Iſta eſt quaſi poſſeſſio filiationis,
de qua hic,⁊ in l.proxi. ⁊ ff.de queſtio.l.j. §.j. adÿciendum eſt in di-
cto articulo, ⁊ ſic habitus, ⁊ reputatus eſt a vicinis , ⁊ aliÿs ipſum
cognoſcentibus, per d.l.filium.⁊ l.ſi vicinis. ¶ Sed moueo vnum
dubium. Id, quod non eſt, poſſideri non poteſt, ſed poſt mortem
patris nulla eſt filiatio,quod apparet, quia filiatio eſt quedã cor-
relatio,⁊ remoto vno de correlatiuis,remouetur aliud,vt ff.de re-
ſcind.vend.l.cum emptor.quomodo ergo poſt mortem patris po-
terit probari eum eſſe in quaſi poſſeſſione filiationis. ¶ Quero fi-
liatio,⁊ fraternitas,quia ſunt de propinquo,poſſunt probari de fa
3 cili. † ſed conſanguinitas in gradu remotiori quõ põt probari,cum
non viuant homines , qui cognouerint iſtos antiquos? Reſpon-
deo,quod habemus decretalem que dicit , quod ſufficit hoc pro-
bari per teſtes,qui dicant ſe audiuiſſe a maioribus,ſcilicet fide di-
gnis,vt extra de teſti.c.licet ex quadam.

LEX XIIII.

1 ☞ Qui eſt in poſſeſſione conſanguinitatis , preſumitur conſan-
guineus.
2 Filiationis probatio.

NOn nudis. Aſſeueratio fraternitatem non
probat,⁊ qui eſt in poſſeſſione fra-
ternitatis, preſumitur frater, niſi probetur contrarium.h.
1 d. Vide glo.que incipit,cum ille quaſi poſſideat. ¶ Not.quod † il-
le,qui eſt in quaſi poſſeſſione conſanguinitatis,preſumitur cõſan-
a guineus,niſi probetur contrarium,⁊ ideo eſt cautela[a] quod tu ſem
2 per † facias duos articulos,vnum de veritate,alium de quaſi poſ-
ſeſſione , hoc modo,dico quod talis eſt filius natus ex vxore eius,
ſuis vicinis ſcientibus.Item quod habitus fuit, ⁊ reputatus a pa
tre , ⁊ a matre , ⁊ a vicinis cognoſcentibus eum tanquam filius , ⁊
pro filio. Hoc probato ſatis eis probatum pro te , niſi probetur
contrarium. Facit ff.de queſtionibus.l.j. circa princ.§.j. ⁊ idem in
qualibet conſanguinitate,vt dixi ibi.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Cautela.iſtam eandem cautelam dedit Angel. in l.j.ff.
de probat.⁊ ſibi attribuit ⁊ vide Bartol. etiam quomodo probe-
tur filiatio,in l.iij.ff. de libe. ⁊ poſt. ⁊ quomodo ⁊ quot modis pro-
babitur filiatio , per Bald.in l.j.j.qui accuſar. ⁊ in l. non ignorat.
eodem tit. Adde glo.⁊ Innocent.in c. Michael. de fil.preſ by. In-
nocent.in c.quoniam.de probat.qui dicit quod non poteſt proba-
ri,niſi preſumptiue.glo.in l.j.C.de Carbon.edic.gloſ.⁊ Anton.in c.
tranſmiſſe. qui fil. ſint legit. Ioan. Andr.in cap. afferte. de pre-
ſumptio. Et quid ſi probatur matrem cum alio , quam cum mari-
to ſe miſcuiſſe,vide Bald.in d.l.ſi vicinis. C.de nupt. Et ad Bart.
hic adde Angel.in authent. de trien. ⁊ ſemiſ. §. conſobrinus. ⁊ ibi
quomodo probetur fraternitas,vxoratus,vel cõcubinatus, adde
not.hic per Bartol.in l.j.§.per contrarium. ff.de liberis agnoſcen-
dis,vbi vide.

ALIA LECTVRA.

NOn nudis. Aſſeueratione non conſtituitur fi-
liatio , ſed filiationis quaſi poſſeſ-
ſio,⁊ admittitur probatio in contrarium. ¶ Oppon. qui
eſt in poſſeſſione alicuius iuris,non ideo preſumitur illud ius ha
bere,vt not.in l.cum res,s.eod.Si ergo hic filius dicebat ſe ...
videtur quod ſibi non ſufficiat eſſe in quaſi poſſeſſione filiation...
Reſpondeo debes intelligere quod hic filiatio non veniebat in iu
dicio principaliter , ſed incidenter , ⁊ ideo ſufficit quaſi poſſeſ...
donec contrarium probetur , vt dixi s.eod.l. cum res. ⁊ hoc ſen...
gloſ. j.hic poſita. Et ſic habes quod ſufficit quem eſſe in poſſeſſio
ne filiationis, vt hic, vel fraternitatis, vt s.l.proxi. Intellige,don...
probetur contrarium. Not.quod eſt quaſi poſſeſſio fraternita...
cuiuſlibet alterius conſanguinitatis,ſicut filiationis. Probatur
l.iij.in fi.ff.de liber.agnoſcen. Dixi in l.vbicunque.§.interdum.ff...
ventre.in poſſeſſionem mittendo.

LEX XV.

2 ☞ Quando quis agenti non poteſt referre queſtionem domin...
ſententia non obſtante poterit ſententiam vendicare contra p...
mum agentem.

a VIs eius. [a]Violenta † poſſeſſio nõ releuat poſ-
1 ſeſſorem ab onere probandi. ¶ ...
argumentum quod ſi aliquis detinetur a poteſtate, ...
Capitaneo iniuſte quod ipſe aufugiens non ten...
¶ Opp.poſſeſſori non incumbit onus probandi,vt s.eod.l. ...
iuſte,ſiue iniuſte poſſideat vt s.de rei vend.l.fi. Inno. in c.de ...
rum.extra de ſeruis non ordin.multum ſe inuoluit.finaliter ...
telligere legem iſtam,⁊ l.ſi quis liberum.ff.eo.que dicit idem ...
ſpeciale ſit in libero homine poſſeſſo, quia liber homo non p...
poſſideri a ſciente,vt l.cum heredes.§.fi.de acqui.poſſeſſ.de ...
ſer.l.ſi ſeruus teſtamento.⁊ ideo violenta poſſeſſio non releua...
ſidentem ob onere probandi,imo omnino vendicanti debet re...
tuere etiam per rei vẽdicationem,nec poteſt obÿcere exceptio...
dominÿ,vt l.ſi quis emptionis. §. ſed hec contra ſuper his,de pr...
ſcript.xxx.vel xl.ann.in alio vero poſſeſſore abſque violentia pu...
verum dictum Inno. quod in libero homine talis poſſeſſio iniuſta
non ſufficiat,quia non eſt poſſeſſio.ſecus in aliÿs, vt s.de rei vend.l.
2 fi. ¶ † Item aduerte quod quando res vt poſſeſſa per me, vendica
tur,⁊ ego poſſeſſor ſuccumbo, qꝛ non poſſum referre dominÿ que-
ſtionem,alias oportet quod actor probet.d.§.ſed hec cõtra ſuper
his. hoc caſu poſſum agere contra eum , qui agit contra me rei
vendicatione reſtituta,non obſtante prima ſententia, ⁊ idem vbi-
cunque poſſeſſor non poteſt referre queſtionem dominÿ, qꝛ quan-
docunque aliquod ius non poteſt examinari in vna inſtantia pro-
pter naturam cauſe, illud intelligitur reſeruatum in alio iudicio
vt l.iÿ. §. ibidem. ff. ad exhib. l. ille a quo. §. ſi de teſtamento.ff.ad
Trebellianum.ꝙ dico eum poſſe vendicare intelligo non obſtante
prima ſententia. Vtrum autem obſtent alie exceptiones, h...
venit examinandum hic.

ADDITIO.

a ALEX ¶ Vis eius Ad hoc vide quod refert Alexan.in l.ſe...
mendi.vbi text.ne quis eum qui in ius.

LEX XVI.

1 ☞ Quod fuit meum vel authoris mei, ſemper preſumitur me...
3 Reus cogitur docere de titulo ſue poſſeſſionis ad actoris in...
modum.
5 Ille,qui poſſedit,quando preſumatur hodie poſſidere,⁊ num...
12 Contra preſumptionem iuris, ⁊ de iure, non admittitur proba...
in contrarium.
14 Ex preterito quando preſumatur in preſens.

a SIue poſſideris. [a]Quod † fuit me...
1 vel authoris m...
b per preſumitur[b] eſſe meum,niſi probetur contrar...
c hoc dicit. ¶ Not.quod dixi[c] in ſummario. Not.q...
d qui ſemel[d] eſt dominus,ſemper preſumitur eſſe do-
2 nus, † Contra ſupra l. cum te. Solut. Aliud in etate, que ...
* lo curſu temporis mutatur , aliud in domino. * ¶ Item ...
pon. ⁊ videtur hic in ſecunda parte quod reus cogatur do...
re de titulo ſue poſſeſſionis Contra s. de petitio , hered.l.c...
5 Solu. † vt dixi,hic non cogitur docere de titulo ſue poſſeſſionis ...
commodum actoris, ſed cogitur docere cauſatiue ad actoris in...
4 commodum, ſi vult eum repellere. ¶ † Item oppo. videtur ...
contra talem preſumptionem non debet admitti probatio con...
trarium,ſicut non admittitur in l.retro.ff.de cap.⁊ s.de ...
l.j.in prin.Sol.dicit gl.debes ſcire quod quedam eſt fictio, que ...
git ſuper certo facto,vt fictio Cornelie, vel poſtliminÿ, ⁊ ſimil...
* in iſtis non admittitur probatio* in contrarium. Quedam eſt pre-
ſumptio, que fit ſuper aliquo facto dubio. ⁊ in hoc bene adm...
tur probatio in contrarium,cum diſtinctione tamen, quam ta...
e gl.hic,⁊ in l.non eſt veriſimile.ff.quod met.cauſ. ¶ Quero,qui...
5 de poſſeſſione,[e] vtrum ille † qui ſemel poſſedit , preſumatur ho...

poſſidere. Inter noſtras gl. fuit opp. poſtea fuit hic facta quedam addicio ex dictis domini Odof. vide gloſſ.[f] Aduerte, iſta diſtinctio ponit veritatem. Tu tamen dic clarius, aut ille quem conſtat ſemel poſſediſſe, allegat ſe hodie poſſidere, ⁊ tunc preſumitur poſſidere. Ratio, quia poſſeſſio retinetur, ⁊ continuatur animo, vt l. licet. ſ. de acq. poſ. non enim perditur ſine animo, vt l. iij. §. in amit. de acq. poſ. vnde debet probari contrariū ab aduerſa parte. Aut ipſe negat hodie ſe poſſidere, ⁊ tūc non preſumitur poſſidere licet iā poſſederit, q2 ſolo animo perditur. *Fallit in duob. caſib. qñ habet cauſam ab actore, ⁊ qñ poſſidebat ab initio litis,[g] vt habetis in glo. ⁊c.

ADDITIONES.

P. PAV. P. ¶ Siue poſſidetis. De materia quomodo ex preterito preſumatur in tempus preſens, vide Felin. late in c. ſcriba. extra de preſump. refert Bal. in l. ex perſona. ſ. eod. ponere ſex predicamenta in iſta materia. Item no. ꝙ quando ſtatus preſens concordaret cum origine rei, ex preſenti preſumitur in preteritū, vide do. Franc. conſi. xv. Item ꝙ ille, qui eſt dñs nunc, non preſumitur retro fuiſſe, vide Alex. conſi. xvj. vol. v. Item no. ꝙ in qualitate que cauſatur in ſola volūtate, ⁊ ſi requiritur pro forma, preſumitur de preterito in preſens vide do. Fran. Cur. cōſi. lj. Item ꝙ circa diuitias non poſſit argui de ſtatu preſenti ad preteritum, vide do. Fran. conſi. lxvj. Itē quod ex diuturnitate tēporis preſumatur de preſenti in preteritū, vide do. Fran. conſi. lxxxiij. Itē an iſta preſumptio procedat in reb. mobili. ⁊ an ea, que fuerunt in bonis defuncti preſumantur eſſe penes heredem, vide do. Fran. Cur. cōſi. cxx. vide Pau. de Caſt. in l. ij. C. de teſt. poſt Ang. Item ꝙ in infirmitate non preſumitur de preſenti in preteritum, vide do. Franc. conſi. cxliij. Itē not. ꝙ ex preterita minoritate non preſumatur in preſenti, niſi tempus preteritū ſit coniunctū preſenti, vide Bal. de pace Conſtā. in ver. in anno decimo. Item ꝙ ille qui percepit fructus alicuius agri, preſumatur toto illo anno poſſediſſe, vide Com. ſing. cxxxiij. Itē ꝙ iſta preſumptio de preterito ad preſens, non habet locū, vbi agitur de probando aliqua vniuerſalia, vide Alex. cōſil. ccxlvj. Itē qui ſemel fuit dominus, preſumatur ſemper durare, niſi probetur ɔceſſuȝ dominiū, vide Com. conſi. clxviij. circa fi. Item in materia, vide Aret. in l. nec furioſus. de teſt. Item circa paupertatē ꝙ non preſumatur ex preterito in preſens, vide Aret. in l. decem. de verb. obl. Pet. de Anch. in conſi. v. Bal. in l. confirmādo. de cōfir. tut. Et ibi etiā idem in diuitiis. Aduerte tamen ꝙ licet illud ꝙ fuit meū. preſumatur etiam nunc eſſe meū, tamen ſi quid dicat in libello rē fuiſſe ſuā, ⁊ nō addat eam eſſe, male petit, vide Bar. in l. centum. §. j. ff. de confeſ. Item an iſta preſumptio ſufficiat agēti petitione hereditatis, ſi probet defunctum aliquo tempore ante mortem poſſediſſe, vide aret. cōſi. cij. Alleg. Ant. de But. in c. cum ad ſedem. de reſti. ſpo. vbi late tangit etiam de materia iſta. Alle. etiam Aret. Rom. ⁊ Imol. quos vide.

b POMA. ¶ Semper preſumitur. Circa primum not. preſumptionem iuris trāſferre onus probandi in aduerſarium. Et vide Alex. conſi. cxix. vol. v. ſemper limita, vt non procedat quando quis fundaret ſe ex poſſeſſione aliena, ad elidendam intentionem aduerſarij. quia tunc debet illam limitare. Ita Anch. conſi. ccxcvj. in verſi. non ob. ſi dicatur. probat ipſam preſumptionem, ⁊ ad iſtam legem, vide vnum verbum Felin. in c. in preſentia. de proba. ⁊ Old. conſil. xcj. in fi. ⁊ conſi. cccxxxix. in fin.

POMA. ¶ Quod dixi. Vide non ab re aliquid per Feli. in c. mandata. in prin. de preſum. ⁊ pulchre in c. ſcribam. eo. tit. ⁊ Alex. conſi. xlviij. vol. j. ⁊ not. in fi. eo. ⁊ Are. in cōſi. xv. ⁊ conſi. lxvj. ⁊ conſi. lxxxiij. ⁊ conſi. lj. ⁊ quod pro poſſeſſore preſumendum ſit vide Soc. conſil. cliiij. vide Burb. conſi. xij. vol. iij. vbi dicit ꝙ ſi probo me alias poſ

d ſediſſe, ⁊ nunc ꝙ preſumitur ꝙ etiam medio tempore poſſederim.

POMA. ¶ Qui ſemel. Non tamen quod ſi hodie probo me dominum, quod per hoc non infertur quod in preteritum fuerim dominus, vt per Alex. conſi. xvj. vol. v.

* CLAV. DE SEIS ¶ Aliud in dominio. Iſta regula etiam nō habet locum in aliquo iure vniuerſali, puta peculio, vel apotheca. q2 ex ſtatu de preterito non preſumitur de preſenti ſecundū Bart. in l. in cōfirmatione. ff. de cōfirmat. tutor ſequitur Alex. conſil. xlvij. vo. j. vide etiam vnā regulam quam ponit Bal. in l. fi. §. neceſſitate. C. de bon. que lib.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Non admittitur probatio. Limita tripliciter vt per Alex. in l. a diuo. Pio. §. ſi pignora. ff. de re iudic.

e P. PAV. P. ¶ Poſſeſſione. Vide Alex. cōſil. cxxxiij. ad fi. ⁊ ibi ſubijcit fortius ꝙ talis poſſeſſio preſumitur ſi nō fuerit allegata a parte. Contrarium tamen in hoc cōcludit ipſe Alex. conſil. cclxxx. ⁊ ibi etiam dicit ꝙ iſta preſumptio ſolum procedit ad vtilitatem ipſius rei, non autem contra eum. Et ideo ſi negaret ſe poſſidere, actor autem diceret quod poſſidet non ſufficeret, vt ibi late per eum, vide etiam Felin. in c. cum ordinem. extra de reſcrip. Et iſta preſumptio habet locum ſaltem vſque ad decennium ſecundum Bal. in l. ſi minorem. prope fi. C. de in integ. reſt. minorum. Alex. in d. conſi. cxxxiij.

Item dum dicitur ſimpliciter quod iſta preſumptio militat cōtra poſſidentem, in contrarium pondera ꝙ vult Bart. in l. ꝙ te. ſi cert. pet. ⁊ Iaſ. ibi qui allegat in conſi. lj. ⁊ tex. per eum allegatum. Item an hec preſumptio poſſit allegari per ſucceſſorem vniuerſalem, vel ſingularem vide Aret. in l. Pompo. §. aſſeſſores. de acquir. poſſeſſ.

f ALEX. ¶ Vide gl. add. gl. in l. minorem. ſ. de in integ. reſtit. ⁊ vide Bald. in §. ſic itaque. inſtit. de act. ⁊ Io. And. in c. cum ad ſedem. de reſt. ſpo. ⁊ Bar. in l. quidā in ſuo. ff. de cond. inſti. ¶ Et ad predicta adde Cyn. in l. qui longi. C. de preſcrip. long. temp. do. Ant. in c. licet cauſam. de prob. Bald. in l. iudicia. ſ. de rei vend. ⁊ in l. non ignorat. ſ. ad exhi. Soci. in conſi. cxlv. ⁊ per do. Alex. in conſi. cviij. in v. volu.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Solo animo perditur. Predicta procedunt in re immobili, quid autem in re mobili. Vide Aret. conſ. cxx. circa medium. vide etiam aliqua in materia per Aret. in l. j. §. j. ff. de verb. obli. precedentem tamen limitationem reprehendit Panor. poſt Butrig. in c. cum ad ſedem. de reſtitu ſpoliato.

g ALEX. ¶ Ab initio litis. Facit l. ſi mater. ⁊ ibi no. de excep. rei iudi. ⁊ l. non ignorabit. ſ. de exhiben.

ALIA LECTVRA.

Siue poſſideris. Qui ſemel eſt dominus, ſemper preſumitur dominus ipſe, ⁊ heres eius, donec probetur contrarium. Not. ꝙ ſemel fuit tale, ſemper preſumitur tale, niſi probetur contrarium. ¶ Opp. ſ. de in integ. reſt. mino. l. ſi minorem. ⁊ ſ. eo. l. cum te. Sol. Ibi in his que ſolo curſu tēporis mutantur. ¶ Opp. quod actori incumbit onus probandi, vt ſ. eo. l. ij. ⁊ l. fruſtra. Sol. hoc ideo, quia iam fundata erat intentio actoris iuris preſumptione. ¶ Oppo. ⁊ videtur quod exceptio rei ſit fundata. Nā ex eo quod debita ſunt ei ſoluta, preſumitur quod debite ſint ſoluta, vt ff. eo. l. cū de indebito. Sol. gl. in fi. quod hic non ſunt ſoluta. ſed alio modo ad eos per

6 uenerint predia. ¶ Veniamus ad queſtiones. Querit† glo. vtrum verū ſit in po. vt qui ſemel poſſedit, ſemper poſſidere preſumatur. Et recitat opiniones, vt in ea patet. Poſtea ad gl. fuit facta quedā additio ex dictis domini Odo. qui diſtinguit mirabiliter. Aut qui

a ſemel[a] poſſedit, adhuc aſſerit ſe poſſidere, ⁊ eſt vera opi. Pla. ⁊ Hu. ⁊ eſt verum quod poſſidere preſumitur quia animo poſſeſ. retinet.

7 vt l. licet. ſ. de acq. poſ. qui animus† probatur per aſſertionem ſuā. vt Iuſti. de act. §. alie. in gl. mag. ad que facit ff. de reli. ⁊ ſump. fune. l. at ſi quis. §. ſed interdum. Aut negat ſe poſſidere, tunc vera eſt opin. Io. eadem ratione quia ſolo animo perditur. ¶ Not. ex hac

8 gl. quod probato† initio, preſumptione iuris preſumitur cōtinuatio ex ſola aſſertione partis, niſi probetur interruptio. De hoc per doc. in l. longi. ſ. de preſcri. long. temp. ⁊ dixi in l. Celſus. de vſucap. Tamen pro declaratione iſtius gl. eſt aduertendum. nam ſi queris vtrum ſit idem in poſſeſſione, quod in dominio in perſona heredū, tunc indiſtincte verum eſt nō eſſe idem, quia licet defunctus poſſederit, heres nō preſumitur poſſidere, niſi probetur, vt l. cum heredes. ff. de acquir. poſſ. ſed ſecus in dominio, vt ibi patet, ⁊ hic. Aut querimus in perſona eiuſdem, ⁊ tunc aut loquimur de poſſeſſione naturali eo caſu, quo nō retinetur animo, ⁊ tunc non eſt idē cū eo ipſo quod exijt de conſpectu fundi amittatur, vt l. clā poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acqui. poſ. ⁊ no. in l. j. in gl. magna. ff. de acq. poſſeſ. Si vero loquimur de poſſeſſione ciuili, vel de naturali, que retinetur animo, tunc procedit opi. Odof. eſt tamen hic differētia, q2 qui ſemel eſt dominus, ſemper preſumitur dominus ipſe ⁊ eius heredes, etiaȝ ſi ſteterit per mille annos donec probetur cōtrariū: ſed in po. non preſumitur poſſidere niſi vſque ad decem annos. nā eis elapſis a iure preſumitur obliuio, ex qua inducitur amiſſio poſſeſſionis, quod non eſt in dominio, vt in l. ſi id quod. in prin. ⁊ quod ibi no. ff. de acquir. poſſeſ. ¶ Quero vtrum diſtinctio Odof. que fit

9 in poſſeſſione fiat in domino, ſcilicet, aut negat, aut cōfitetur:† Reſpon. qui ſemel eſt dominus, ſi hodie negat ſe dominum, non preſumitur dominus, ſi nō poſſidet rem, q2 poteſt eam habere pro derelicto, ⁊ perdere ſolo animo, ſicut poſſeſſionem, vt in toto titulo pro derelicto. Sed ſi poſſideretur, non poſſet haberi pro derelicto animo ſolo, vt l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acqui. poſ. vt ibi no. ⁊ tunc indiſtincte, ſemel dominus, ſemper preſumitur dominus. ¶ Querit gl. quid econtra, vtrum qui ſemel non poſſedit preſumatur hodie poſſidere. Dicit gl. ꝙ non. ⁊ dicit verum, qui ſemel nō poſſedit, hodie preſumitur etiam nō poſſidere. ſed ſtandum eſt probationi, quam debet facere ille qui dicit, vt in legib. allegatis in gl. ideo hodie fiunt interrogationes, an quis poſſideat. vt ff. de rei vendi. l. ſi. ¶ Vltima gl. alias Cy. intrat materiam de preſumpt. hic. ⁊ in l.

10 ſi. ff. ꝙ met. cau. ⁊ dicit,† ꝙ quandoqȝ ſuper facto certo lex aliquid ſtatuit contra veritatē facti. ⁊ iſta eſt fictio de qua late dixi in l. ſi is

11 qui pro emptore. ff. de vſuc. Quandoqȝ lex† aliquid preſumit ſuper facto dubio, ⁊ eſt proprie preſumptio. ⁊ iſta diuiditur in multas ſpecies, de quibus doct. aliquantulum tractant hic plenius quam alibi, per Hoſti. in ſumma de preſump. per Spec. in tractatu preſumptionum. ¶ Quantum ad propoſitum, vt declaremus text. ⁊

12 gl.dic.quedam † eſt preſumptio iuris, ⁊ de iure, vt quando lex pre-
ſumit aliquid, ⁊ ſuper preſumpto diſponit, tunc non admittitur
b probatio in contrarium.[b] vt infra arbi.tuto.l.fin.de do.ante nupt.
auth.ſed iam.⁊ infra ad Macedo.l.fin.in fi.de adult.l.ſi quis adul-
13 terij.Quedam eſt † preſumptio iuris tantum, vt quando lex ſimpli-
citer aliquid preſumit, ⁊ tunc admittitur pbatio in cõtrarium, vt in
omnib.legib.hic allegatis in glo.⁊ in l.noſtra.

c **Verum** q̃ lex noſtra dicit, ꝙ quicquid fuit in preteritũ, preſumitur[c] in preſens, ideo examinemus quali-
ter procedunt predicta. Ad ꝙ ſciendum eſt quod quedam ſunt, ex
quib.aliquid neceſſario ſequitur, ſi fuit in preteritũ, ergo eſt in pre-
ſenti, vt in parentela, que non poteſt tolli, ⁊ ideo ex neceſſitate olim
probatur, parentela hodie, vt l.non epiſtolis.⁊ l.non nudis.ſ.eo.⁊
multa alia. Si ſemel eſt verum, quem eſſe mortuum in preteritum,
erit verum in futurum ipſum eſſe mortuum, niſi miraculoſe reſu-
ſcitaretur.l.nam ad ea.ff.de legi.⁊ in iſtis nõ ſolum preſumitur, ſed
neceſſario probatur. Quedam ſunt, que curſu temporis neceſſario
mutantur, vt etas, ⁊ tunc ꝙ ſemel fuit hode nõ preſumitur eſſe, vt
l.cum te.ſ.eo.in fructib.qui neceſſario corrumpuntur, vt l.j.de glan
de legenda. Quedã ſunt que mutantur contingenter ⁊ contingen-
ter durant, ⁊ hic eſt dubium, Aut enim mutantur contingenter,
abſque facto noſtro, ⁊ tunc ex preterito lex nihil preſumit ſcilicet
nec durare, nec mutatum eſſe. exemplum in numero filiorũ, ⁊ ideo
ei, qui dicit incumbit probatio. Si enim dicis modo eſſe, probare
debes, vt l.ſpadonem.§.qui abſolutus.ff.de excu. Si dicis eos de-
feciſſe debes probare, vt ff.ad Treb l.ex facto.§.pen. Facit ad hoc
quod dixi modo de eo, qui olim nõ poſſidebat. Quedam ſunt, que
mutantur contingenter, tamen facto noſtro interueniente, ⁊ tunc
procedit hec lex, quia ꝙ ſemel fuit tale, ſemper preſumitur tale. ſe-
cundum diſtinctionem quam dedi ſ.ſcilicet aut quis cõfitetur, aut
negat. Quedam ſunt que contingenter mutantur facto alterius.
exemplum. Titius habet te obligatũ, ꝙ Titius liberet te, non po-
teſt contingere facto tuo, nec meo, ſed Titij, ⁊ ideo iſto caſu lex ni-
hil preſumit, ſed ei, qui dicit, incumbit onus probãdi, vt l.hoc iure.
ff.de ſol.⁊ ibi dixi.no.per Cyn.in l.ij.j.de iu.emp.⁊ per Inno.in c.ſu-
per his.extra.de accu. ⁊ ideo in propoſito ſi eſſet contentio inter
nos de dominio tertij, vel poſſeſſione tertij, debet probari domi-
nium, vel poſſeſſio preſentis temporis, de qua agitur, nec eſſet om-
nino valida preſumptio huius legis. ¶ Ultimo quero, ago contra
te rei vendicatione ad fundum. Tu dicis me tibi donaſſe, vtrum ex
hoc ſit fundata mea intentio, adeo quod te non probante donatio
nem, condemneris? Videtur caſus quod ſic, ⁊ hoc videtur dicere
Dyn in c.nullus plurib.extra de reg.iur.in vj. In contrariũ eſt tex.
ad literam extra.de excep.c.cum inter.⁊ melius in c.cum venerabi-
lis. ⁊ extra de reg.iur.in vj.c.exceptionem obijciens. Dixi in l.non
vtique.ff.de excep. Facit quod dixi vobis ſ.eo.l.j. ⁊ ſecundum hoc
oportet nos ponere aduerſarium hic defunctum, fuiſſe dominum.

ADDITIONES.

a ¶ Aut qui ſemel. Adde Alex.de Imol.in conſil.cxxxiij.verſic. nec
ob.⁊ ibi concor.⁊ in conſi.lxxx.circa prin.verſi.⁊ ſi qui ſunt.in ij.vol.
Fran.cur.in conſi.xxiiij.⁊ do.Phi.Cor.in cõſi.xxiiij.⁊ in conſ. cxxx.
in j.parte, ⁊ quod ille qui poſſidet, ⁊ ſi probat ſe hodie poſſidere,
preſumatur olim poſſediſſe, adde Sali.in l.ex perſona.ſ.eo. quẽ re-
fert, ⁊ ſequitur dominus meus Soci.in conſil.lxxxix.in j.parte, vbi
hoc intelligit verũ, ſi cum poſſeſſione de preſenti concurrat aliqua
ratio vel preſumptio per quam poſſumus coniecturare, ꝙ in pre-
teritum poſſederit.

b ¶ Probatio in contrarium. Adde, ⁊ intellige, vt hic per Bald. ⁊
Pau.de Caſt.in ea l.⁊ iuxta ea que ibi poſui.

c ¶ Preſumitur in preſens. De hoc quando ex preterito preſuma-
tur in preſens, vel in futurum, vel ecõtra, vide late per do. Alex.in
conſi.xlvij.verſi.ex his.in j.vol.duplicatum in ij.vol.conſi.cij. ⁊ vide
ſ.in j.addi.in verſi.vlti.⁊ ad ibi dicta adde Alex.de Imo. in conſil.
cviij.in v.vol.

LEX XVII.

1 ☞ Quem eſſe natum in ſeruitute vel libertate, probat qui aſſerit.
3 Prioritas, vel poſterioritas temporis, quando eſt fundamentum
intentionis, illud ab eo debet probari, niſi contineret delictum. ⁊
numero 4.
Titulus rei, de quo excipit, quando preſumatur ante lit. conteſta.

Matrem. Qui eſt in poſſeſſione ſeruitutis, debet li-
quido probare ſe ex libera eſſe natum.h.d.
¶ Ex hac l.ſumunt quidã, ꝙ qui eſt natus ex ea, que ſemel
fuit ancilla, preſumitur natus ex ancilla, niſi probetur contrariũ, ꝙ
gl.noſtra non approbat, ⁊ bene. Nulla eſt enim ratio quare magis
quis preſumatur natus tempore ſeruitutis, quã tẽpore libertatis.
1 Sed † veritas eſt iſta, q̃ vtrum quis fuerit natus ante manumiſſio
nem, vel poſt, ei incumbit onus probandi, qui dicit, ſiue ſit actor, ſi-
ue reus. Aut ergo actor agit cõtra eũ qui eſt in poſſeſſione liberta-
tis, dicens ipſum ſeruũ eſſe, ⁊ tunc incũbit ei onus probãdi, ꝙ ma-
ter eius fuerit ancilla, ⁊ iſte natus tẽpore ſeruitutis, aut econtra
aliquis ſit in ſeruitutis poſſeſſione, ⁊ vult dicere ſe liberũ, tũc debet
docere ſe natũ poſt manumiſſionem, vt hic clare tex. dicit idem
a in l.eum actum.in fi.ff.de neg.geſt.⁊ l.nõ ſolum §.ſed vt probari.
de no.ope.nun. Facit ꝙ habuiſtis ſ.de pet.here.l.ij. Facit extra
reſcrip.c.fi.in cle.⁊ quod ibi plene no. quod tene menti ad infinitu-
res. Tetigi in l.de pupillo.§.qui nunciat.ff.de no.ope.nun.⁊c.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Sed vt probari. Et vide ꝙ legitur ⁊ no.in l.circa.ff.
omnino Bar.in l.ſi prius.in iij.opp.j.partis, de no.ope.nun.⁊ v
ad quaſi poſſeſſionem ſeruitutis, ꝙ not. Bal.in l.ad probation
l.ij.j.eo.⁊ per Inn.in c.ex tranſmiſſa.de reſti.ſpo. An quis preſu
tur poſſeſſor libertatis, vide per Bal.in l.ij.C.de ſenten.

ALIA LECTVRA.

Matrem. Quando non ſufficit factum eſſe qu-
bet parte temporis, debet probari
2 actum tempore competenti.h.d. ¶ Opp. ꝙ † alijs mo
probetur ingenuitas.ſ.per reſtitutionem natalium
ſententiam, ⁊ ſimilia. gl.dicit fateor. ¶ Secundo opp.in dubio
bemus preſumere p libertate, vt l.inter pares. ff. de iudi. Se
innuitur ꝙ ſi probaret ſe natam ex illa matre ſimpliciter, ꝙ
ficeret, quaſi preſumeretur nata ante manumiſſionem, ſic p
retur in deterius cõtra libertatem. Gl.hic videtur velle ꝙ
ſumatur, nec pro, nec cõtra, ſed q̃ iſta erat in quaſi poſſeſſi
uitutis, debuit probare ſe ingenuã clare, ⁊ q̃ nõ probauit, i
3 cubuit. vide gl.ex hac l.cũ gl.habes ꝙ † qñcunque prioritas, v
ſterioritas tẽporis pertinet ad fundandã intentionẽ actoris,
actor debet hic probare limitatum tempus, vt hic, ⁊ j.de do.a
nup.l.de reb.⁊ l.eũ actum.⁊ ibi no.in fi.gl.ff. de neg. geſt.de incen
rui.nauf.l.j.§.fi.⁊ l.ij. Sed qñ prioritas, vel poſterioritas tempor
eſt cauſa alicuius exceptionis, tunc excepiens debet probare. It
4 innuit gl.expreſſius no.extra de reſcrip.c.fin.in cle. ꝙ † intelligo, ni
contineret delictũ, quo caſu ſufficit per reum probari, tamen quã
5 do reuocatur in dubio an ſit delictũ, † verbi gratia, accuſas me ꝙ
occidi Titium de menſe Maij, ⁊ ego excipio ꝙ Titius erat ex
bannitus, ⁊ produco quomodo fuit exbannit⁹ medio mẽſe Maij.
Certe puto ꝙ preſumatur delictum cõmiſſum tẽpore quo impu
ne poterat cõmitti. primo per regulam l.merito.ff.pro ſo. ſecũdo p
6 l.ij.ſ.de pet.her. Si vero reus † excipit de ſuo titulo, certe in dubio
preſumitur ꝙ titulus preceſſit litem etiã ſi non probetur, vt ibi p
ter in tex.⁊ gl. Ratio, q̃ ſi preſumeremus ipſum emiſſe poſt litem
7 preſumeremus delictum. † Et ex predictis ſit cautus aduocat
nam ſi do libellũ, petens centũ que mutuaui, formet articulos q
concludant tã ipſi articuli, quã ipſorum teſtium dicta, contract
preceſſiſſe lit.conteſta. alias ſuccumberet, q̃ mutuum contra
poſt, non põt venire in iudicium, vt l.nõ poteſt.ff.de iudi. Qu
8 † de tẽpore, idem de loco. Naz ſi quelibet pars loci nõ eſt ſuf
debet probari de parte loci limitati, vt l.nõ ſolum.§.ſed vt p
ri.ff.de no.ope.nun.⁊ ibi dixi.⁊ l.de pupillo. §.qui nunciat.c

LEX XVIII.

a
b **Cum precib.** [a] preſumitur verum quod co
tur in inſtrumento [b] niſi prob
contrarium, hoc dicit.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Cum precib. Vide Barba.conſi.xliij.volu.j.⁊ co
vol.j.⁊ Ro.conſi.ccxcvij.⁊ Imo.conſi.iiij.⁊ conſil.xxviij.in fi.⁊
lxxxiij.⁊ conſi.xciij.⁊ xxiij.alias cxxiij.conſi.cxxxviij.⁊ Ana.co
⁊ lxxxv.⁊ xciij.⁊ xcvij.⁊ Alex.cxxxiij.vol.ij.⁊ xxxiij. vol.iij.⁊
⁊ cxvj.eo.in fi. Item in dubio ſuſtinendus eſt contractus l.cum
ſtatus.§.j.in fi.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.⁊ Bal.conſi.xxxviij.
ſeq.iij.parte.⁊ Cur.in repe.l.admonendi.de iureiur.⁊ Alex.c
cij.vol.v.⁊ Soc.cclxvij.vbi ponit an ſit verum quod inſtrum
ſit probatio probata, ⁊ facit rem liquidam.

b ALEX. ¶ Inſtrumento. No. preſumptionem pro inſtrum
mita vt not. Barto.in l.j.C.de iur.cal.⁊ ibi an preſumatur pro
ſcriptura adde l.ſi ſcriptum.ſ.eod. Idem limitat hic in minore
l.minor.xxv.ann.omiſſam.ff.de minor.⁊ vide que in materia
l.ille a quo.§.j.ad Trebellianum.

ALIA LECTVRA.

Cum precibus. Statur inſtrumẽto
probetur contrari
Nota quod dixi in ſummario. ¶ Oppon, ⁊ vide
non admittitur probatio in contrarium. vt j. arbitr. tu
de vſufructu legato.l.ſi alij. Glo.dicit quod illa ſunt ſpecia
dic quod in l.ſi.arb.tute, conſtabat ſcriptum volũtate tutoris
non admittitur probatio in cõtrarium, ⁊ eſt ibi ſpeciale, alias
ſet probari contrarium, ſcilicet quod licet mea voluntate fi
ptum, tamen ficte fuit factũ, ⁊ ſimulate, vt l. Labeo.de ſup.leg
alij.ſ.alleg.que concordat cum iſta, q̃ ſtatur ſcripture, donec
tra

contrariū probetur. ¶ Circa hanc legē quero in quo iudicio hoc pro-
babitur? Reſpon. dupliciter pōt intelligi. Primo ſi ponas adver-
ſarium illum fundum poſſidere, dabitur libellus in rei vendicatio-
ne, ꝛ ſi excipiat de donatione, ꝛ producat inſtrumentū, tunc iſte p-
babit contra tenorem inſtrumenti. Alio modo, ſi ponas iſtū poſſi-
dere, qđ principaliter adeatur iudex, vt pronunciet illud inſtrumē
tum errore, vel falſitate ſcriptum. Et hoc videtur velle hec litera,
que permittit principaliter iudicem ob hoc adiri. ¶ Sed quo iu-
re hoc fiat? Videtur per iudicis officiū, vt l. j. § j. ff. de ferijs. ꝛ ff. que
ſen. ſine ap. reſcin. l. j. in prin. ꝛ quod ibi no. facit quod no. Inn. in c.
ſi. extra de offic. iudi. Sed contra hoc opp. imo videtur quod hoc
debeat fieri actione de dolo, vt l. ꝛ eleganter. in prin. ff. de dolo, vel
actione ex eo cōtractu, vt l. ex empto. § his qui vina. ff. de ac. empt.
Solu. hic Imperator ſoluit contrarium, dum dicit, nec ad nomen
facte donationis peruenit. ¶ Scias enim quod quādoqꝫ ſaltem
contractus celebratur, qui eſt nullus, vel qꝛ dolus dat cauſam con-
tractui, vel ex cauſa, ꝛ tunc petitur qđ reſcindatur quatenus de fa-
cto proceſſit allegatis legib. in contrariū. Quandoqꝫ nullo modo
contractus interuenit nomine, ꝛ tunc non habēt locum ille leges,
ſic loquitur hic. ¶ Quero quis citabitur in hoc iudicio? Reſpon.
aduerſarius, etiam notarius, alias ſententia lata cōtra vnum non
faceret preiudicium alteri, vt ĵ. de fide inſtru. l. ij. Ad precedentem
le. quod hic requiratur incidenter, facit ŝ. eo. l. ſi ſcriptum, ꝛ de or-
dine iudic. l. j. ꝛ ibi dicam.

LEX XIX.

1 Exceptiones quo ordine proponantur. ꝛ nu. 2. 3. 4. ꝛc.
5 Quando iudex in lit. conteſt. reſeruat exceptiones, talis reſeruatio
intelligitur tam de peremptorijs, quam dilatorijs.
6 Terminus ad probandum, primo eſt dandus actori, ꝛ poſt reo, li-
cet communiter vtrique detur, ꝛ nu. 10.
11 Teſtes quando admittantur publicatis teſtibus.

Exceptionem [a] Exceptio dilatoria ſolu-
tionis pōt proponi ab ini-
tio ſed debet probari poſt intentionem actoris funda-
tam. h. d. ¶ Op. de l. ſi. ĵ. de excep. ¶ Solu. dicit gl. ꝛ be-
1 ne, quedam † eſt exceptio peremptoria, ꝛ iſta debet opponi, ꝛ pro-
bari poſt lit. conteſt. l. peremptoria. ĵ. ſent. re. non poſ. Quedam eſt
2 exceptio dilatoria, ꝛ hec duplex eſt nam quedā reſpicit iudicium
tantum, vt qꝛ opponitur contra perſonā actoris. vel iudicis, ꝛ iſta
ſimiliter debet opponi, ꝛ probari ante li. conteſt. vt d. l. ſi. ĵ. de exce.
3 Quedam eſt † exceptio dilatoria. ſ. pacti. de non petendo viſque ad
certum tempus ſolutionis, ꝛ iſta debet ab initio proponi. probari
autem poſtquam actor demonſtrauit intentionem ſuam, vt hic di-
citur. quod ab initio proponatur non eſt neceſſitatis, ſed eſt volū-
4 tatis. ¶ Sed quero, quid ſi exceptio † dilatoria ſolutionis [b] fuit o-
b miſſa. quid habebit iudicare iudex? Dico, quedam eſt exceptio di-
latoria ſolutionis. que ineſt ipſi obligationi, vt quādo pactum de
non petendo vſqꝫ ad diem apponitur incontinenti, puta in inſtru-
mento, tunc iudex non poterit aliter condēnare, niſi quatenus na-
tura obligationis patiatur. hoc modo, condēno te ad centū dāda
in Paſchate. ꝛ hoc eſt quod dicebat Pau. iuriſconſul. penā incon-
tinenti appoſitā ineſſe obligationi, vt l. lecta. ff. ſi cer. pe. Sed ſi illa
exceptio fuiſſet oppoſita. iudex abſoluit reuꝫ, quaſi actor ante diē
male ageret, vt l. item qꝛ. ff. de pac. l. j. in fi. quando di. vſufr. leg. ced.
Si vero exceptio dilatoria ſolutionis non ineſt obligationi, vt in
pacto facto ex interuallo, tunc ſi non opponatur, ſimpliciter reus
condemnatur natura actionis, vel obligationis, que non eſt eliſa
per oppoſitionem exceptionis. Facit ad hoc quod not. Inn. extra
de except. c. paſtoralis. ¶ Oppo. quod poſtquam ſunt teſtes pu-
blicati reus non poteſt producere teſtes, vt in authē. at qui ſemel.
hic poſita. Dicunt quidam, quod lex hodie corrigitur, ſed ibi dice-
mus quam vide.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Exceptionem. Limita tamen primo in exceptione ex-
cōmunicationis vel banni. capitu. pia. de excep. in vj. capi. exceptio-
nem. de excep. Bart. in l. eleganter. § ſi quis poſt. de condic. indebi.
Item limita niſi per errorem facti eſſet omiſſa. l. j. ŝ. de iuris ꝛ fact.
ignorantia. Item limita niſi datus eſſet terminus ad opponēdum
de nouo, quoniam tranſacto termino opponi poterit, quādo dicit
opponens ſibi de nouo ad notitiā perueniſſe. c. paſtoralis. de exce.
no. Bar. in l. mācipiorū. de opt. leg. ꝛ de hoc vltimo qn̄ talis exce-
ptio ſuperueniēs pendente iudicio ꝛc vide Bart. in l. j. ff. de exce. ꝛ
ibi dixi. P. PAV. P. ¶ Exceptionem. An autem exceptio declara-
toria ſuperueniens poſt cōcluſionem in cauſa poſſit opponi, vide
Roma. ſingulari ccclij. inci. tu ſcis.
b ALEX. ¶ Dilatoria ſolutionis. Adde Bar. in l. lecta. vbi vide, ſi
certum pe. ꝛ omnino. in l. eum qui ita. circa fi. de verb. oblig.

ALIA LECTVRA.

Exceptionem. Hec lex intelligitur de exceptio-
ne dilatoria ſolutionis, ꝛ ſic om-
nimo nota, quod hec exceptio debet opponi in initio. quod intel-
lige ante lit. conte. vel in ipſa lit. conteſt. quia dicit quod debet pro-
bari poſt. Itē not. quod exceptio debet reſeruari poſt. ꝛ ſic no. pro
5 practica † communi. quando iudex iubet litē conteſtari reſeruatis
exceptionib. quod intelligitur de peremptorijs. ꝛ dilatorijs ſolutio-
nis, non de alijs. vt ĵ. dicam. Facit ĵ. de preſcrip. lon. temp. l. emptor.
6 ¶ No. † ꝙ primo dandus eſt terminus actori ad probandū inten-
tionem ſuam, quam reo ad probandum exceptionem, licet cōiter
detur vtrique ſimul ꝙ ſic. ĵ. dicam. ¶ Op. de l. ſi. ĵ. de excep. Huius
timore gl. hic diſtinguit plenius quā glo. dic. Quedam eſt exceptio
a dialatoria, quedam perēptoria, Itē dilatorie [a] quedam † eſt iudicij,
7 que opponit contra perſonā iudicis, vel iuriſdictionis, ꝛ hec debet
opponi in initio, vt l. ſi. ĵ. de excep. ꝛ intelligo in initio, antequā alia
proponatur, nam ſi quam aliam opponeret dilatoriam, vel perem-
ptoriā, videretur in iudicem conſentire, vt l. licet ꝛ ſi ſuſceperit. in
princ. ff. de iu. extra de iu. c. inter monaſterium. ꝛ ibi no. Inn. ꝛ Ber.
Non obſt. l. non videtur. ff. de iudi. vt ibi dixi. Si vero eſt dilatoria,
que opponitur contra perſonā actoris, vel contra libellū ꝛ ſimilia,
tunc debet opponi, ꝛ probari ante lit. cont. vt l. ita demū. ŝ. de proc.
ꝛ ff. de proc. l. Pomponius. § rati. ꝙ intellige, niſi terminus ſit ſta-
tutus, qꝛ tunc vltra non poterit ſecundum doc. noſtros, vt per Dy.
in ca. indultum. de reg. iur. in vj. ꝛ per Cy. in l. iudices. ŝ. de iud. ꝛ ex-
8 tra de excep. c. paſtoralis. ¶ Si vero † eſt exceptio dilatoria ſolu-
tionis. ꝛ tunc debet opponi in initio, vt hac lege, ꝛ hoc videtur ex
9 neceſſitate. qꝛ litera dicit oportet. ¶ † Quedam ſunt peremptorie,
ꝛ iſte poſſunt opponi, ꝛ probari poſt litē cont. vſqꝫ ad ſententiam,
vt ĵ. ſent. reſcin. non poſ. l. peremptorias. Proponi etiā poſſent an-
te lit. conteſt. ꝛ reſeruari poſtea. vt ĵ. de preſcr. long. temp. l. emptor.
tamē hoc non eſt ex neceſſitate. Fallit in aliquib. caſib. qui poſſunt
opponi, ꝛ impediunt litem conteſtari, ſi opponantur in declinatio-
ne, alias ſecus, vt ibi per Iaco. But. ꝛ l. eleganter. ſi quis poſt. ff. de
condi. inde. Fallit in alijs que poſſunt opponi poſt ſententiam. vt
not. ŝ. de iur. ꝛ fac. igno. l. j. Fallit ſi certus terminus eſſet ſtatutus,
vt d. c. paſtoralis. Opp. dicitur hic quod reus debet probare exce-
ptionem poſtquam actor non probauit intētionem ſuam. Contra,
nonne ſtatim eſt fundata intentio actoris, cum reus opponit exce-
ptionē pacti de non petendo ad tempus? Gl. dicit intellige ipſam
eſſe propoſitam ſub conditione. Tu dic idem, ſi oppoſita eſſet ſim-
pliciter, vt dixi ŝ. eod. l. proxi. ꝛ ŝ. eod. l. j. ¶ Opp. ſi reus probat ex-
ceptionem poſt actorem ergo admittitur teſtis poſt dicita teſti-
ficata contra de authent. qui ſemel. ĵ. eo. quam quidam habent in
10 tit. de te. Glo. dicit intellige quod teſtificata non didicerunt. Et † ex
hoc inſurgit hodie practica communis, quod datur vtrique parti
terminus ſimul inſtrumenta producendi, vel alias probationes,
nam per teſtes non admitteretur, ſi vellet probare poſt dicita te-
ſtificata, vt no. in auth. de teſta. § illud. colla. vij. in glo. ſuper verbo,
11 non habebit. Videte, † publicatis teſtib. non admittitur ſuper eiſ-
dem articulis teſtis. Ita loquitur auth. at qui ſemel. ſed ſuper no-
uis nihil eſt quod impediat, ſed articuli rei ad probandum, exce-
ptionem ſunt noui, continentes aliud quam id, ſuper quo depoſue-
rant teſtes actoris, ideo etiam poſt publicationem admitteretur
talis probatio per teſtes. Et ſecundum hoc ſi reus vellet, non debe-
ret dari ſibi terminus, quando datur actori, quod verum eſt ad
probandum exceptionem, vt dixi, ſed ſi reus vellet probare aliud,
contra intentionem actoris directo, tunc non poſſet poſt publica-
tionem, ꝛ ideo dandus eſt terminus. Dicam plene in auth. at qui
12 ſemel. Facit c. duobus. extra de reſcrip. in vj. ¶ Quero, † quid ſi hec
exceptio non fuit oppoſita, qualiter pronunciabit iudex? Reſpon-
b deo, Aut exceptio [b] dilatoria ineſt obligationi, vt puta exceptio in-
continenti appoſita, vt l. lecta. ff. ſi cert. pet. tunc iudex cōdemnabit
reum ad ſoluendū, in tempore ſtatuto, ꝛ non vltra, qꝛ natura actio-
nis ꝛ obligationis non patitur, qꝛ ſibi ineſt hec dilatio. ſed ſi fuiſſet
oppoſita hec exceptio iudex abſolueret, quia ante dieꝫ male agit,
vt l. j. in fin. ff. quando di. lega. ced. Si vero hec exceptio non ineſt ſi
non opponatur iudex condemnaret ſimpliciter, vt inſti. de except.
§ temporales. de hoc per Inn. in c. paſtoralis. extra de excep.

ADDITIONES.

a ¶ Item dilatorie. Adde quādo poſſit vel debeat opponi exceptio
dilatoria ornatiſſime, ꝛ plene per Felin. in c. exceptionem. verſ. pri-
ma regula. de excep. ꝛ quādo exceptio dilatoria poſſit opponi poſt
terminum, ꝛ etiam poſt litem conteſt. per eundem Felin. in c. paſto-
ralis. eo. ti. ver. dum dicitur. Et adde quod ſi exceptio dilatoria eſt
appoſita poſt terminum, ꝛ per iudicem admiſſa parte non oppo-
nente quod tenet oppoſitio. Item Franci. de Aret. videtur ſenti-
re in c. de cauſis. de teſti. de quo per Felin. in d. c. paſtoralis, verſicu.
vltimo examino.
b ¶ Aut exceptio. Adde videndum de hoc etiam per eundē Bart.
ꝛ ibi Imo. ꝛ doct. in l. eum qui. § qui ita. ff. de verb. oblig. ꝛ doc. in l.
lecta. ff. ſi cer. pet. ꝛ dominus meus Soci. in conſi. mihi. clxviij. in iij.
volu. ſequitur hic dicta Barto.

AVTHENT.

At quiſemel. Iſta eſt optima materia,ſed tēpus nō patitur examinari.
¶ Opp.de l.exceptionem.§.eo.Sol. Dicunt quidam ꝙ
illa lex corrigitur.Canoniſte dicunt contra,⁊ bene:nam hec auth.
a debet intelligi qđ poſt didicita teſtificata[a] non poſſunt teſtes pro-
duci ſuper eiſdem articulis,ſuper aliis ſic,q2 in aliis non ſubeſt ti-
mor ſubornationis. ¶ Opp.de l.ſi quis teſtib.j.tit.j.Sol.ad repro-
bationem teſtium bene poſſunt produci teſtes,poſt didicita teſti-
ficata,non alias. ¶ Querit gl.nūquid in cauſa appellationis po-
terunt de nouo teſtes produci.Dic vt dixi in l.per hanc.j.de tēp.
app. ¶ Quero,que dicatur quarta productio. Dicunt quidā qđ
in vna dilatione poſſunt fieri plures productiones.Canoniſte di-
cunt,quod vna productio dicitur vna dilatio,⁊ due dilationes di-
cuntur due productiones,⁊ ſic de ſingulis.Hoc no.per tex.in c.in
cauſis,⁊ c.vltra tertiam.extra de teſti.⁊ ibi per gl.⁊ Inn.⁊c.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Teſtificata.Hoc habet locum ſiue quis didicerit te-
ſtificata teſtium ſuorum,ſiue aduerſarij,vt not.gl.in corpore vnde
ſumitur,⁊ hic,⁊ Bar.ea.auth.

ALIA LECTVRA.

1 ☞ Teſtium productiones,quando,⁊ quo ordine fiant, ⁊ de atte-
ſtationibus,ac examinatione eorundem.per totam auth.

a At qui ſemel [a] Iſta auth.poſita eſt in hoc titulo,⁊ ſumitur ex corpore
multū preciſe,⁊ legitur per gl.in l.exceptionē hic poſi-
tā.Quidam legunt eā ſuper l.ſi.C.de teſti.⁊ habet ma-
teriam valde ſingularem,nec eā habemus alibi,quam hic,⁊ in cor-
pore vnde ſumitur.Et diuiditur in duas partes. Primo ponitur
quādo quis didicit teſtificata.Secundo qñ hoc non apparet, ſed
dubitatur propter pluralitatem productionū.Secunda ibi,ſi ve-
ro.Et ſecunda pars ſumitur ex corpore de teſtib.§.q2 vero,vſqꝫ ad
ver.illud tamen.Ex illo verſi.illud tamen.ſumitur prima pars hu-
ius auth.⁊ ſic tranſumptiue poſita eſt.Et breuiter.h.d.Diſcere te-
b ſtificata, impedit quem teſtes de nouo producere.[b] Prima vero
productio non impedit de nouo,vſqꝫ ad tertiam productionē pro-
duci.Quarta autem ſine ſolennitate hic adhibita,nullatenus per-
1 mittitur.h.d. ¶ No.†quod vbi eſt certum queꝫ didiciſſe teſtificata
non admittitur ad producendum teſtes de nouo. ¶ Secūdo not.
2 quod†vbi eſt dubium ex prima,ſecunda,⁊ tertia,productione,non
preſumitur contra producentem,ſed ex quarta preſumitur cōtra
eum,ideo non admittitur,niſi cum iuramēto hic preſtito. ¶ Op.
ad primam partem de l.exceptione.hic poſita,⁊ de l.ſi quidē.j.de
excep.⁊ l.officium.ff.de rei vendi.dicunt quidam quod in illis ll.fit
c probatio exceptionis per inſtrumentum.[c] Si autē quis velit face-
3 re per teſtes,non poſſet hodie per iſtam auth.⁊ ideo hic ponitur,
quaſi l.Codicis corrigatur,⁊ hoc tenet gl.hic,⁊ in corpore vñ ſumi-
tur.circa prin.ij.gl.mag.⁊ in d.l.officium.Iaco.de Are.dicit ꝙ ille
leges in nullo corriguntur,q2 hic loquitur quando productio fit
de nouo ſuper eodem articulo,leges contrarie qñ productio fit ſu-
per alio.Alius enim eſt articulus exceptionis ab articulo inten-
tionis actoris,⁊ iſtud probatur per c.cauſam.extra de teſti.in glo.
magn.⁊ c.fraternitatis.⁊ in c.intimauit.⁊ iſtud tenetur cōmuniter.
hoc ꝓbatur ex tex.huius authē.⁊ in corpore vnde ſumitur.Dicit
enim qui ſemel,aut bis teſtes ꝓduxerit.teſtificata didicerit.loqui-
tur ergo de his,que teſtificata ſunt ſuper his ad que teſtes produ-
cti ſunt.Sed ſuper articulis nouis nunquam ſunt teſtes producti
nec fuerunt,ergo tex.huius authen.non poteſt habere locū. ¶ Et
pro hoc facit tex.multum in corpore in §.q2 vero.ibi,aut non teſti-
ficatis addimentum.Ex quo apparet qđ non poteſt addi ad ea,
que iam teſtificata ſunt,per nouam productionem,ſed illum text.
intelliges,vt j.dicam. ¶ Oppo.ſecundo,ſi hec authen.eſt vera,er-
go teſtes nunquam poterunt reprobari,contra l.ſi quis teſtib.⁊ l.
ſi.j.ti.j.Sol.dicit gl.quod teſtes non poſſunt de nouo produci,niſi
ad reprobationem priorum,vt in contrarijs.Hoc intelligo verū
quando fit reprobatio reſpectu perſone,⁊ ſic eſt nouus articulus,
ſed ſi vellet improbare reſpectu dicti,dicam j.in queſtioni. ¶ Ad
4 ſecundam partem opponit.†⁊ videtur,quod non admittatur,niſi
vna productio,quia vna tantum dilatio eſt concedenda,vt l.fin.ff.
de ferijs.⁊ §.de dilatio.l.j. ¶ Huius timore fuerunt opin.gl.noſtro-
rum.quidam dicunt,quod iſte leges corrigantur, ⁊ ſic hodie plu-
res dari poſſunt dilationes.Alij contra.quia hic loquitur de plu-
ribus productionibus factis intra eandem dilationem.Et in hac
opi.eſt glo.noſtra hic.⁊ in d.l.fin.de ferijs.⁊ in corpore vnde ſumi-
tur.in princip.prime gl.mag.Canoniſte extra eo.de teſti.ca.in cau-
ſis.dicunt productionem vnam,id eſt, vnam dilationem,⁊ ita di-
cunt obſeruari de conſuetudine. ¶ Mihi videtur,quod opin.gl.
noſtrorum ſit verior recte intelligendo. Ad cuius declarationem
5 ſciendum eſt qđ†quandoque quis vult impedire aliquem teſtem

de nouo producere,propter lapſum dilationis, ⁊ illa nō eſt noſtra
materia.Dic vt d.l.fin.de ferijs.⁊ §.de dila.l.j.⁊ ibi per doc.⁊ in ha[c]
non attenditur vnitas vel pluralitas productionis,ſed ſolum cur-
ſus temporis,⁊ negligentia partis intra illam dilationem. Quan-
doqꝫ quis vult impedire teſtium productionem propter multitu-
dinem probationum,alias teſtium productorum,⁊ tunc nō atten-
6 ditur curſus temporis, nec pluralitas productionis, q2 in†prim[o]
actu producendi poteſt peti,vt illa multitudo teſtium refrene[tur]
vt l.prima.in ſi.de teſtibus,⁊ extra de teſtibus.c.ſignific.⁊ iſta ſimi-
7 liter non eſt noſtra materia. Quandoqꝫ quis † vult impedire pro-
ductionem teſtium,propter pluralitatem productionum,⁊ iſta e[ſt]
materia huius authē.in fin.Quandoqꝫ quis vult impedire nouam
productionem,propter renunciationem factam vel cauſe conclu-
ſionem,que idem eſt.Et iſta etiam eſt noſtra materia,que licet no[n]
tangatur hic,tamen tangitur in corpore vnde ſumitur,in prin.§.q2
vero.ibi,mox concluſerint,dicit gloſſ.id eſt,renunciauerint produ-
ctioni teſtium.⁊ ibi concludente d.gl.id eſt,renunciante. Quando-
que quis vult impedire nouam productionem teſtium propter pu-
blicationem, vel propter aperturam teſtium, vel atteſtationem
factam,⁊ hec etiam eſt noſtra materia, ⁊ tangitur in corpore in §.
quia vero.ibi,⁊ edictum accipiente.exponit gloſſ.id eſt,apertura
teſtium, ⁊ in plurib. alijs locis illius §. Quandoque quis vult im-
pedire nouam productionem,ideo,quia quis didicit teſtificata,
iſta eſt materia noſtra hic,in prin.⁊ in corpore in ſi.d.§.de qu[ibus]
iſtorum per ordinem videamus.

8 Circa primum queritur qualiter†intelligatur noua pro-
ductio, vt ſciamus vtrum ſit vna vel plures. Et vi-
xi,quidam dicunt vnam productionem,id eſt,vnam dilationē.E[go]
ſecus,quod eſt verius.Declarat tex.hic,⁊ in corpore,non admitti
quartam productionem,propter timorem ſubornationis. Si qui-
dem ergo teſtes ſunt producti,⁊ non examinati,nō habeo hoc pro
vna productione,q2 ceſſat ratio huius authen.non enim eſt timor
ne quis didicerit teſtificata,quādo depoſitiones non ſunt recepte,
intelligo ergo productionē cū examinatione. Si ergo intra vnam
dilationem producit quis primo aliquos teſtes,qui ſunt examina-
ti ſecundo,⁊ tertio alios, non admittetur quarta productio, pro-
pter timorē ſubornationis.Idem dicemus,ſi hoc fecerit intra plu-
res dilationes,pone quod ſecunda dilatio fuit data ex cauſa,ter-
tia ex cauſa,non attendam pluralitatem dilationum,ſed pluralita-
tem productionum, examinatione ſecuta. tunc enim ſubeſt timor
ſubornationis, vt dixi. Idem dicerem, ſi ab initio in ſchedula vel
voce nominauit omnes teſtes ſuos,poſtea autem per plures die[s]
vel vices fecit eos examinari.Iſte enim dicētur plures productio-
9 nes.Nam†ad ſolicitudinē partis,pertinet non ſolum exhibere no-
mina, vel producere teſtes, ſed inſtare, vt perſone examinentur.
teſtib.l.ſi quando.j.⁊ ibi dixi.⁊ intelligo quando poſt primam pro-
ductionem ⁊ ſecundam,interuenit interuallum tale,quod non po-
teſt dici continuata productio,tunc enim dicentur ſeparate pro-
ctiones,ſecundum l.continuus.in princ.de verb.oblig. ¶ Secun-
10 do quero,†qualiter petatur quarta productio?Reſpon.non de-
peti ſimpliciter,q2 tunc indiſtincte denegaretur,ſed debet peti
iecta cauſa,quia primitus iſtos teſtes producere non potuit,⁊
paratus eſt iurare,ſecundum ea que in iſta auth.⁊ in corpore con-
tinentur.Et ita dicit Inn.extra de teſti.c.ſignificauerunt.quod
d tis placet.[d] ¶ Quero,quid ſi fuit†admiſſa quarta productio ab-
11 que hac ſolennitate,an dicta teſtium valeant?Breuiter tex.in cor-
pore vnde hec auth.ſumitur, videtur dicere omnino non admitti
id eſt,omnino non concedi,vt ibi exponit gl.⁊ ſic videtur quod n[on]
valeat.Sed iſte tex.loquitur quando interuenerunt hec tria.ſci-
cet pluralitas productionis,renunciatio ſeu concluſio,publicatio
ſeu apertura,tunc enim ſi admitteretur quarta productio,omnino
non valeret,vt ibi dixit text. Sed quando ſubeſt ſolum pluralitas
productionis , tunc ſi admitteretur , valeret, quia non reperitur
prohibitum,niſi eſſet alia cauſa impediens, de qua dixi, ⁊ infra di-
cam.Et hoc vltimum videtur tenere Innocentius, extra de teſti-
bus, capitul. in cauſis, ⁊ capitul. vltra tertiam. Et hoc de primo
ſufficiat.

12 Circa ſecūdum,cum † quis vult impedire teſtes de nouo
produci propter renunciationem vel cauſe con-
e cluſionem,[e] videndum eſt an poſſit.Tex.in corpore, videtur quod
talis renunciatio ⁊ concluſio nō noceat, nam poteſt admitti noua
productio cum ſolennitate hic poſita. Et hoc expreſſe determinat
glo.§.de iudi.auth.iubemus.Canoniſte contra extra de teſtib.c.de
f teſtib.⁊ c.conſtitutis.el.ij.[f] Breuiter ſic dicas.Aut illi teſtes,qui de
nouo producuntur poterāt a parte produci tempore renunciatio-
nis ⁊ concluſionis:⁊ non admittetur noua productio.licuit enim
ei renunciare iuri ſuo,ſicut poteſt renunciare productioni inſtru-
mentorum,vt in l.iij.j.de fide inſtrumen.Sed ſi illos producere non
poteſt,propter ignorātiam,tunc talis renunciatio ⁊ concluſio non
eſt impedimento, quin de nouo producantur cum ſolennitate hic
poſita

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

poſita. Hoc colligit̃ ex text. in corpore vnde ſumitur, vbi colligitur
forma talis iuramenti, quod hic debet preſtari. ibi dum dicit, pro-
pter quod non valuit primitus, ꝛc. Hoc etiam apparet per ratio-
nem, nam renunciatio non porrigitur ad ea, que quis non ſciebat
ſibi competere, vt l. mater. ff. de inoffi. teſt. ꝛ l. legitimam. ff. de petit.
heredita. hoc tangitur etiam per Joan. Andr. in ca. conſtitutis. in
14 fi. extra de teſtibus. vel in c. cum veniſſent. Et hoc † eſt verum quan-
do agitur ciuiliter. Si vero ageretur criminaliter, tunc forte renun
ciatio vel concluſio non eſſet impedimento, quin iterum produca-
15 tur, vt l. iuris gentium. §. ſi paciſcar. ff. de pactis. ¶ Quero, † quid ſi
vnus tantum renunciauit, vtrum preiudicet alteri? Certe non.
g Tex. eſt in authen. iubemus. ſ. de iud. ꝛ in corpore vnde ſumitur.[g]
16 ¶ Quero, vtrum renunciatio † facta in cauſa principali porriga-
tur ad cauſam appellationis? Reſpon. non, quia in cauſa appella-
tionis poſſunt produci noue probationes, ꝛ noui teſtes, vt l. eos. ſ.
de appella. ꝛ l. per hanc. ſ. de temp. app. niſi expreſſe hoc diceretur,
quod ad cauſam appellationis hoc porrigatur, vt in Spec. de re-
nun. ꝛ conclu. §. j. ꝛ per Inno. extra, eo. c. intimauit. ꝛ in c. cum veniſ-
ſet. ꝛ c. conſtitutus. Et hoc de ſecundo.

Circa tertium, ſcilicet quando vult impedire nouam pro-
17 ductionem, propter † publicationem, an poſſit? Com-
h muniter dicitur quod ſic.[h] Et pro hac parte vide tex. in l. admonen-
di. ff. de iureiur. ſecundum ſecundam lec. Bilei ibi poſitam, ꝛ vide
Joan. Andr. in d. c. te teſtib. extra de teſt. ꝛ c. conſtitutus. ꝛ in Spe.
de teſte. §. ſatis. verſi. ſed nunquid ante publicationem. In contra-
rium videtur tex. in corpore ꝛ vnde ſumitur. dicit enim quod etiã
poſt publicationem admittitur noua productio cum iuramento ꝛ
i ſolennitate hic poſita.[i] Breuiter ſciendum eſt, quod quedam eſt
publicatio, q̃ fit ad hoc vt ſcriptura facta de dictis teſtiũ, ſit publi
cata ꝛ fidem faciat. de quo in l. geſta. ſ. de re iudic. ꝛ in l. ſolam. ſ. de
teſt. Quedam eſt publicatio, id eſt, manifeſtatio ſeu notificatio fa-
cta partib. de dictis teſtium, ꝛ de hac loquitur tex. in corpore, dum
k glo. exponit edictum, id eſt, aperturam. Iſti enim duo actus[k] com-
muniter fiunt ſimul, ꝛ ſemel. Nam iudex pronunciat dicta teſtium
eſſe publicata ꝛ aperta, ꝛ pro publicatis ꝛ apertis haberi vult ꝛ
mandat. quod enim dicit publicata, refertur ad publicationem pri
mam, quod autem dicit aperta, refertur ad publicationem pri-
mam quod autem dicit aperta, refertur ad ſecundam. Et illa publi
catio ꝛ apertura ſiquidem fiat parte volente ꝛ petente, tunc eſſet
impedimento, ſicut ſi didiciſſet teſtificata, quia iam videtur atten-
taſſe ſe didiciſſe teſtificata, ꝛ dicta teſtiũ eſſe aperta ſibi. Si vero fie
ret parte abſente, vel non volente, tunc poſſet admitti noua pro-
ductio, cum ſolennitate hic poſita, ꝛ ita loquitur text. in corpore.
l Facit quod tangit Joan. And. in d. c. conſtitutus. in fin.[l] ¶ Que-
18 ro † quid ſi publicatio iſta de iure non valuit, quia parte non citata
m vel die feriata, vel propter alium defectum.[m] Reſpon. talis publica
n tio non eſt impedimento,[n] vt l. non putauit. §. non queuis. ff. de con
tratabu. Sed ſi propter iſtam publicationem, que eſt nulla, ſecu-
o tum eſſet quod pars teſtificata didiſſet,[o] tunc eſſet impedimento
hic, quia didicit teſtificata, non publicatio. Ad hoc facit prin. hu-
ius authen. ꝛ quod. ſ. dicam.

Venio ad quartum, videlicet quando quis vult impedire
nouam productionem ideo, quia teſtificata didicit
p ille, qui vult producere, in quo dubitatur de plurib.[p] Primo qua-
19 liter dicatur quis † didiciſſe teſtificata. Reſpon. primo ſi liber teſtiũ
fuerit apud eum. Hoc probatur ex text. hic, qui ponit formam iu-
* ramenti, dum dicit, neque ſubtraxerit. Si enim ſubtraxiſſet,* ꝛ ha-
buiſſet librum, preſumeretur didiciſſe teſtificata. Secundo ſi vide-
rit legi, ꝛ examinari perfecte, ꝛ punctualiter, nec ſufficeret ſi ipſe,
interrogaret teſtes quod ipſi dixerint, vel ſi dictum eorum, vel li-
brum tranſcurſorie viderit, vt innuit text. hic, ꝛ in corpore dum di-
20 cit, neque percunctatus eſt atteſtationes. ¶ † Not. quod dicit per-
21 cunctatus, quaſi puncta cuncta viderit diligenter. † No. quod dicit
q atteſtationes,[q] quaſi viderit ſcripturam, non enim ſufficit audiuiſ-
ſe a teſtib. Idem ſi procurator, ſeu aduocatus, vel actor eius vidiſ-
22 ſet, vt apparet hic ꝛ in corpore. ¶ Quero † quid ſi aliquis non di-
dicit teſtificata a teſtib. productis a ſe, ſed teſtificata a teſtibus pro
ductis ab aduerſario, an hoc impedit eum de nouo producere.
Gloſſ. mirabiliter dicit quod ſic in corpore vnde ſumitur. in gloſſ.
mag. alleg. §. hec omnia. ꝛ §. quoniam. eo. titu. quod verum eſt, ꝛ eſt
expreſſum in corpore vnde hec ſumitur, in verſicu. illud. ibi, ꝛ teſti-
ficationes tractauerit, aut aduerſario hoc faciente impetrauerit. ꝛ
23 expreſſius in nouel. eo. tit. ¶ Tertio quero † vtrum quis ſuper no-
* uis artic. poſt didicita teſtificata poſſit teſtes producere. *Reſpon
24 deo ſic. ꝛ hoc tetigi ſ. in primo contrario. Quero † vtrum teſtes ſu-
per eo quod nõ dixerunt, tamen poteſt comprehendi ſuper primo
capitulo an ſuper eo poſſint de nouo produci, ſubtilis queſtio eſt.
Tu ſic dicas, quod quedã ſunt que ſub precedente. c. continentur
expreſſe, ꝛ ſuper illis licet teſtes nõ dixerint non eſt dubiũ ꝙ teſtes
nõ poſſunt de nouo produci, vt in corpore, §. q2 vero. ibi. prioribus

additamentum, ꝛc. Quedam ſunt, que in precedenti ca. non conti-
nentur expreſſe, ſed continebãtur vel comprehendebantur de ne-
ceſſitate eorum que petebãtur, alias ponebantur. Hoc poteſt eſſe
dupliciter, q2 vel cõprehendebantur quãtum ad neceſſitatẽ facti,
neceſſitatẽ probationis, vel quantũ ad neceſſitatẽ facti tantũ. Exẽ-
plum, articulus dicebat quod Titius preſcripſit x. vel xx. an. de ne
ceſſitate includitur titulus ꝛ poſſeſſio, ſine quib. preſcrip. nõ proce-
dit, ꝛ iſtud includitur de neceſſitate eius, quod ponitur, de neceſſi-
tate probationis, q2 aliter preſcript. non procedit, neque probare-
tur, vt l. ſine poſſeſſione. de vſucap. l. nullo. ſ. de rei vend. ꝛ iſto caſu,
ſi teſtis omiſit dicere ſuper aliquo, nõ poterit de nouo produci idẽ
teſtis, vel alius, ne prioribus addatur, vt d. §. q2 vero. ibi, additamẽ
tum, ꝛc. Ita intelligo quod no. per Jo. And. in c. fraternitatis. de
r teſt. Secundo caſu, quando comprehenditur[r] de neceſſitate facti
tantũ, non probationis, v. g. articulꝰ continet quod ego mutuaui
tibi centum, de neceſſitate facti ineſt tempus, quia mutuum opor-
tet quod ſit factum in tempore, non tamẽ comprehenditur de ne-
ceſſitate probationis poteſt enim probari mutuum abſque tẽpo-
re, vt l. teſtium. ſ. de teſtam. ꝛ ibi no. ꝛ iſto caſu admittitur nouus
articulus ꝛ noua probatio non enim eſt addere aliquid ad prece-
dentia, quia prima probatio potuit fieri abſque hoc ꝛ ſic nõ obſt.
tex. in corpore ibi, additamentum. pro hoc etiam facit extra de te-
s ſtib. c. ex tenore. Quedã ſunt que de neceſſitate[s] ſub precedẽtibus
non continentur ſeu comprehenduntur, habent ſe tamen, q2 pote-
rant comprehendi, vel non comprehẽdi, vt alique qualitates, que
poſſunt adeſſe ꝛ abeſſe circa pactũ, vt l. pacta. ff. de cõtrah. emp. Et
ſuper iſtis poterit fieri noua productio, ſed in precedenti facto nõ
(alias ſi in precedentibus facta non eſt.) argumen. extra de teſta.
c. veniens. ꝛ ita intelligo no. per Jo. An. in d. cap. fraternitatis. nec
enim his obſtat text. in corpore, vt ſupra dixi. ¶ Quero vtrum
25 † ad reprobationem priorum poſt didicita teſtificata, poſſunt te-
t ſtes produci.[t] Gl. hic, ꝛ in corpore vnde ſumitur, videtur dicere q̃
ſic. In contrarium eſt caſus, extra de teſt. c. fi. in cle ꝛ probatur per
rationem. Diſcere teſtificata aduerſarij, eſt impedimentum, ne te-
ſtes producantur ſuper eod. Sed ad reprobationem priorum de
neceſſitate habeo producere ſuper eo. de reprobatione teſtium vi-
de Cyn. in l. ſi quis teſtibus. C. de teſtib. per totã legem. ꝛ de repro-
tione inſtrumentorum vide in l. predicta, ꝛ in l. in exercendis. C. de
fide inſtru. ꝛ in l. optimam. C. de contrahen. ꝛ commit. ſtipu. Et ideo
vide in d. c. fin. in Cle. Item quando ſit obijciendum contra teſtes,
vide per Cyn. in d. l. ſi quis teſtibus. Item quid requiratur vt teſtis
dicatur falſus, vide gl. ff. de re iud. l. Diuus. Item vide ff. de falſis. l.
j. in princ. in gl. Breuiter quandoque teſtes producuntur ad repro
bationem priorum circa perſonas, ꝛ hoc poteſt fieri adhibita di-
ſtinctione poſita in auth. ſi dicatur. ſ. de teſti. Eſt enim nouus arti-
culus. Quandoque producuntur teſtes ad reprobationem prio-
u rum, circa perſonas ꝛ d. ſimul. Exemplũ,[u] teſtis teſtificatur quod
Titius poſſidebat bene iam ſunt xxx. ann. ego ad eius reprobatio
nem propono quod ipſe nõ eſt xxv. ann. Ex hoc reddam perſonam
eius inhabilem, quia non poteſt ſcire quod factum fuit iam ſunt
xxx. ann. Item reddo dictum eius falſum. Iſto caſu poſſunt teſtes
de nouo produci ſecundum Nico. de Mat. quia cum teſtis debeat
facere fidem iudici de eo quod ipſe ſcit, ſi poterit probari, quod in
eo non potuit cadere ſciẽtia, dictum eius redditur nullum, ꝛ ſuper
his teſtes quandoque de nouo poſſunt produci, ſicut ſuper nulli-
tate ſententie ꝛ ſimilium. Preterea deficit fides, quod ſubſtantiale
eſt in teſt. vt l. ij. ff. de teſtib. Et hoc conſenſu partium tolli non po-
26 teſt. Non † enim fauore eorum eſt introductum, ꝙ in teſtem debeat
cadere ſcientia, ſed in fauorem publice vtilitatis. Si vero redargui
tur dictum tantum, ꝛ non perſona, ꝛ hic aduerte, aut redarguitur
tantum dictum falſum cum corruptione. ꝛ tũc poſſunt teſtes pro-
duci, vt l. Diuus. ff. de re iud. Ita tenuit Inn. de proba. c. in preſen-
27 tia. Hoc idem tenuit Nic. Mat. dicens. † ꝙ ſicut ſententia eſt nulla
propter corruptionem, vt l. venales. ſ. quãdo prouoca. non eſt ne-
ceſ. ita dictum teſtis, vt l. j. poſt prin. de fal. nec hoc poteſt partium
x conſenſu remitti,[x] cum hoc propter publicam vtilitatem ſit indu-
y ctum.[y] Si vero volo dicere falſum abſque corruptione, tunc aut
hoc volo probare indirecte, quia probare volo contra illud quod
in articul. non continebatur expreſſe, ſed per teſtes fuit dictum in-
cidenter, puta circa locũ ꝛ tempus, ꝛ poſſum, vt in c. ex tenore. exci
denter, puta circa locum ꝛ tempus. ꝛ poſſum, vt in c. ex tenore. ex-
tra de teſti. ꝛ arg. eorum que dixi in prece. q. Si vero volo probare
faciendo directo articulum cõtrarium ad primũ non poſſum poſt
didicita teſtificata aduerſarij, Et eſt expreſſum in d. c. fin. de teſtib.
28 in cle. ¶ Ex predictis apparet † quod ſi teſtis dixit aliquid ſuper
quibuſdam circumſtantijs, que in arti. non continebantur, ad neceſ
ſitatem probationis, quod ſuper eo poſſunt teſtes produci poſt di
dicita, ſicut ſ. proxi. dixi in directo contrarijs. Et quia ſuper illo te-
ſtes non fuerunt producti, ꝛ text. in corpore, hoc requirit ꝙ fuerũt
teſtes producti, ꝛ didicita teſtificata, vnde non nocet, ſi depoſue-

29 runt ſuper eo quod non fuerunt producti. ¶Que † vtrum in cau-
ſa appellationis teſtes poſſint produci poſt didicita teſtificata ſu-
5 per eod. Dic vt in cap. fraternitatis.[5] extra de teſt. ⁊ l. per hanc. ſ. de
30 temp. appel. ¶Quero † an in alia inſtantia [aa] circa idem poſſint te
aa ſtes, produci, poſt didicita teſtific. Breuiter aut alia inſtātia eſt di-
bb uerſa, [bb] vel ratione cauſe vel ratione rei, vel perſone, ita quod non
obſt. exceptio rei iudicate, ⁊ tūc ſine dub. poſſunt de nouo produci.
argu. l. cū queritur. ff. de excep. rei iu. alias obſtaret proceſſus ⁊ ſen-
31 tentia, quod eſſet abſurdum. Et ideo cauti † aduocati cum de pro-
bationib. dubitant de vna mag. quātitate, vel repetunt modicum,
vt videant vtrū teſtes ſuper illa teſtificentur plene, ⁊ ſuper illo mo-
dico poſſint informari, an habeāt legitimas probationes vel non,
* vt probare melius poſſint * ſuper reſiduo. Si vero eſt alia inſtantia
circa idem, tunc aut fuerunt teſtes examinati coram arbitris, aut
coram iudice, primo caſu poſſunt teſtes produci vel nō ſecundum
diſtinctionem l. fi. ſ. titu. j. Si vero fuerunt examinati coram iudice,
tunc gl. in l. properandum. in fin. de iud. videtur dicere idem. Inno.
* contra in c. cum cauſam, extra de teſtib. Et iſtud tenui vobis * in l.
32 fi. ſ. de teſti. per l. geſta. ſ. de re iu. ¶Quero † vtrum in cauſa inqui-
ſitionis poſſint teſtes de nouo produci poſt didicita teſtificata.
Dic, aut producuntur per iudicem, ſt poſſunt, quia in eo non eſt ti
mor ſubornationis. Semper enim ipſe habuit non teſtificata, ⁊ ſic
* ceſſat ratio * huius auth. in corpore. ⁊ eſt expreſſum extra de teſtib.
c. cum clamor. ⁊ ibi ſecundum Inno. aut producuntur per partem,
⁊ tunc idem quod in alia cauſa, q̄ tunc eadem eſt ratio. ¶Quero,
33 † nunquid in cauſa crimi. poſſunt teſtes produci poſt didicita teſti-
ficata. Puto quod non per partem, ſed per iudicem ſic, per ea que
34 ſ. dixi. ⁊ ff. de q. l. j. in fin. ⁊ de pe. l. ſi non defendātur. ¶Quero † quid
cc ſi prior examinatio [cc] de iure non valuit? Reſpon. nō impedit ſecun
dam examinationem, licet quis talia teſtificata didicerit, arg. l. non
putauit. ſ. non queuis. ff. de contra tabu. ⁊ quod not. extra de teſt.
c. cū cauſam, ⁊ in cle. de teſt. c. fi. vbi hoc videtur expreſſum. ¶Que
35 ro † quid ſi prior examinatio non reperitur. Reſpon. poſſunt de no
uo teſtes produci q̄ paria ſunt, non eſſe, ⁊ non apparere. Et vide-
tur expreſſum extra de prob. c. fi. ſ. de fide inſtru. l fi. ⁊ l. publicati. de
36 teſt. ¶Quero † quid ſi teſtes productos iudex omiſit interrogare,
vel quid ſi eos non interrogauit ſecundum interrogatoria data?
Reſpon. poterunt de nouo examinari, etiā poſt didicita teſtificata.
Et eſt expreſſum in c. per tuas. extra de teſti. quia non eſt quod im-
37 putetur parti. ¶ † Quero nunquid ad declarationem eorum, que
prius dixerant, poſſint teſtes admitti poſt didicita teſtificata? Dic
38 vt in glo. ⁊ in corpore eodem. ¶Quero, † nunquid de partium vo-
luntate poſſunt teſtes admitti poſt didicita teſtificata? Dic vt p c.
dd fraternitatis. extra de teſt. per Joan. And. i vlt. q. [dd] qui dicit quod
ſic, quia illud eſt introductum in fauorem ipſarum partium. arg. l.
quod fauore. ſ. de leg. ⁊ l. ſi quis in conſcribendo. ſ. de pact. ⁊ hec
ſufficiant in authen. ſecundo lecta.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶Qui ſemel. Circa iſtam materiam an ⁊ quando poſt publicata ⁊ didicita dicta teſtiū poſſint ſuper eiſdē capitulis produci de nouo teſtes, vide latiſſime Feli. in c. fraternitatis, extra de teſti. poſt alios ibi habes infinitas limitationes, ⁊ quid etiā in cauſa appellationis qualiter ſuccurratur aduerſus publicationem teſtium per reſtitutionem in integrum ex clauſula generali, vide Fel. in c. intimauit. de teſti. Et in iſta materia vide omnino Alex. conſi. cccccliiij. vbi ponit multas limitationes ad iſtam auth. maxime vt non procedat vbi proceditur ſimpliciter, ſummarie, ⁊ de plano. Item circa iſtam authen. videatur cautela, qua mediante poſſint produci teſtes poſt didicita teſtificata, vide Alex. in l. iiij. ſ. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. vt pars exhibeat teſtes, ⁊ iudex recipiat ex officio, Alium caſum, in quo poſſunt produci teſtes poſt didicita teſtificata, vide per Alex. in l. veluti. ſ. hec vox. ff. de edend. circa fin. Item an iſta auth. procedat in tutoribus ⁊ curatoribus, vide Alexan. poſt alios in l. vbi exigitur. ff. de eden. Vide etiam ſingulare dictum circa iſtam auth. domi. Anto. relatum per Alexan. in l. j. C. vt que deſunt aduoc. parti. iudic. ſup. vide Rom. ſingulari lxxxij. ⁊ ſingulari ccclxix. incip. an valeat conſuetudo vbi ponit an conſuetudo poſſit hoc inducere, vide Fel. in dicto. c. fraternitatis. ⁊ Pan. in c. ſeries. ad fi. extra de teſti. Vide Feli. in c. licet cauſam. extra de proba. ⁊ in ca. ij. ad fi. extra de teſtibus. vbi ſingulariter vult ꝙ teſtes examinati parte non citata poſſint repeti nō obſtante publicatione. Itē an teſtes examinati poſt didicita teſtificata facient ſaltem preſumptionem, ponit Imol. quem refert Roman. ſingulari dcclxxvij. incip. teſtes. Item vide Rom. ſingulari dcccxx. inci. ille qui. Item adde ꝙ vbi proceditur ex officio, poſſunt repeti poſt didicita teſtificata. c. cum clamor. ⁊ ibi notatur extra de teſti. Pan. in c. qualiter ⁊ quādo. el grande. extra de accu. Item adde ꝙ poſt didicita teſtificata poſſunt produci ad confirmationem atteſtationum publicatarum. Imo. in c. cū clamor. de teſt. Ro. in l. admonendi. ff. de iureiu. ⁊ ibi Iaſ. Item ſi quis vidit dicta teſtium, dicatur facta publicatio, vt non poſſint amplius produci. Text. eſt ꝙ non l. fin. ff. que ad. teſt. aper. vbi Bal. ita Allegat Ro. in ſingulari xx licet non firmet. Et an ſola publicatio ſufficiat, ⁊ quod quibuſdam alijs, vide Alex. omnino. conſi. lxxxiiij. in iiij. vol. cui adde Angam quia vero in auth. de teſt. Bart. in auth. de teſti. ſ. quoniam. ver. no quod d. teſtium. d. Lanf. in repertorio. c. quoniam cōtra falſi in verbo, teſtiū productiones. ver. quero de ſecundo. vbi approbat opi. Bar. hic. ⁊ vbi res promittitur etiā actori, ⁊ glo. in c. ex tenore extra de teſti. Itē vide in materia Hellū. in tractatu de teſt. in ver debet iudex. item vide Alex. in materia cōſi. ccxiij. vbi declarat q ſint eadem, ⁊ que diuerſa capitula. De quo vide omnino Ro. con cxcviij. in prin. ⁊ conſi. ccc. ad fin. ⁊ Ale. in d. conſil. cciij. ponit ſingularem limitationem ad illam legem. ꝙ ſuper nouis capitulis poſſunt produci poſt didicita teſtificata. Itē quod iſta diſpoſitio habeat locum etiam vbi probatio eſt fienda per peritos in arte, vide Ale. conſi. ccxcj. itē poſt didicita teſtificata poſſunt produci teſtes cum inſtrumentis. item ꝙ in criminalib. poſſit iudex teſtes inducere innocentiam inculpati, vide do. Fran. conſi. lxxx. Nunquid autem in ſummarijs requiratur publicatio, vide Matheſ. notabili. xxv item cautela ad faciendum quod adijciatur poſt didicita teſtificata, vide per Cepo. cautela. clvj. Item quod poſt didicita poſſit iudex ex officio teſtes repetere, vide Cepo. cautela. clxvj. vide latiſſime Bertach. in verſic. teſtes poſt publicatum proceſſum. Item etiam in cauſis, in quibus preceditur ſummarie, ⁊c. non poſſ peti poſt didicita teſtificata, vide Ro. conſi. cccclxxiij. vbi ſingulariter dicit quod vbi iudex fuit in culpa in examinatione prorum, etiam ſi pars fuiſſet obliqua ⁊ obſcura, debet iudex repetere poſt publicationem ex officio. Et ibi etiam ponit an in cauſa apppellationis poſt didicita teſtificata in principali cauſa poſſint repeti teſtes ſuper eiſdem capitulis. Item quod admittatur probatio per teſtes, ⁊ inſtrumenta ſimul, vide Ro. ſingul. lxxij. Ale. in l. certi condictio. ſ. quoniam. ff. ſi cer. pet. c. ſeries. vbi Imol. extra de teſt. ⁊ alij ꝙ in caſibus in quibus recipiuntur lite conteſtata. nō nocet didiciſſe teſtificata, vide Hellū in tractatu de teſti. ⁊ eundem vbi late ponit de materia publicationis ⁊ an poſſint recipi poſt didicita teſtificata, An autem ſi teſtes iurauerint eis non examinatis poſſit fieri publicatio, vide Bar. conſi. xxvij. vol. ij. vide etiā que habes ad Bart. in l. dam. ſ. Sabini. ff. de dam. infe. Item no. in materia quod ille qui produxit teſtes, non poteſt petere eos publicari licet ſua interſit, vide Bal. in rub. de controuer. inueſt. Item not. ꝙ publicatio nec didiciſſe teſtificata nocet, vbi vltime probationes non concludunt pro veritate precedentium probationum aduerſarij, vide Bal. in c. j. ſ. item ſi vaſallus non fuit ad probandum ſed conſenſu partium vel iuris diſpoſitione admiſſus fuit actor ſuper ſis interim probationibus rei tūc nō ob. reo didiciſſe teſtifica. ris etiam ſuper directo contrarijs, Et ibi etiam ꝙ ſi iudex tulit ſententiam aliquibus non, ⁊ vtrum publicatio teſtium det aliquares atteſtationibus. Item ꝙ teſtes publicati ſuper capitulis poſſunt de nouo examinari, ſecundum Bal. in d. c. j. ſ. j. Item ſi vaſallus. Item an ⁊ quando publicatis teſtibus poſſit opponi contra perſonas, vide Fel. in c. preſentium. in princ. extra de teſti. Item an publicatis teſtibus poſſint examinari teſtes ſuper negatiua ta quod non ſit poſſibile ꝙ tali die fecerim tale quid in tali loco, fui in alio loco, vide Fel. in c. ex tenore. extra te teſt. Et ibi etiā quando audiantur teſtes probatorij reprobatorum. Item quando dicatur didiciſſe teſtificata. ad hoc vt impediatur noua productio. vide late Feli. in c. vltra tertiam. extra de teſt. ⁊ ibi que ſit pena notarij pandentis dicta teſtiū ante publicationē. que autē dicantur eadem vel diuerſa vel contraria vide cano. in c. fraternitatis. de teſti. Fel. ⁊ generaliter late de iſta materia quomodo poſt publicata dicta teſtiū poſſint de nouo produci, ⁊ complures fallētias vide per Mat. Soci. in d. c. fraternitatis, ⁊ ibi etiā habes que dicātur noua capitula ⁊ que cōnexa, ⁊ multa alia. Et vide diſtinctas queſtiones iſtius materie per eum in princ. ſue repetitionis poſt notabilia. Item in materia vide ſingulare dictum Car. quem ſequitur Fel. in c. cum Jo. de fid. inſtru. volentes ꝙ ſuper articulis contrarijs non poſſint teſtes de nouo recipi, quando ſemel fuerunt ſuper primis recepti, ſecus tamen eſt ſi ſuper petitione fuiſſent recepti, poſtea fieret capitula contraria. vide ibi per eos contrarium. Vide Inno. in d. cap. fraternitatis. de teſtibus. Item ſi teſtes nulliter depoſuerunt, an poſſint iterum examinari non obſtante publicatione, vide Iaſ. in l. qui per ſalutem. ff. de iureiur.

b ALEX. ¶Producere. An autem minor poſſit reſtitui ad producendum nouos teſtes poſt didicita teſtificata, vide plene per Bal. cum concor. in l. j. ſ. nunciatio. ff. de ope. noui nun. vbi ſubdit an ſimiliter ruſticus, ⁊ mulier reſtitui poſſint, de quo dic vt ibi ſcripſi, ſubdit etiam ibi Barto. an reſtituto in caſu predicto minore, reſtituatur etiam maior ſuus aduerſarius.

c ALEX. ¶Per inſtrumentum. An poſt didicita teſtifica. poſſint produci inſtrumenta, ⁊ etiam teſtes ſub nouis capitulis, ⁊ tene ꝙ ſic. ⁊ ...

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſic.⁊ hic vide Bal.in ver.ſequitur videre.⁊ adde Bar.poſt gl.in l.peremptorias.ſ.ſen.reſcin.non poſſeſſ.⁊ no.Et in materia,nūquid ſi teſtes reperiunt̄ eſſe penes partē, ⁊ eorum atteſtationes,⁊ tota cauſa,nunquid illorū preſumitur habuiſſe notitiam,vide Pau.de ca.in cōſ.j.ꝙ incipit.in Chriſti nomine amen.clericus eſt minor ⁊c.

ALEX. ¶ Quod ſatis placet.Adde quod no.in c.veniens.de teſtib.⁊ quod no.Bar.in l.j.ff.de teſti.

ALEX. ¶ Cauſe concluſionem.Poſt concluſum in cā non pōt teſtis produci.Recolo tñ me vidiſſe Ang.in l.tale pactū.§.qui prouocauit.ff.de pac.qd iudex tamen poterit ex officio interrogatoria facere.alle.d.Inn.Imo.dicit d.Ant.in c.j.de iu.ꝙ conſuluit,qd iudex etiam poſt cōcluſum in cauſa poſſit interrogare nedū ad fi.declarandi dubiam probationē.iuxta.c.cum Io.de fide inſtr.⁊ c.p tuas de teſtib.ſed etiam ad fundandam intentionem aduerſarij,p l.vbicunq̧.de interro.act.⁊ per l.generaliter.§.j.de rebus cre.⁊ adde Bal.in l.ampliorem.de appel.l.per hanc.in prin.de tēp.appel.⁊ gl.expreſſe in verbo,interroga.in c.quoniam contra.de proba.⁊ adde quod no.in l.j.ff.de interroga.act.⁊ hoc ſequitur in l.j.§.j.nō tamen cogitur,vt etiam videntur velle doc.in l.non quicquid.de iu.ad hoc tamen vide Inn.in d.c.cum Io.qd refert Bal.ad hoc in l.in bone fidei.ſ.de reb.credi.⁊ Ludo.in §.hoc autē.⁊ ibi Alex.facit ad hoc qd no.Bal.in l.ij.§.ſed qr.ſ.de iura.calum.imo ſi actor non poteſt probare,poteſt iudex deferre iuramentū.⁊ an ſic arbitri,vide Bal.in l.actor.in prin.ſ.eo.⁊ in Spe.in tit.depoſiti.§.iij.in prin. Adde tamen no.ſecūdum Inno.in c.cum veniſſent.extra de teſta. quod partes licet renuncient generaliter teſtib.hincinde, tamen poſſunt produci exceptiones,⁊ ſuper illis teſtes.ſecus ſi renunciatio eſſet ſpecialis ſuper vno articulo.ſubdit tamen ꝙ etiam iudex aliquando motus,maxime preſtito iuramento partibus qd malitioſe non petunt,poterit ſuper eodē articulo reo permittere quoſdam teſtes produci,arg.auth.de teſtio.§.qr vero multi. Ad ꝙ bene facit quod dixi poſt Bart.in auth.de iudi.ſed id,quod vltimo retuli,ſecundum Inn.intelligit verum d.Pau.l.oratione.ff.de ferijs,quando probationes de nouo ſuperueniunt.

f ALEX. ¶ Et in c.conſtitutis.el ij.Utrum poſt renunciationem ⁊ concluſionem poſſint teſtes produci,adde Imo.in l.cuſtodibus.§.j.de publ.iud.Bal.in auth.iubemus.ſ.de iud.

g ALEX. ¶ Unde ſumitur.Adde Bal.in auth.iubemus.ſ.de iud. Sic videtur terminus prefixus ad opponendū ſeu ad probandū in cauſa principali nec extendit̄ ad cauſam appellationis,nec concluſio in cauſa facta in ea eſt ⁊c.Habes hic ex no.per Bar.⁊ idem Inn.in c.cū veniſſent.de teſtib.⁊ c.cum dilectus.de fide inſtrum.⁊ Spe.de inſtr.edi.§.nunc dicamus.in prin.

h ALEX. ¶ Communiter dicitur ꝙ ſic.Hoc limita niſi ad declarationem retro agitatorū,vt eſt tex.in c.cum Ioā.de fide inſtr.ſecundum Bal.in l.in bone fidei.de reb.cre.Item fallit niſi producerent̄ teſtes cū inſtrumēto,qr ceſſat timor ſubornationis.c.ſeries.de teſt. Et forte ſi admittantur ſuper nouis capitulis.per c.fraternitatis. de teſti.Et vide que dixi in l.officiū.de rei ven.Item fallit in cauſa matrimoniali.d.c.ſeries.Et vide gl.in c.iurauit.de probatio.⁊ not. Bar.in l.j.§.nunciantis.de ope.no.nunc.Et iſta voluerūt do.Ant. ⁊ Imo.in d.c.ſeries.Et ad ſecūdam limitationem bene faciunt que no.Bar.in l.certi condictio.§.quoniam.ſi cer.pe.⁊ ex vltima limitatione vna cum Io.And.in l.ſeries.de teſt.ſumite regulam ꝙ illud etiam erit verum in omnibus cauſis,in quibus ſententia tranſit in rem iudicatam,qd tamen no.⁊ dicit Io.And.⁊ d.Ant.in c.qualiter.el j.de acc.quod vbi iudex procedit ex officio,publicatis atteſtationibus,poterit merito alios teſtes ꝓducere,per c.cū clamor. de teſti.ad hoc qd no.Bar.in l.ij.§.ſi publi.ff.de adul.cū ſi.Et vide alias limitationes per Rof.in rub.de arb.in vij.q.⁊ idem dicit gl. in d.c.conſtitutus.de teſtib.ꝙ antequam didicerit teſtificata, pōt teſtes producere,etiam ſi ſint publicate atteſtationes.Sed poteſt notari ex dictis Bart.hic in ver.quedā eſt publicatio.i.manifeſtatio,⁊c.ſ.niſi parte preſente,⁊ non contradicente , publicatio facta ſit.Et adde qr Bald.alleg.hic Io.And.dicit, ꝙ licet ſin, publicate atteſtationes,ſi tñ dicta teſtiū nō peruenerint ad notitiam partis poſſunt teſtes produci.Item fallit hec regula in teſte,qui pōt examinari ad corroboratione ſine ſubſcriptione,⁊ in notario , qui pōt examinari ad confirmationē ſui inſtrumenti,ſecundū Bald.in d.l.ampliore.C.de app.Item adde quod Bal.in d.l.ampliorē.dat cautelam,vt teſtes poſt publicationē poſſint examinari,de quo vide Lud.in l.iiij.§.hoc autem iudicium.de dam.infe.⁊ ibi dixi.⁊ adde quod quando ſunt perdite atteſtationes, vel acta, videtur qd poſſunt teſtes produci,vt in antiqua repetitione c.ſi.de prob.Itē adde qd publicatis atteſtationib.poſt didicita teſtificata, poſſunt produci teſtes ad preſumptionem aliqualem,nō ad plenā probationē,ſm Innoc.in c.cum dilectus.de acc.⁊ apud Legiſtas refert. Ro.in l.ſi vero.§.de viro.in pe.⁊ vlti.fallen.ff.ſol.ma.⁊ dum ſ.allegaui dictum Bar.in d.l.ij.§.ſi public.adde etiam Bald.hic,circa ſi.⁊ Bal.in l.ea quidē.de acc.⁊ an poſt didicita teſtificata in inquiſitione poſſint teſtes deduci,vide Ang.in l.ſi vacantia.de bo.vac.lib.x.circa medium.⁊ Specu.in titu.de accuſa.§.nunc tractemus. ver.ſed nunquid public.⁊ Bart.in l.iiij.§.hoc autē iudiciū.de dam.infec.⁊ vide omnino Inn.poſt Bartolum in l.inter accuſatorem.de pub.iud.⁊ Bar.in extrauag.ad reprimendum.in ver.neglexerunt. ⁊ vide Barto.⁊ que ſcripſi in l.j.§.ſi quis vltro.de queſtio.⁊ ꝙ habes in c.fin.de colluſione detegen.vide in fin.huius l.

i ALEX. ¶ Hic poſita.Uide Bal.in l.per hāc.de temp.app.⁊ hic.

k POMA. ¶ Duo actus.Adde quod iſtam diſtinctionem ſequitur Anch.in conſi.ſuo.ccxxiiij.inci.ad euidentiam.

l ALEX. ¶ Cap.conſtitutus.in fin.Uide Bar.in l.j.§.ſufficit.de ſecun.tabu.⁊ adde Bal.in l.peremptorias.C.ſen.reſcin.non poſſ.

m POMA. ¶ Alium defectum.Uide Feli.in eo.c.ver. quinto ⁊ vlti. declara.de teſti.⁊ in c.fraternitatis.ver.eſt autem regulare. de teſti. vbi tangit pulchre de hac materia.⁊ Barb.in c.literis.de offi.dele.

n ALEX. ¶ Impedimento.Et quid ſi teſtes iam producti,iterum producantur,an debeant iterum iurare?Tex.eſt not.in c.fraternitatis.in ſi.extra de teſtib.⁊ ꝙ dixi in l.per hanc.ſ.de tempo.appel.⁊ vide Alex.in l.qui bona.§.ſi quis poſt.de damno infecto.

o ALEX. ¶ Teſtificata didiciſſet.Uide oīno Bar.ſ.e.ad ſi.⁊ Bal. hic in ver.vij.vbi ſequitur ꝙ dicit Bar.ſ.⁊ Bal.in l.ſi quis teſtib.ſ.

p ALEX. ¶ Dubitatur de pluribus. Uide in rubrica de arb. Et an ſi atteſtationes teſtium penes partes deponātur, debeat ſuper illis vlterius teſtes producere,vide ꝙ dixi ſ.in apoſtil.mag.Dic ꝙ non quaſi timor ſit quod teſtificata didicerint, vide Inn.in c. conſtitutus.de teſtib.⁊ Bal.hic ⁊ multos caſus,in quibus iſte regule fallunt,vide per Io.And.in d.c.cōſtitutus.in ſi.adde quod Iac.de Bel.multum no.in c.j.quid ſit inueſtitura.dixit,ꝙ regulariter poſt didicita teſtificata, non admittitur productio teſtium. Fallit vbi teſtes nihil depoſuerunt,vt qr dixerunt ſe neſcire,vel non recordari,per illum text.⁊ idem not.in cauſa appellationis ꝙ tamen dixit Bal.ſibi non placere de iure canonico, niſi in vno caſu, de quo ibi per eum,⁊ ibi ſubdit Bal.hanc regulā fallere vbicunq̧ teſtes fuerint male examinati,qr ineſt dolus verus male examinanti qui preponderat dolo ſubornationis.l.veluti.ff.de edēd.ꝙ not.⁊ predictis adde ꝙ no.Spe.de teſt.§.ſatis vtiliter.ver. ſed nūquid. Item vltra alias limitationes hoc limitat no.Bal.ſi iudex indiſcrete odio vel iniuria publicauerit cito teſtes vt impedirētur productiones teſti.

* CLAV.DE SEISS. ¶ Subſtraxiſſet.Uide ad materiam Fely. in proe.Gregor.

q POMA. ¶ Atteſtationes.Uide plene Felin.in c.vltra tertiam.de teſt.⁊ pulchram limitationem ad iſtam materiam vide per Aluaro.in tit.quid ſit inueſtit.in feud.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Teſtes producere.Adde Rom.conſi. cccclxxix.

r ALEX. ¶ Quando comprehenditur.Ad hoc vide Bar.in l.per hanc.de temp.app.in j.q.quod dicatur nouum capitulum.⁊ quod no.Bart.ſ.proxim.ver.ex predictis apparet. vbi quid ſi deponunt teſtes ſuper non contentis in capitulis.

s ALEX. ¶ De neceſſitate.Et vtrum poſt didicita teſtificata poſſit contra teſtes opponi,vide Inno.in ca.preſentium.de teſt.⁊ quod not.in authen.ſi teſtib.dicatur ſ.titul.j.

t ALEX. ¶ Produci. Et vide hic Bald.in verſi.ſequitur dicere.⁊ latius in d.l.ſi quis teſtib.C.de teſti.⁊ in l.per hanc.de temp.appel.

v POMA. ¶ Exemplum.Uide Alex.conſi.lxj.vbi ſequitur iſta duo dicta Bar.hic ⁊ limitat ſecūdum, niſi teſtis ſimpliciter iuraſſet dicere veritatem ſuper tota cauſa.⁊ vide Ro.conſi.cccclxxix.vbi querit an in eadem inſtantia vel alia pars que articulauit de tempore in materia preſumptionis,ſed obſcure, poſſit poſt didicita teſtificata articulum temporis declaratiuum dare:⁊ ibi etiā loquitur in cauſa ſummaria,⁊ an iudex ex officio poſſit ipſe ſaltē teſtes recipere,vel alios examinare,⁊ non ab re,Aret.in c.cū cauſam, de teſtib.

x ALEX. ¶ Conſenſu remitti.Not.Bar.non poſſe conſenſum partium adhiberi fidem teſti non probanti.ꝙ no.ad ea que no. Bart. in l.j.de fer.⁊ in l.ſi.de preto.ſtipu.⁊ hoc etiam ſubditur ſtatim.

y ALEX. ¶ Sit inductum.Adde ad hoc Alex.in dicta l.diuus.

z P. PAV. P. ¶ Fraternitatis.vbi vide Feli.In contrarium tamen quod etiam in cauſa appellationis admittantur ſuper eiſdē vel directo contrarijs.vide Cur.in l.admonendi.in verſi. iij.nota ex text. iſto.vbi dicit opin.contrariā eſſe erroneam, ⁊ ꝙ in practica ſeruatur an admittantur in cauſa appellationis.Et dicit iſta communiter teneri:tamen Fel.in c.fraternitatis.⁊ latius Maria.Soc.ibi firmat contrariam ſententiam.ideo bene no.in practica,qr de iure cano.eſt clarum.cle.ij.de teſt.Sed iure ciuili procedit dubitatio, predictam opi.tamen Bart.hic in l.per hanc.ſ.de temp.app.firmat d. Bapti.Caccialu.in repe l.admonēdi.ſuper tex.in ver.nouis inſtrumen.tamen contraria ſententia cōmuniter videtur obſeruari, licet opi.Bar.de iure ſit cōmunior ⁊ magis rationib⁹ ſuffulta propter eandem rationem timoris ſubornationis, quā papa aſſignat in d. cle.ij.de teſti.⁊ qr vbi de iure ciuili aliquid eſt dubium,⁊ de iu re ca

no. clare deciſum, ſtandum eſt iuri ca. Uide etiam an ſit differentia inter ius ciui. ⁊ cano. in hoc omnino Angel. conſi. cxlviij. inci. in q. vertente.

aa ALEX. ¶ In alia inſtantia. Uide in l. fi. ī. titu. j.

bb ALEX. ¶ Diuerſa. Uide qđ no. Bar. in l. Iulianus verū debito rem. de condic. ind. ⁊ per eundem. ī. vi bon. rap. ⁊ quod ibi dixi.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Probare melius poſſint. De hoc vide Bar. in l. ſcire debemus. in prin. ff. de verb. obliga. ⁊ ibi clare Pau. de Caſt. ⁊ Aretin.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Tenui vbis. Adde quod vult Barto. poſt glo. in l. Iulianus. ff. de condi. indeb. ⁊ ibi.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Et ſic ceſſat ratio huius auth. Et ſimiliter ceſſat ratio huius auth. eo q persona que vult de nouo producere ſit bone, ⁊ ſpectate vite, ⁊ fidei, ita ꝙ non eſt veriſimile qđ ſubornaret, etiam tunc eſt admittēdus ſecundum Bal. in c. innotuit. de prob. ⁊ in c. preterea. de teſtib. cogend. ⁊ ibi etiā dicit ꝙ pōt corrigere dictū ſuum. pro hoc bene facit qđ no. doc. maxime Alex. in auth. iubemus. ā. de iudic. ⁊ quod ipſe etiam dixit in l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſd. om. iud. vbi vide alia ſimilia per Moder.

cc ALEX. ¶ Prior examinatio. Adde Bart. in l. qui per ſalutē. in fi. ff. de iureiu. ⁊ Bald. in l. j. ⁊ in l. per hanc. de temp. appel. ⁊ Bartol. omnino. ā. in ea. authentic. verſicul. quero quid ſi publicatis. ¶ Limita vt per Felyn. in c. j. de appel.

dd ALEX. ¶ In vlti. queſtione. Adde ꝙ no. Bar. in l. per hāc. in fi. de temp. app. qđ ⁊ ibi dixi poſt Bar. in l. maritus. de queſtio. ⁊ que dixi in l. quidam. §. mulier. de eden. Item adde que dixi poſt Bart. in l. ſi quis. ī. tit. j. Bal. hic. ⁊ adde per Bal. hic. c. preſentata. de teſtib. ⁊ dicit Bal. per illum tex. in auth. generaliter. de epiſ. ⁊ cler. qđ conſenſus partium facit rite procedere vbi alias non poſſet, quod conſenſus talis excuſat iudicem a pena. ⁊ dicit Bal. in l. certi condictio. §. j. ſi cert. petatur, quod vbi vigore ſtatuti non poteſt probari, niſi per inſtrumentum, ⁊ parte non contradicente fuerit probatum per teſtes, valebit probatio.

LEX XX.

a **Si de poſſeſſione.** [a] Habere inſtrumētum cancellatum non prodeſt ei qui ſubtraxit. Itē qui inſtrumentū* ſubtraxiſſe probatur contra eum plenā fidē facit. hoc dicit iſte bonus tex. ¶ No.
1 † quod in caſu huius legis non prodeſt habere inſtrumentum cancellatum, [b] quod dic vt ff. eod. l. ſi chirographum. ¶ Secundo no.
2 quod † probare aliquem ſubtraxiſſe inſtrumētum venditionis, ſeu emptionis, facit contra eum plenam fidem. Plene dixi in l. in fraudem. §. neqꝫ inſtrumentum. ff. de iure fiſci. vbi eſt text. no. de hoc ⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si de poſſeſſione. De materia vide ī l. labeo. ff. de pact.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Inſtrumentū. Uide ad huius ampliationē Fel. in c. ſicut. de re iudic. Cy. ⁊ Pau. de Ca. in l. prouidendū. ā. de poſtuland.

b ALEX. ¶ Inſtrumentum cancellatum. Uide in l. in fraudem. §. quoties. de iure fiſc. Idem in lacerante inſtrumentum, ſecundum Bald. in l. in fraudem. ī. titu. ij. ibi ſingulariter per eum de pena lacerantis inſtrumentum, vide Bald. in l. ij. ⁊ in authenti. ibi poſita. ā. de edend.

ALIA LECTVRA.

Si de poſſeſſione. Proclamanti ad libertatem non ſufficit producere inſtrumentum. Item probare furtum inſtrumentorum ſuorum, eſt ſufficiens probatio contra furem. ¶ Op. † qui ha-
3 bet inſtrumēta, preſumit̄ liberatus, vt ff. de pac. l. ij. ⁊ ff. eo. l. ſi chirographū. gl. in d. l. ij. ff. de pac. videtur dicere ꝙ illud verū qñ inſtrumētum probatur redditū a creditore, alias ſecus, vt hic, ⁊ l. j. §. ille aūt. ī. de Lati. libe. tol. Ia. de are. diſtinguit mirabiliter ſuper hoc, aut quis allegat ſe liberatū pacto, aut ſolutione, primo caſu eſt neceſſe vt probetur redditū, vt d. l. ij. Secūdo caſu, aut ille, qui hꝫ inſtrumentum debiti, eſt perſona domeſtica, que veriſimiliter poſſet ipſum ſubtrahere, ⁊ non preſumit̄ liberata. d. §. ille. ⁊ arg. huius legis. Aut non eſt perſona domeſtica, ⁊ preſumit̄ liberata ſolutione. ff. eo. l. ſi chirographū. ⁊ l. fullo. ⁊ l. qui tabulas. ff. de furt. ¶ Uenio
4 † ad ſecundū, dicitur hic, ꝙ probare furtū inſtrumenti eſt ſufficiens probatio. Quero vtrū ſit probādū de tenore inſtrumenti. Dicunt quidā ꝙ non, q tūc eſſet ſufficiēs probatio cōtra quēcunqꝫ, vt l. teſtium. in fi. ī. ti. j. ⁊ ideo dicunt, ꝙ hic de tenore inſtrumēti probabit̄ per ſacramentū actoris. Simile in l. ſi qñ. ī. vnde vi. extra ꝙ me. cā. c. ij. ⁊ fi. ⁊ ī. de fid. inſtr. l. ſicut iniquū. ⁊ ibi gl. ⁊ ita tꝫ Pe. ⁊ Cyn. hic. Cōtra hoc videtur. ff. de fur. l. tabulas. ⁊ l. quidā tabularū. vbi etiā de tenore videtur probari debere. So. Ibi ideo q agebatur ad id
5 ꝙ in inſtrumēto cōtinetur. ꝙ no. ¶ † Querit gl. an hoc probare ſufficit ad probationē ſeruitutis? ⁊ non reſpondet. Breuiter dicebat Rich. Malū. probatio furti inſtrumenti eſt ſufficiens, donec clare probetur contrariū, vt l. matrē. ā. eo. ſed hic loquitur de poſſeſſione de preſenti. ibi de poſſeſſione de preterito, ſcilicet matris ⁊ fratris. Sed iſte, qui modo vendicatur in ſeruitutem, erat in quaſi poſſeſſione libertatis, ideo probatio incumbit vendicanti. Ita ſentit prima gl. Uel dic quod hic non probatur quaſi poſſe. ſeruitutis, q ſeruilia miniſteria poteſt facere etiam homo, ⁊ ideo ad probationem quaſi poſſeſſionis ſeruitutis, non ſufficeret hoc probare, ꝙ ſeruilia miniſteria faciat, niſi probetur ꝙ iure ſeruitutis faciat, ⁊ tanquam ſeruus. Simile in l. j. ⁊ ij. ſupra de ſeruitu. ⁊ aqua. ⁊ ff. de itine. actuqꝫ priua. l. prima. in princip. ⁊ §. primo. ⁊ hoc ſentit gloſſ. ſecūda. hic ad fi. ¶ Opp. quid ſi probetur, aliquos eſſe natos ex matre ſerua, preſumuntur ſerui, niſi probetur contrarium. l. nō ideo. ī. de li. cau. Gl. fatetur contrarium, ⁊ quod hic dicitur oſtendit quod de neceſſitate non concludit quod ſi vnus eſt ſeruus, ergo alter eſt ſeruus, ſed preſumptiue ſic ſecundum gloſſ. ⁊ bene.

LEX XXI.

1 ☞ Ad probandum quod probatum non releuat, quis non admittitur.

Ad probationem dominij. [a] Inſtrumenta proſunt his, quorum mandato ſunt perfecta, non extraneis. Item articulus impetinens, non eſt admittendus. hoc dicit, cum l. ſeq. ¶ No. ex fi. quod nō debet pro-
1 bari, quod probatum non reuelat † probantem, vt hic contra ... rei vend. l. ſi proponis. Sol. Illud eſt verum in milite minore ... cleſia, vt ibi dixi, ⁊ ideo ſi fierent duo articuli, vnus, quod emptor numerauit pro pretio pecuniam meam, alius ꝙ ego miles ſum, iſte articulus admittitur, q adminiculatur ad cauſam ⁊c.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Ad probationem. Uide aliquid, ad quid allegetur iſta lex per Barb. conſi. lviij. vol. ij. ⁊ conſi. inſerto in conſi. Alex. l. ... vol. iiij. ⁊ in conſi. lvj. eo. vol. ⁊ per Barb. conſi. xj. vol. ij. ⁊ conſi. xiij. vol. ij. ⁊ conſi. xxvj. eo. vol. conſi. xxxiij. eo. vol. ⁊ conſi. xxxvj. eod. vol. ⁊ conſi. xxxviij. eo. vol. ⁊ conſi. liiij. eo. vol. ⁊ conſi. eo. volu.

LEX XXIII.

a **Actor.** [a] Ei, qui dicit, incumbit onus probandi, non ei qui negat. h. d. ¶ Opp. de l. nec codicillos. ī. de codicil. Solu. Regula eſt ꝙ ei qui negat, non incumbit onus probādi. Fallit ibi. ⁊ caſus, in quibus fallit glo. tua enumerat plene in l. ij. ff. eo. ⁊c.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Actor. canonizata vj. q. vlt. actor. quod ſemper vbi eſt preſumptio contra negantem, negans debet probare, vt no. Inno. in ca. cum in iure. de offic. deleg. ⁊ vide Bal. hic in fine.

ALIA LECTVRA.

4 ☞ Negatiua quando ⁊ quomodo poſſit probari.
9 Quando quis videatur ſe aſtringere ad omnia probandum.

Actor quod aſſeue... Actori incumbit onus probandi, non reo. ⁊ negatiua non poteſt pobari. h. d. Circa legem iſtam veniunt examinādę due regule. Prima eſt, Actori incumbit onus probādi, hoc eſt ei, qui dicit. vnde reus ex exceptione dicitur actor. vt l. j. ff. de exce. ⁊ l. in exceptionibus. ff. eo. Secunda regula eſt. Neganti non incumbit onus probādi. ⁊ huic adiungitur alia per mo-
1 dum cauſe, quia negatiua probari non poteſt. Circa † primam regulam dic breuiter. Si quis habet iuris preſumptionem pro ſe, tunc trāſfertur onus probandi in aduerſarium, vt l. ſiue poſſidetis. ā. eo. ⁊ ff. eod. l. ſi pactum. ⁊ l. ſi chirographum. ⁊ l. cum de indebito. ¶ Circa ſecundam, primo examinemus id, quod venit hic per modum cauſe, ſcilicet vtrum negatiua poſſit probari. Ad quod videa
a dum, Primo quero que dicatur [a] oratio negatiua. Et † quidam in-
2 telligunt vbicunque ponitur aduerbium negatiuum, ⁊ ideo multi
3 aduocati, † quando volunt vnam negatiuam probare, faciunt poſitionem ſeu articulum, credentes reſoluere illam in affirmatiuam
b hoc modo. Item quod hoc eſt [b] abſque eo quod ſic fuerit, ⁊ per ſimilia verba. Breuiter omnis oratio priuatiua, vel ſignificans priuationem, poteſt dici negatiua. Text. eſt in l. ſi inter ſtipulantem in princ. ff. de verb. obl. vbi illa verba, dolum malum abeſſe, dicitur negatiua. Idem no. ff. de doli except. l. fi. in fi. ff. de itine. actuqꝫ priua.
4 l. j. §. j. ⁊ quod ibi not. ¶ Secundo † quero vtrū negatiua poſſit pro-
c bari. [c] Doc. circa hoc ſcribunt multum late, glo. in l. ij. ff. eo. Cy. ... Hoſt. multum bene in ſumma, de proba. §. j. que omnia recitare eſſet faſtidioſum. Do regulam, prout breuius poſſum. Quedam eſt negatiua iuris, ⁊ iſta ſi quidem non habeat aliquam mixturam facti, eſt probabilis per apertionem libri. Nam ſi iſta negatiua deberet probari, probabitur per apertionē libri legendo iſtam l. vt in filiuſfamilias, poſſit facere teſtamentū. Quandoqꝫ negatiua iuris habet aliquam mixturam facti, exemplum, vt ff. eo. l. ab ea parte. tunc ſi illud factum eſt affirmatiuū, ſine dubio poteſt probari, ſi ponitur negatiue

negatiue, erit idem quod in negatiuis facti, vt dicam ſtatim. Que-
dam eſt negatiua facti, ꝛ hic aduerte, quia aut eſt negatiua quali-
tatis, aut ſubſtantie. Si qualitatis ſemper poteſt probari. Ratio,
quia negatiua qualitatis ſemper eſt coarctata, cum qualitas illa
negatur reſpectu ſubſtantie, ſine qua qualitas ſubſiſtere non po-
teſt, vt ff. de vſufruct. l. ij. Exempla dabo. j. cum dicam cui incumbit
onus probandi. Quedam eſt negatiua ſubſtantie. Et iſta ſi non
coarctatur loco, nec tempore, vel alia re non poteſt probari, vt
hic, non numeratum, non mutuatum, ꝛ ſimilia. Sed ſi coarctare-
tur, tunc probari poſſet, vt l. optimam. j. de contrahen. ꝛ commi.
ſtip. ꝛ ibi oſtendam. ¶ Sed quero † quando poteſt probari vtrum
probetur directe, vel indirecte. De hoc fuit ſemel Bononie vna
magna contentio inter canoniſtas, quam ponit Joan. And. in ca.
bone memorie, extra, de elect. in nouella. breuiter dico. quod ſi qui-
dem negatiua eſt multum coarctata, quod poteſt probari directo,
quia cadit in ſenſum noſtrum, abſque alio medio. Directo enim
poſſum dicere, oſtenſa mihi manu tua video quod non habes pe-
cuniam in manu, vel poſſum dicere nō video quod habes nec poſ-
ſet ibi eſſe quin viderim, ꝛ eodem modo non audio pulſare campa-
nam, ꝛ hec res non fetet, ꝛ hec res nō eſt dura, ꝛ idem in ſimilibus,
ſecundum Dyn. ꝛ Cyn. hic. Joan. And. in d. ca. bone memorie. pro
hoc optime facit. ff. de aur. ꝛ arg. leg. l. cum aurum. ꝛ l. pediculis. Fa
cit l. j. de eroga. mili. anno. lib. xij. Facit pro hoc ff. de verb. ſignific.
l. hec verba, ille aut ille. vbi poſito vno contrariorum, de neceſſita-
te ſequitur remotio alterius. Unde de nocte recte poſſum dicere,
non eſt dies, ꝛ ſenſu percipitur. Si vero non eſt coarctata loco, vel
tempore, tunc nō poteſt probari niſi per indirectum, vt puta quod
tali die non fuiſti in ciuitate Peruſij, quod probabitur probando
quod illa die eras Rome, vt j. de contrahen. ꝛ commit. ſtip. l. opti-
6 mam. ¶ Nunc quero, quando † negatiua eſt probabilis, cui in-
cumbit onus probandi? Breuiter dico idem quod in affirmatiua
per omnia. Nam aut preſumptio eſt contra negantem, ꝛ ei incum-
bit onus probandi, vt j. de codicill. l. nec codicillos. Aut eſt pre-
ſumptio pro negante, ꝛ ipſe non debet probare, ſed aduerſarius,
vt s. de inoffic. teſt. l. omnimodo. Aut lex non preſumit nec pro, nec
contra, ꝛ tunc onus probandi incumbit ei, cui negatiua eſt cauſa
intentionis ſue. Exemplum in etate, vt l. ſi minorem. s. de in integr.
reſtit. ꝛ s. eod. l. cum te. Item in paupertate, ꝛ diuitijs, vt l. ſi vero. §.
qui pro rei. ff. qui ſatiſd. cog. ꝛ idem in ſimilibus. ¶ Ultimo quero.
quid eſt hoc dictum, quod negatiua facti per rerum naturam pro-
bari non poteſt. glo. dat duas ſolutiones ſeu expoſitiones. Do. te-
nent primam. Can. multum laborant circa expoſitionem dictorum
verborum in d. c. bone memorie. ¶ Ult. glo. remittit ſe ad no. in l. ij.
7 ff. eod. ꝛ in l. circa. eod. tit. vbi inter cetera † querit de vna. q. ſi reus
aſſumpſit in ſe onus probandi, ꝛ deficit, vtrum cōdemnetur actori.
8 Gloſſ. determinat quod non, vt ibi patet. tamen † aduocati volen-
tes effugere dubitationem dicunt in fine articulorum, non aſtrin-
d gens[d] ſe ad omnia probanda, ſed ad ea tantum, que faciunt ad vi-
ctoriam ſue cauſe. ¶ Sed contra predictam determinationem
oppo. Imputatur ei qui aſtringit ſe ad probandum, ꝛ non proba-
uit, vt ff. de inſtit. l. qui habebat. ꝛ extra eod. in c. licet cauſam. Ad-
uerte, ꝛ not. licet aſtringens ſe ad probandum aliquid eo non pro-
bato, ſibi noceat in eo quod intendebat probare, non tamen ſibi
nocet in eo quod quis non intendebat. Sed in queſtione propoſi-
ta in gl. circa dictam l. reus, qui petebatur in ſeruitutem, aſtringit
ſe ad probandum ad hoc, vt pronuntietur ingenuus, ſi non pro-
bet, nocebit ei in hoc, quia non pronuntiabitur ingenuus, non ta-
9 men pronuntiabitur ſeruus, ꝛ in hoc non nocet. ¶ † Sed quero,
quando quis videatur ſe aſtringere? Reſpon. quando quis pro-
ponit in vno articulo plura, quorum vnum venit ad qualificādum
aliud, tunc videtur ſe aſtringere ad omnia probanda, vt d. ca. licet
cauſam. ꝛ d. l. habebat. in prin. Facit optime tex. in l. Fulcinius. §. ij.
ff. qui. ex cauſ. in in poſ. ea. Quandoque in vno articulo, ponuntur
plura, quorum quilibet per ſe ſubſiſtit, nec vnum per ſe qualificat
aliud, ꝛ tunc ſi quod iſtorū probatur, ſufficit, nec videor me aſtrin-
gere ad alia probanda, videor tamen accumulare plures cauſas,
in quibus ſufficit ſi vnam probo, vt l. edita. s. de eden. Facit ff. de
excuſ. tu. l. ſcire oportet. ꝛ not. per gl. extra de renun. c. j. Et propter
hoc, ne quis videatur ſe aſtringere, eſt vtilis illa clauſula, nō aſtrin
gens ſe ad probandum, vt dixi in l. diuus. ff. de re iud.

ADDITIONES.

a ¶ Que dicatur. Adde quod negatiua eſt triplex. Una dicitur que
cadit in plenam notionem teſtis, ꝛ iſta eſt negatiua facti inſtanta-
nei. vt quod ego nō ſum in tali loco, quia teſtis videt intuitiue lo-
cum vacuum, ꝛ per hoc intelligit quod non ſum ibi ſemper. tamen
intelligentia opus eſt, quia vt dicit Philoſophus, intellectus vi-
det, intellectus audit. Alia eſt negatiua, que cadit in preſumptiuā
notitiam, vt negatiua facti cōtinui vt quia teſtis negat titium hoc
anno poſſediſſe, quia vidit ſolum Seium hoc anno intrare ꝛ exire,
ꝛ fructus percipere, preſumitur quod nō habeat compoſſeſſorem.
Item in negatiua, memoria non errat. Alia eſt negatiua, que non
cadit in ſenſum teſtis, vt eſt negatiua, que nō habet non comitan-
tiam certi loci, ꝛ temporis. In prima negatiua teſtes negātes pro-
bant vt affirmantes. In ſecunda negatiua creditur magis duo-
bus affirmantibus quam duobus vel decem negantibus. In ter-
tia negantibus non creditur. Primum probatur in l. optimam. C.
de contrahen. ꝛ commit. ſtip. ſecundum in l. diem proferre. §. ſi plu-
res. ff. de arb. ꝛ in c. j. de pe. lib. vj. Tertium probatur hic in iſto tex.
ꝛ ſic vna eſt facilis probari teſtibus, alia impoſſibilis, alia diffici-
lis, ꝛ ita inno. in c. cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſ. ꝛ proprie. ꝛ
per Bal. in ſua margarita in verbo, negatiua.
b ¶ Item quod eſt. Adde quod iſta eſt practica Lombardorum ſe-
cundum Angel. in §. hoc nobis. circa fin. in authen. de here. ꝛ Falc.
quam ipſe etiam ibi damnat. ꝛ de d. practica vide per Fel. in c. quo-
niam contra. ver. probo. j. de proba.
c ¶ Poſſit probari. Adde de hoc late per eundem Bar. ꝛ ibi Alex.
ꝛ Mod. in l. in illa. ff. de verb. oblig.
d ¶ Non ſe aſtringens ꝛc. Adde de hac clauſula eundem Bart. in
l. circa. ff. eo. tit. ꝛ in l. diuus. ꝛ ibi late Alex. ff. de re iudi. Ang. Aret.
ꝛ moder. in §. j. Inſtit. de act. practi. pap. in forma libelli, in rei ven.
ꝛ in verbo, non ſe aſtringens. per Alex. in l. is qui reus ff. de pub. iu-
dic. ꝛ Adde, quod dicta clauſula operatur, quod ſi vnus teſtis de-
ponit de vno tempore. ꝛ alius de alio, quod non dicuntur ſingula-
res, ꝛ probant. Ita do. de ſancto. Gemi. in c. Abbate ſane. poſt gl.
ibi de re iud. lib. vj. Item ſecundum Ang. in l. in cauſis. C. de accuſ.
ꝛ Alex. in l. liberorum. ff. eo. tit. operatur quod ſi in inquiſitione, vel
accuſatione ſit appoſitus locus, ꝛ tempus, ꝛ non neceſſarie. ſi non
probantur, non vitiatur. Item operatur, dicta clauſula ſecundum
Imol. in l. ſicut nulla. ff. de re iudi. quod ſi in libello actor petat de-
cem, que mutuauit iam ſunt anni quinque, ſi poſtea teſtes depo-
nant de mutuo facto iam ſunt anni tres, quod actor obtinebit, ꝛ
hoc refert ꝛ ſequitur do. Maria. Soc. in c. ſignificantibus. arti. xij.
verſic. iiij. quero. de lib. ob. que no. pro practi.

LEX XXIIII.

a Jubemus.[a] Qui producit ſcripturas ſuſpe-
ctas, debet probare eſſe veras, alias
vt falſarius punietur iudicis officio, hoc dicit.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Jubemus. Uide pulchrum dictum Alex. conſ. lxxvij.
vol. j. in princ. ꝛ in ver. corroborantur. ꝛ lxij. eo.

ALIA LECTVRA.

1 De delicto coram iudice commiſſo quis punitur ſine accuſa-
tione ex officio iudicis.
2 Iudex cauſarum ciuilium poteſt punire teſtem dicentem falſum
coram ſe, vel falſa inſtrumenta producentem.
3 Producens ſcripturam ſuſpectam, non punitur vt falſarius.

Jubemus. Legitur duobus modis, ſecundum
primum, hoc dicit. Qui accuſat ſcri-
pturam vt falſam, ꝛ non probat, vt falſarius punitur, hoc
dicit. ſecundum alium, qui ſcripturas falſas producit per inquiſi-
1 tionem, vt falſarius punitur, hoc dicit. † Do caſum, in quo quis
ſine accuſatione punitur, ꝛ idem intelligo de omni delicto quod
coram iudice committitur, vt j. tit. j. l. nullum. Dixi plene in l. ij. §. ſi
publico. ff. de adulte. Et intelligo quod punitur ex inquiſitione, ex
officio illius iudicis, coram quo delinquit, licet alias iuriſdictio-
2 nem non haberet. † Unde iudex cauſarum ciuilium poteſt punire
teſtem dicentem falſum coram ſe, vel producentem falſa. inſtru-
3 menta, vel acta falſificata, vt j. ti. j. l. nullum. ¶ † Quero, vtrum ille,
qui producit ſcripturam ſuſpectam, puniatur vt falſarius. eo ipſo
quod non probat eam veram? Tex. hic ſecundum iſtam lect. vide-
tur dicere quod ſic. Sed intelligo quod de falſitate debet conuin-
ci, aliter non poſſet puniri, vt j. l. prox. Que autem dicatur ſcriptu-
ra ſuſpecta, dic vt in j. gloſſ.

LEX XXV.

* Sciant.*[a] In criminalibus exiguntur probatio-
a nes luce clariores.* h. d. Facit iſte text. ibi,
* inſtructa apertiſſimis documētis, quod maleficia poſſunt
probari per inſtrumenta. Jaco. de Aret. hoc diſputauit, cuius di-
ſputationem hic refert Cy. ego plene dixi ff. ad Turp. in l. in ſena-
tus. in princ. ꝛ habuiſtis gl. s. ad l. Aquil. l. contra negantem.

ADDITIONES.

* ALEX. ¶ Sciant. Uide Bal. in l. ſi. ff. de heredibus inſtituendis.
a POMA. ¶ Sciant. Uide ad iſtam l. per Rom. in conſi. liiij. in fi. ꝛ
Cep. conſi. vj. ꝛ vide Fel. in c. prudentiam. §. vj. de offic. deleg. ꝛ pul-
chre Alex. in l. iij. j. de teſta. Et dic quod non ſolum in criminali-[illegible],
ſed etiā vbi petitur pena requiratur liquida probatio eorum, que
adducunt ad commiſſionem pene. Ita Alexan. conſi. xxxij. vol. ij. ꝛ
vide pulchra exempla ad hanc l. per Alexan. conſi. xv. vol. ij. conſil.
lxxxix. vol. iij. ꝛ Pau. de Caſt. cxcvij. ꝛ Alexan. ccx. vol. ij. vbi colligi
poteſt ampliatio, ꝛ Fulg. clxxiij. vbi loquitur in crimine falſi.

P. PAV. P. ¶ Sciant. Vide quod pro iſta regula conſuluit Com.
conſi.cxxxiiij.incip.viſis denuntia. Et quod in criminalibus vnus
teſtis non facit ſemiplenam probationem, vide Alex.conſi.ccccLvj.
Item quod delicta non probentur per teſtes ſingulares, vide
Panormi.conſil.xxxiij. Item ad regulam quod teſtes debeant eſſe
omni exceptione maiores, vide Ioan.de Anna.conſil.xlix. Item
vide quod pro iſta regulam dicit Bar.in l.ſi.ff.de in litem iuran. Et
habes vbi facit differẽtiam an agatur pro delicto criminaliter vel
ciuiliter. Item vide per regulã iſtius l. Ioan.de Anna.conſ.lix.vbi
etiam an propter preſumptionem in criminalibus quis poſſit con
demnari ſuper primo, vide late Are.in c.tertio loco.de proba.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Luce clariores. Dicit Bal.in c.j.in titu.
qualit.domin.proprie.feud.priuet.in vſib.feud.quod in penis ſiue
legalibus ſiue conuẽtionalibus liquidiſſima debet eſſe probatio.
alleg.tex.quem dicit ſingu.in l.in teſtamento.j.ff.de cond.ꝛ demon
ſtra.ꝛ adde Alex.qui illa ꝛ quedam alia alleg.conſi.xxxiij.in ij.vo.
ꝛ in l.ij.ff.ſoluto matrimo.

ALIA LECTVRA.

1 ☞ Maleficium quando poſſit probari per inſtrumenta.

SCiant cuncti. In criminalibus requi-
runtur probationes luce
clariores.h.d. ¶ Oppo.ꝛ videtur quod quis condem-
netur ex preſumptionibus, vt l.ſi quis adulterij.j.de
adult.dicit gl.quod hic fallit. Tu dic quod illud indiciũ facit pro-
bationem luce clariorẽ, quia iudicem reddit certum de adulterio.
¶ Secundo opp.quia dolus ſemper probatur ex indicijs, vt ſ.de
dolo.l.dolum, ꝛ ſic nõ ſunt probationes luce clariores. Sol.eodem
modo dico ibi debet intelligi de indicijs indubitatis, ita quod ani-
mum iudicis reddant certum. ¶ Vltimo op.dum hic dicit, aper-
1 tiſſimis documentis.ꝛ ſic innuit † quod maleficium poſſit probari
per inſtrumenta, contra.l.iij.§.item diuus.ff.de teſtib.ibi, teſti.ꝛ non
teſtimonijs eſſe credendum. quod apparet, quia debet examinari
coram iudice, vt j.tit.j.aut.apud eloquentiſſimum. Iac.de Are.di-
ſputauit iſtam q.quam etiam ponit Cy.hic. Dic breuiter. Quan-
doqꝫ delictum cõmittitur contrahendo, ꝛ tunc poteſt probari per
inſtrumentum continens cõtractum, vt ff.de his qui no.inf.l.quo-
a niam.ꝛ ff.ad Turp.l.in ſenatus[a]. in princ. Dixi late ſ.de ſac.ſanct.
eccl.l.nemo martyres.ꝛ l.iubemus. Quandoqꝫ delictum commit-
titur extra contractũ, ꝛ tunc aut volo producere inſtrumentum ad
probandum circunſtantiã delicti puta in accuſatione de adulterio
ad probandum matrimoniũ, in l. Aquil.ad probandum damnum,
ꝛ tunc poteſt produci inſtrumentum, vt hic, ꝛ Lex morte.ſ.ad leg.
Aquil.ꝛ quod ibi notatur.ꝛ j.quorum app.nõ recip.l.ij. Aut volo
probare ipſum maleficiũ principale per inſtrumentũ ꝛ nõ poſſum,
vnde ſi aliquis notarius rogatus a percuſſo quod ſcriberet quod
Titius percuſſit talẽ, tale inſtrumentũ nõ probaret.d.§.itẽ diuus.

ADDITIO.

a ¶ In ſenatus. Vide eundem Bart.ꝛ ibi Alex.in apo.ꝛ Bald.in l.
contra negantem.ſ.ad l.Aquil. Old.in conſi.cxciij. Bal.ꝛ Abb.in
c.cum in eccleſijs.de maio.ꝛ obed.

De teſtibus. Rubr. XX.

LEX I.

a **SI tibi.** [a] Status alicuius nõ ſolum per teſtes,
ſed etiam per inſtrumenta probatur,
hoc dicit, ſuper verbo nõ ſufficiunt, ſcilicet l.que voluit
probationes fieri per omnia genera, ꝛc.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si tibi. Vnum no.quod de facili litigantes repellun-
tur a teſtimonio, ꝛ ab accuſando. Text.eſt not.iij.q.v.ſuſpectos.ꝛ
coniurator, ſeu conſpirator, licet coniuratio ſit laudabilis, ſecun-
dum Innoc.in c.cum I.ꝛ A.de re iudic.quod dictum reaſumpſit
Bald.in c.j.§.conuenticula.de pa.iur.fir.

ALIA LECTVRA.

1 **SI tibi.** Non ſolum teſtibus † ſed alijs probatio-
nibꝰ poteſt probari ingenuitas. ¶ Op.
iſta litera innuit, quod Imperator loquebatur reo, dum
dicit defende.ergo ei nõ incumbit onus, vt l.actor.ſ.ti.j.
hic dicit contrarium, quare male. Huius timore eſt facta gl.j.que
legit hãc l.duob.mod. Primo vt loquatur in reo, qui ſponte onus
probãdi in ſe aſſumpſit, vel erat in quaſi poſſeſſione libertatis ma-
la fide. Secundo modo legitur in actore.ꝛ tunc exponitur text.de-
fende, id eſt, age eo quod controuerſia ſit, ſcilicet reſiſtendo. Simi-
le, in l.non ſolum.§.ſi ſtatus.ff.de procura.ꝛ ſi pars heredita.pet.l.
permittendum. ¶ Opp.dicitur hic ſoli.contra imo per teſtes po-
teſt probari ingenuitas, vt ſ.tit.j. Sol.expone ſoli, id eſt, ſolummo-
do. Vel dic ſecundo ſoli teſtes non ſufficiunt. Vel dic tertio ſecun-
dum glo.ꝛ hoc not. ſoli teſtes non ſufficiunt, niſi reddant ſufficien-
tem cauſam ſui dicti, dicam infra.l.iij. ¶ Contra hoc oppo.gloſſ.in
authen.vt liceat mat.ꝛ auie.§.quod autem nobis.de condict.ꝛ de-
monſtra.l.cum tale.§.falſam.in auth.de ſan.epi.in princ. Sol. Te-
netur reddere rationem ſui dicti, ſi interrogatur, alias non, vt in
contrarijs. preterea alique ex illis legibus non loquuntur in teſte,
ſed in teſtatore, in quo eſt probatio voluntatis d.§.falſam.ꝛ ff.ad
Trebell.l.quia poterat.

LEX II.

a **ETiam.** [a] Teſtimonium perſone domeſtice non
valet, hoc dicit. ¶ Quero, que dicãtur
b perſone domeſtice[b]. Quidam dicunt, perſone que alijs
ſunt ſubiecte, vt filius, ſeruus, aſcriptitius, ꝛ ſimiles, de
quibus habuiſtis in l.preſenti.§.ſi.ſ.de his qui ad eccl.confu. Alij
dicunt aliter quod domeſtici dicuntur, de quibus habemus in l.
reſpiciendum.§.furta domeſtica.ff.de penis. Solut. Tu dic de hoc
vt not.extra eo.ca.in literis.per gl.ꝛ Innoc.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Etiam. Vide Alex.conſ.cxxij.vol.iiij.ꝛ in conſi.v.vol.
Ro.conſi.vij. Fel.in c.j.de teſt.ꝛ in c.inſuper.per totum.eod.tit.ꝛ in
c.in literis.ꝛ Barba.in conſi.l.vol.j.ꝛ conſi.iij.c.vj.vol.ij.conſi.
conſ.xxxvj.eo.vo.ij.ꝛ cepol.xiiij. Imo.conſ.xxxv.ꝛ conſ.cl.ꝛ conſ.
ꝛ conſ.cxxxv.ꝛ Anna.lij.in addi.ad eum in conſi.lv.ꝛ Alex.
vol.j.ꝛ conſi.xciij.vol.j.ꝛ v.eo.ꝛ Are.xiij.in j.dub.ꝛ Pan.in d.c.in li-
teris.ꝛ ibi etiam Bal.ꝛ Alex.cxj.iiij.vol.vbi ponit de teſte af-
Ang.conſ.cxciiij.vbi loquitur in affine.ꝛ Ro.conſ.iiij.vbi lo-
in familia.ꝛ amico.ꝛ ccccLj.vbi loquitur in teſte conſanguine-
deponit ſuper adulterio vxoris cõſanguinei.ꝛ Soc.xvij.vbi
loquitur in materia adulterij, ꝛ quomodo accipiatur hoc verb
domeſtici, ꝛ not.ꝙ tres teſtes domeſtici faciunt plenam fidem.
Alex.conſ.v.inci.redemptoris inuocato ſuffragio.in verſ.ij.reſpon-
deo.vol.j.no.per glo.in l.iij.in verbo matris.in §.eiuſdem.ff.de teſti.
P. PAV. P. ¶ Etiam. Limita iſtam legem quando teſtis depone-
ret ſuper aliquo inſeparabili, vt per Barb.conſ.xxxvj.vol.ij. Albe.
in contractu de teſtib.in ij.q.princ. Hippol.de Mar.in ſingulari v.
ꝛ in l.j.§.ff.de queſtionib.vide Comen.conſil.xxvij.incip.in Chriſti
nomine amen. Cum adeo plene. Et tibi ponunt quod illi dicantur
domeſtici, qui in eadem domo habitant, ꝛ etiam operarij illius
pro quo deponũt. Et vide plene de iſta materia an domeſtici poſ-
ſint eſſe teſtes, ꝛ qui dicantur eſſe teſtes domeſtici que habes in
Bertach.in verbo, domeſticus.
b ALEX. ¶ Domeſtice. Quid in vxore, ꝛ viro, an poſſit vnus eſſe
teſtis pro alio, vide Imo.in l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſol.mat.
ꝛ dicit quod dicuntur ſuſpecti ad deferendum teſtimonium, ꝛ iu-
dicandum in cauſa alterius.l.preſenti.§.ſi.hic alleg.ꝛ quod habe-
tur in c.gaudemus.de diuor.ꝛ adde Bart.in l. qui teſtium.§.
de teſti.ꝛ adde quod ille qui ſtat cum illo, pro quo teſtificatur ad
vnum panem, ꝛ vnum vinum, non eſt bonus teſtis. Ita dicit
ꝛ Cyn.in l.j.ſ.eo.ꝛ conſuluit Angel.in conſi.porrecta fuit peti-
idem ibi dicit.ſi iſtis teſtibus domeſticis, vel familiaribus non
ponitur quod dictum eorum valet.alle.c.fin.de teſti.in vj.hic co-
tra in d.conſi. Vide quod inſpicitur conditio teſtis tempore iu-
menti. Et ad hanc queſtionem vide Innoc.in c.in literis.extra
ꝛ in c.inſinuante.de offi.dele.ꝛ Bal.in l.j.de epiſc.ꝛ cleri.ꝛ hic.ꝛ
ſolicitator in cauſa poſſit eſſe teſtis in cauſa, in qua eſt ſolicitator
vide q̃ dixi poſt Bar.in l.deferre.ff.de iur.fiſ. ¶ Adde q̃ poſui

ALIA LECTVRA.

1 ☞ Domeſtica perſona que dicatur, ꝛ que probet.num.4.5.
2 Officio iudicis relinquitur, quando perſona domeſtica admit-
tur in teſtem.

1 **ETiam.** Domeſtica perſona non eſt idoneus te-
ſtis. Gl.querit que dicatur † domeſtica
perſona. Dicit gl.quod opponitur ſ.de his qui ad ec-
conf.l.fin.§. Certe ibi ponuntur quedam perſone con-
ditionate, ꝛ obligate, vt ſunt aſcriptitij, ꝛ ſimiles. Subdit gloſ.ꝛ
pe.l.reſpiciẽdum.§.furta.de queſtio.l.pridem.j.qui accu.non po-
ſunt.l.pe. Ex iſtis probatur quod domeſtici dicuntur omnes habi-
tantes in eadem domo, ꝛ familia, veruntamen hoc determinatur
2 per c.in literis.extra.eo.quod poſſet † eſſe perſona domeſtica tante
authoritatis, ꝛ dignitatis, quod eius fides nõ reprobaretur, quod
ſatis placet. Hoc relinquẽdum eſt officio iudicis, qui inueſtiget
de conditione perſone ꝛ qualitate, vt ff.eo.l.j.in fi.de queſtio.l.j.
ꝛ ibi notatur. ¶ Quid in viro ꝛ vxore? Glo.determinat quod
3 domeſtice perſone. † Pro qua facit tex.in l.quicunque.j.de
4 lib.xij.ita tenent omnes. ¶ † Querit gl.vtrum perſona domeſtica
admittatur contra aliam perſonam domeſticam, altero contradi-
cente. Gl.reſpondet ꝛ bene, quod ſic, quia hoc eſt inductum in fa-
uorem extraneorum, ideo non debet in eorum leſionem retorque-
ri, quod intellige ſi erat ſola ratio domeſticitatis, quia ſi erat alia
5 ſecus, puta ſi erat filius vel alia perſona intra gradus poſita.fac.
a j.e.l.parentes.ꝛ j.de queſtio.l.ſeruos.ꝛ ff.e.l.lege Iulia. ¶ † Que-
b ro[a], ſi aliquis erat[b] meus familiaris, tẽpore celebrati contractus
ꝛ nun

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN